

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

для членів окружних та дільничних
виборчих комісій на проміжних
та повторних виборах народних
депутатів України

Навчальний посібник для членів окружних та дільничних виборчих комісій на проміжних та повторних виборах народних депутатів України

© Міжнародна фундація виборчих систем (IFES)

АВТОРИ:

Деніс А.С.
Крікополо Є.В.

ПІД ЗАГАЛЬНОЮ РЕДАКЦІЄЮ:

Діденко О.М.

В ОПРАЦЮВАННІ ПОСІБНИКА БРАЛИ УЧАСТЬ:

Аракелова О.Ю
Бучинська Т.В.
Кузьменко Л.О.
Павловська Є.О.
Попова Н.Є.

ДИЗАЙН ВИДАННЯ:

Старанчук О.А.

Видання публікації здійснено Міжнародною фундацією виборчих систем на запит Центральної виборчої комісії в рамках програми «Відповідальна та підзвітна політика в Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку, проекту «Забезпечення ефективної участі громадян у впровадженні реформ для ґендерної рівності», що фінансується Міністерством міжнародних справ Канади та проекту «Зміцнення законодавчих та виборчих процесів шляхом посилення громадської участі та надання технічної допомоги», що фінансується Британською допомогою від уряду Великої Британії.

Будь-які думки, викладені у цій публікації, належать авторському колективу і не обов'язково відображають погляди Міжнародної фундації виборчих систем, Агентства США з міжнародного розвитку чи уряду США, Міністерства міжнародних справ Канади чи уряду Канади, уряду Великої Британії.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

для членів окружних
та дільничних виборчих
комісій на проміжних
та повторних виборах
народних депутатів України

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АІАС	автоматизована інформаційно-аналітична система
ВД	виборча дільниця
ВК	виборча комісія
ДВК	дільнична виборча комісія з виборів народних депутатів України
ДРВ	Державний реєстр виборців
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗУ	Закон України
КМУ	Кабінет Міністрів України
МОВВ	місцеві органи виконавчої влади
НСП	відмітка про постійну нездатність виборця самотійно пересуватись
ОВК	окружна виборча комісія з виборів народних депутатів України
ОМС	органи місцевого самоврядування
Протокол про підрахунок голосів виборців	протокол дільничної виборчої комісії з виборів народних депутатів України про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці
ОВО	одномандатний виборчий округ
ЦВК	Центральна виборча комісія

ВАЖЛИВО!

Навчальний посібник розкриває сутність виборчих процедур, які здійснюються під час проведення проміжних та повторних виборів народних депутатів України та ґрунтується на нормах українського законодавства, зокрема, ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та нормативних актів ЦВК. Посилання на статті в тексті (наприклад, ч. 5 ст. 28) стосуються ЗУ «Про вибори народних депутатів України», якщо інше не зазначено безпосередньо у тексті посібника.

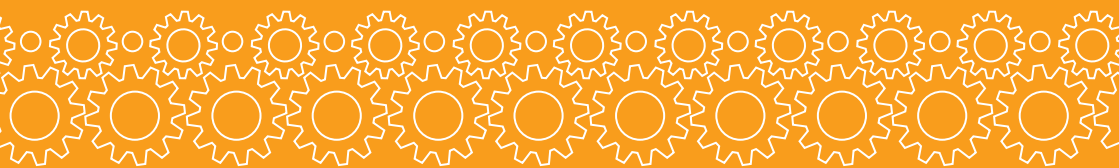
ЗМІСТ

ДЛЯ ОКРУЖНИХ ТА ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ	7
Законодавство України	8
Види, порядок і строки призначення і проведення виборів народних депутатів України	14
Територіальна організація виборів народних депутатів України	17
Статус і система виборчих комісій	18
Статус і повноваження члена виборчої комісії	22
Організація роботи виборчої комісії	30
Документування діяльності виборчої комісії	39
Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів народних депутатів	47
Відповідальність за порушення виборчого законодавства	64
ДЛЯ ОКРУЖНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ	67
Офіційні спостерігачі: права, обов'язки та порядок реєстрації	68
Інформаційне забезпечення виборів	75
Утворення виборчих дільниць	83
Утворення дільничих виборчих комісій	85
Виборчі бюлетені	96

Отримання інформації від дільничних виборчих комісій та передача інформації до Центральної виборчої комісії	104
Порядок прийому документів від дільничних виборчих комісій	106
Встановлення підсумків голосування в межах одномандатного виборчого округу	114
Транспортування виборчої документації до Центральної виборчої комісії	118

ПРОЦЕДУРИ ДЛЯ ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ	119
Списки виборців	120
Приймання виборчих бюлетенів дільничними виборчими комісіями	135
Приміщення для голосування	139
Підготовче засідання	145
Організація і порядок голосування	148
Підсумкове засідання дільничої виборчої комісії	165
Підрахунок голосів виборців на виборчі дільниці	179
Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці	186
Транспортування і передача виборчої документації до ОВК	190

ДЛЯ ОКРУЖНИХ ТА ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

→ ЗАКони

- Закон України «Про вибори народних депутатів України».
- Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».
- Закон України «Про інформацію».
- Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи».

→ КОДЕКСИ УКРАЇНИ

- Кодекс адміністративного судочинства України (ст. 273-276, 278-279).
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 212⁷-212²⁴)
- Кодекс законів про працю України (ст. 119).
- Кримінальний кодекс України (ст. 157-160).

→ ПОСТАНОВИ ЦВК

Посвідчення

- Постанова ЦВК від 7 червня 2019 року № 963 «Про форми посвідчень суб'єктів та інших учасників виборчого процесу з виборів народних депутатів України».

Територіальна організація виборів

- Постанова ЦВК від 2 лютого 2012 року № 20 «Про форми подань та звернень щодо утворення спеціальних виборчих дільниць на тимчасовій основі та у винятковому випадку» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 7 вересня 2012 року № 813 «Про роз'яснення щодо визначення окружною виборчою комісією з виборів народних депутатів України порядкового номера спеціальної виборчої дільниці, що існує на тимчасовій основі» (зі змінами).

Утворення ДВК. Внесення змін до складу ДВК

- Постанова ЦВК від 18 квітня 2013 року № 80 «Про Порядок розподілу керівних посад у дільничних виборчих комісіях з виборів народних депутатів України між суб'єктами подання кандидатур до складу цих комісій» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 18 квітня 2013 року № 81 «Про Роз'яснення щодо порядку внесення змін до складу окружних та дільничних виборчих комісій з виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 25 квітня 2013 року № 88 «Про Порядок проведення жеребкування щодо включення кандидатур до складу дільничних виборчих комісій з виборів народних депутатів України» (із змінами).
- Постанова ЦВК від 23 травня 2019 року № 894 «Про форми подань щодо кандидатур до складу окружних та дільничних виборчих комісій з виборів народних депутатів України».

Організація роботи ОВК та ДВК

- Постанова ЦВК від 22 березня 2012 року № 52 «Про зразки та опис печаток, вивісок окружної і дільничних ВК з виборів народних депутатів України та штампа «Вибув»» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 22 березня 2012 року № 53 «Про Порядок виготовлення, передачі, зберігання та використання печаток виборчих комісій з виборів народних депутатів України та штампа «Вибув»» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 3 вересня 2012 року № 733 «Про Порядок надси- лання до Центральної виборчої комісії постанов окружних виборчих комісій з виборів народних депутатів України, що становлять публічний інтерес, для оприлюднення».
- Постанова ЦВК від 15 вересня 2014 року № 949 «Про Порядок навчан- ня членів окружних та дільничних виборчих комісій з виборів народних депутатів України».
- Постанова ЦВК від 10 серпня 2020 року № 173 «Про Порядок органі- зації роботи та ведення діловодства виборчих комісій з виборів Прези- дента України, народних депутатів України, місцевих виборів».

Списки виборців

- Постанова ЦВК від 26 січня 2012 року № 19 «Про форми списків виборців на виборчих дільницях та інших виборчих документів для підготовки та проведення голосування з виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 29 лютого 2012 року № 38 «Про Порядок складання попередніх списків виборців для звичайних виборчих дільниць для підготовки та проведення голосування з виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 7 червня 2012 року № 96 «Про Роз'яснення щодо складання та уточнення списків виборців для підготовки і проведення голосування з виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 27 липня 2012 року № 126 «Про Порядок перевірки факту тимчасової нездатності виборця самостійно пересуватися для організації голосування з виборів народних депутатів України за місцем перебування виборців».
- Постанова ЦВК від 16 вересня 2014 року № 964 «Про Роз'яснення щодо виготовлення іменних запрошень на вибори народних депутатів України».

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення підготовки і проведення виборів

- Постанова ЦВК від 19 січня 2012 року № 5 «Про Вимоги до приміщень дільничних виборчих комісій та приміщень для голосування».
- Постанова ЦВК від 26 січня 2012 року № 18 «Про вимоги до приміщень окружних виборчих комісій з виборів народних депутатів України, норми забезпечення виборчих комісій обладнанням, інвентарем, транспортними засобами і засобами зв'язку, оргтехнікою, іншими матеріальними цінностями, види послуг, які виборчі комісії можуть закуповувати за рахунок коштів Державного бюджету України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 19 липня 2012 року № 122 «Про Порядок залучення спеціалістів, експертів та технічних працівників для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення повноважень виборчих

комісій на час підготовки та проведення виборів народних депутатів України» (зі змінами).

- Постанова ЦВК від 8 квітня 2014 року № 227 «Про Порядок надання транспортних послуг окружним і дільничним виборчим комісіям з виборів народних депутатів України, Президента України, окружним і дільничним комісіям з всеукраїнського референдуму» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 3 січня 2019 року № 8 «Про Порядок контролю за правильним і цільовим використанням коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів Президента України, народних депутатів України».
- Постанова ЦВК від 5 червня 2019 року № 946 «Про подання окружними виборчими комісіями з виборів народних депутатів України фінансових звітів про надходження та використання коштів Державного бюджету України на підготовку і проведення виборів народних депутатів України».

Інформаційне забезпечення виборів

- Постанова ЦВК від 27 травня 2019 року № 902 «Про форму, розмір, поліграфічне виконання інформаційних плакатів кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих в одномандатних виборчих округах, порядок їх виготовлення, передачі окружним та дільничним виборчим комісіям з виборів народних депутатів України».
- Постанова ЦВК від 31 травня 2019 року № 915 «Про затвердження Вимог до програмно-технічного комплексу інформаційно-аналітичної системи «Вибори народних депутатів України» окружної виборчої комісії з виборів народних депутатів України».
- Постанова ЦВК від 6 червня 2019 року № 954 «Про Порядок використання окружними виборчими комісіями з виборів народних депутатів України інформаційно-аналітичної системи «Вибори народних депутатів України» Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори».
- Постанова ЦВК від 9 березня 2021 року № 104 «Про форму, розмір, текст плакатів, що роз'яснюють порядок голосування на проміжних виборах народних депутатів України та відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України».

Передвиборна агітація

- Постанова ЦВК від 23 квітня 2014 року No 342 «Про порядки надання ефірного часу та друкованих площ для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 6 жовтня 2014 року No 1492 «Про порядки проведення жеребкування щодо черговості надання політичним партіям, кандидатам у народні депутати України ефірного часу на регіональних теле- та радіоканалах за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів народних депутатів України».

Виготовлення виборчих бюлетенів та їх передача ДВК

- Постанова ЦВК від 14 червня 2019 року № 1008 «Про Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про вибори народних депутатів України» стосовно видачі членами дільничних виборчих комісій виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України на підставі паспорта громадянина України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 17 червня 2019 року № 1040 «Про Порядок передачі виборчим комісіям виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України».

Голосування, підрахунок голосів виборців на ВД, транспортування виборчих документів, встановлення підсумків голосування

- Постанова ЦВК від 7 травня 2014 року № 501 «Про Роз'яснення щодо складення протоколів окружної виборчої комісії про підсумки голосування у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу та в одномандатному виборчому окрузі на виборах народних депутатів України».
- Постанова ЦВК від 7 травня 2014 року № 502 «Про Роз'яснення щодо порядку підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці та складення протоколів дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці після закінчення голосування на виборах народних депутатів України» (із змінами).

- Постанова ЦВК від 24 жовтня 2012 року № 1849 «Про Роз'яснення щодо порядку транспортування дільничними виборчими комісіями виборчих документів з виборів народних депутатів України до окружних виборчих комісій» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 4 квітня 2014 року № 207 «Про форми виборчих документів дільничних та окружних виборчих комісій щодо підрахунку голосів виборців на виборчих дільницях та встановлення підсумків голосування з виборів народних депутатів України».

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності ВК та їх членів

- Постанова ЦВК від 31 липня 2012 року № 133 «Про Порядок розгляду скарг виборчими комісіями з виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова ЦВК від 23 травня 2014 року № 719 «Про Порядок передачі Центральній виборчій комісії узагальненої інформації щодо поданих до окружних та дільничних виборчих комісій заяв і скарг, що стосуються процесу виборів народних депутатів України, та результатів їх розгляду» (зі змінами).

Передача виборчих документів на зберігання в архів

- Постанова ЦВК від 24 жовтня 2020 року № 424 «Про Порядок передачі окружними та територіальними виборчими комісіями виборчої та іншої документації на зберігання до архівних установ».

→ ІНШІ НОРМАТИВНІ АКТИ

- Постанова КМУ від 5 вересня 2012 року № 848 «Про затвердження Порядку оплати праці членів окружних та дільничних ВК з виборів народних депутатів України» (зі змінами).
- Постанова КМУ від 9 грудня 2020 року № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2».

ВИДИ, ПОРЯДОК І СТРОКИ ПРИЗНАЧЕННЯ І ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

Народні депутати України (далі – депутати) обираються громадянами України на основі **загального, рівного, прямого** виборчого права шляхом таємного голосування (ч. 1 ст. 1).

Кількісний склад Верховної Ради України становить **450 депутатів** (ч. 2 ст. 1).

Вибори депутатів здійснюються за **змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою** (ч. 3 ст. 1, ч. 1 ст. 18):

225 депутатів обираються

за пропорційною системою

в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, який включає в себе всю територію України і закордонний виборчий округ,

за виборчими списками кандидатів у депутати від політичних партій

225 депутатів обираються

за мажоритарною системою відносної більшості

в одномандатних виборчих округах, що утворюються ЦВК та існують на постійній основі

Проміжні вибори депутата призначаються ЦВК в порядку, встановленому ЗУ «Про вибори народних депутатів України», **у разі дострокового припинення повноважень депутата**, обраного в ОВО (ч. 5 ст. 15).

Рішення про призначення проміжних виборів депутата в ОВО приймається ЦВК не пізніше як у десятиденний строк з дня отримання відповідного документа про дострокове припинення повноважень депутата, обраного в цьому окрузі (ч. 6 ст. 16).

Проміжні вибори проводяться двічі на рік:

в останню неділю березня

та

в останню неділю жовтня

Якщо остання неділя березня або остання неділя жовтня, на які призначаються проміжні вибори, припадає на святковий день або день релігійного свята, визначений неробочим відповідно до трудового законодавства, такі проміжні вибори призначаються на наступну неділю (ч. 6 ст. 16).

Виборчий процес проміжних виборів депутата починається

за **60 днів** до дня виборів (ч. 6 ст. 16).

Повторні вибори депутата призначаються ЦВК в ОВО у разі (ч. 4 ст. 15)

визнання виборів депутатів в цьому окрузі такими, що не відбулися,

або

якщо особа після її обрання не набула депутатського мандата в порядку, встановленому ЗУ «Про вибори народних депутатів України».

Повторні вибори депутата в ОВО призначаються не пізніше як через десять днів від дня визнання виборів такими, що не відбулися, або прийняття ЦВК рішення про визнання обраної особи такою, що не набула депутатського мандата (ч. 5 ст. 16).

Повторні вибори депутата відбуваються

в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування ЦВК рішення про їх призначення (ч. 5 ст. 16).

Виборчий процес повторних виборів депутатів починається

з дня, наступного після дня опублікування рішення ЦВК про їх призначення (ч. 5 ст. 16).

ВАЖЛИВО!

Строки обчислюються в календарних днях; в окремих випадках строки обчислюються в годинах або хвилинах (ч. 1 ст. 17).

Першим днем строку, який відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» має початися у зв'язку з настанням певної події, є день, наступний після дня настання вказаної події (ч. 2 ст. 17).

Останнім днем строку, який відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» має закінчитися у зв'язку з настанням певної події, є день, що передує дню вказаної події (ч. 3 ст. 17).

Суб'єктами виборчого процесу проміжних та повторних виборів депутатів є (ч. 1 ст. 12):

виборець

ВК

політична партія, що висунула кандидата у народні депутати України

кандидат у народні депутати України, зареєстрований у порядку, встановленому ЗУ «Про вибори народних депутатів України» (далі – кандидат у депутати);

офіційний спостерігач від кандидата у депутати в ОВО або від громадської організації

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

→ ОДНОМАНДАТНІ ВИБОРЧІ ОКРУГИ

Проміжні та повторні вибори депутатів проводяться виключно в ОВО, що утворюються ЦВК та існують на постійній основі. На території України утворено 225 ОВО.

→ ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Підготовка організації і проведення голосування та підрахунок голосів виборців здійснюється на виборчих дільницях, що утворюються ЦВК або ОВК відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та існують на постійній чи тимчасовій основі (ч. 1 ст. 19).

На проміжних та повторних виборах депутатів використовуються:

- звичайні ВД;
- спеціальні ВД, що існують на **постійній** чи на **тимчасовій** основі.

Кожна ВД має порядковий номер, адресу приміщення для голосування та місцезнаходження (адресу приміщення) ДВК. Приміщення для голосування та приміщення ДВК можуть мати однакову адресу (ч. 6 ст. 19).

Виборчі дільниці поділяються на (ч. 3 ст. 19):

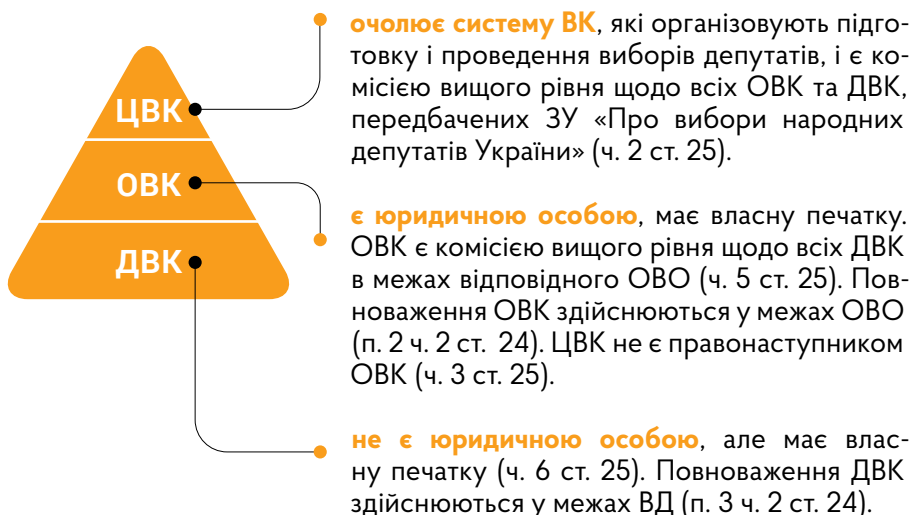
- **малі ВД** – з чисельністю виборців до 500 осіб;
- **середні ВД** – з чисельністю виборців від 500 до 1500 осіб;
- **великі ВД** – з чисельністю виборців понад 1500 осіб.

ВАЖЛИВО!

В залежності від розміру ВД визначаються норми забезпечення ДВК приміщеннями, кабінами для таємного голосування, виборчими скринькам тощо.

СТАТУС І СИСТЕМА ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

ВК є **спеціальними колегіальними органами**, уповноваженими організувати підготовку та проведення виборів депутатів і забезпечувати додержання та однакове застосування законодавства України про вибори депутатів (ч. 1 ст. 25).

ОВК	ДВК
під час проміжних та повторних виборів депутатів утворюється	
↓	↓
ЦВК	ОВК

→ ПОВНОВАЖЕННЯ ОВК ТА ДВК ПІД ЧАС ПРОМІЖНИХ ТА ПОВТОРНИХ ВИБОРІВ ДЕПУТАТІВ

ОВК (Ч. 2 СТ. 31)		ДВК (Ч. 2 СТ. 32)	
1. забезпечує підготовку та проведення виборів депутатів в ОВО;		1. здійснює контроль за неухильним додержанням та однаковим застосуванням законодавства про вибори депутатів під час голосування та підрахунку виборців голосів на ВД;	
2. здійснює в межах відповідного ОВО контроль за додержанням і однаковим застосуванням законодавства про вибори депутатів;		2. отримує список виборців від органу ведення ДРВ, складає список виборців у випадках, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України, надає його для загального ознайомлення, а також вносить до нього зміни у випадках, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України»;	
3. надає правову, організаційно-методичну, технічну допомогу ДВК, організовує навчання членів цих комісій з питань організації виборчого процесу;		3. забезпечує можливість ознайомлення виборців з відомостями про кандидатів у депутати в ОВО, а також з рішеннями, прийнятими ЦВК, відповідною ОВК, власними рішеннями та повідомленнями;	
4. утворює ДВК;		4. вручає або надсилає кожному виборцю іменне запрошення із зазначенням дати проведення голосування, адреси приміщення для голосування, часу початку і закінчення голосування;	
5. скликає у разі необхідності за власною ініціативою засідання ДВК;		5. забезпечує облік отриманих комісією виборчих бюлетенів;	
6. вирішує питання використання коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів депутатів, у порядку, встановленому ЦВК;		6. забезпечує підготовку приміщення для голосування та виборчих скриньок;	
7. контролює дотримання органами, уповноваженими на це законом, законодавства щодо складання списків виборців по ВД на території ОВО, контролює надання їх для загального ознайомлення;			
8. контролює діяльність МОБВ та ОМС з питань забезпечення приміщеннями для голосування, транспортом, засобами зв'язку, обладнанням, у межах своєї компетенції розглядає і вирішує інші			

ОВК (Ч. 2 СТ. 31)	ДВК (Ч. 2 СТ. 32)
питання матеріально-технічного забезпечення виборів депутатів на території ОВО;	7. за рішенням ЦВК вносить зміни до виборчих бюлетенів;
9. передає ДВК виборчі бюлетені, бланки іншої документації відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України», забезпечує контроль за обліком виборчих бюлетенів у межах ОВО;	8. організовує на ВД голосування;
10. забезпечує виготовлення інформаційних плакатів, плакатів, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів, печаток ДВК та передає їх ДВК, а також забезпечує виготовлення іншої виборчої документації;	9. проводить підрахунок голосів виборців на ВД, складає протоколи про підрахунок голосів на ВД та передає їх та іншу виборчу документацію відповідній ОВК;
11. надає правову, організаційно-методичну, технічну допомогу ДВК, організовує навчання голів, заступників голів, секретарів ДВК;	10. визнає недійсним голосування на ВД за наявності обставин, передбачених ст. 92;
12. заслуховує ДВК, МОВВ та ОМС з питань підготовки і проведення виборів;	11. розглядає заяви і скарги з питань підготовки та організації голосування на ВД та в межах своїх повноважень приймає щодо них рішення;
13. реєструє офіційних спостерігачів від кандидата у депутати, громадської організації;	12. узагальнює інформацію щодо поданих до ДВК заяв та скарг, що стосуються процесу виборів депутатів, а також результатів їх розгляду, вивіщує цю інформацію на стенді офіційних матеріалів комісії для загального ознайомлення та подає її до ЦВК для розміщення на її офіційному веб-сайті;
14. розглядає заяви і скарги на рішення, дії або бездіяльність ДВК і приймає рішення з цих питань;	13. здійснює інші повноваження, передбачені ЗУ.
15. встановлює підсумки голосування в ОВО, складає протоколи про підсумки голосування, передає протоколи та іншу виборчу документацію ЦВК;	
16. визнає голосування на ВД недійсним у випадках, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України»;	

ОВК (ч. 2 ст. 31)	ДВК (ч. 2 ст. 32)
17. забезпечує передачу на зберігання до відповідної архівної установи виборчої та іншої документації в порядку, встановленому ЦВК;	
18. узагальнює інформацію щодо поданих до ОВК заяв та скарг, що стосуються процесу виборів депутатів, а також результатів їх розгляду, вивішує цю інформацію на стенді офіційних матеріалів комісії для загального ознайомлення та подає її до ЦВК у встановленому нею порядку для розміщення на її офіційному веб-сайті;	
19. здійснює інші повноваження, передбачені ЗУ.	
Повноваження ОВК починаються з моменту складення присяги не менш як двома третинами її мінімального складу на її першому засіданні, яке проводиться не пізніш як на третій день після дня прийняття рішення про її утворення (ч. 1 ст. 31), а припиняються через п'ятнадцять днів після дня офіційного оприлюднення ЦВК результатів виборів депутатів (ч. 3 ст. 31).	Повноваження ДВК починаються з моменту складення присяги не менш як двома третинами її мінімального складу на її першому засіданні, яке проводиться не пізніш як на третій день після дня прийняття рішення про її утворення (ч. 1 ст. 32), а припиняються через п'ять днів після дня офіційного оприлюднення ЦВК результатів виборів депутатів (ч. 3 ст. 32).

→ ДОСТРОКОВЕ ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ВСЬОГО СКЛАДУ ВК

Повноваження усього складу ВК можуть бути достроково припинені виборчою комісією, яка її утворила, за власною ініціативою або на підставі рішення суду в разі систематичного порушення чи одноразового грубого порушення комісією Конституції України, ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та інших ЗУ (ч. 1 ст. 37).

СТАТУС І ПОВНОВАЖЕННЯ ЧЛЕНА ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

Статус членів ВК визначається **ст. 36 ЗУ «Про вибори народних депутатів України»**.

Для набуття статусу члена ВК, члену ВК необхідно на першому засіданні ВК, в якому він бере участь, в обов'язковому порядку ознайомитися зі змістом частин 7–12 статті 36 (наведені нижче), та скласти присягу члена комісії.

ЧЛЕН ВК МАЄ ПРАВО

брати участь у підготовці питань, що вносяться на розгляд ВК (п. 1 ч. 7 ст. 36);

виступати на засіданнях ВК, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень ВК (п. 2 ч. 7 ст. 36);

за дорученням відповідної ВК перевіряти діяльність ВК нижчого рівня (п. 3 ч. 7 ст. 36);

безперешкодно знайомитися з документами ВК, членом якої він є, та ВК нижчого рівня на відповідній території (п. 4 ч. 7 ст. 36);

ЧЛЕН ВК МАЄ ПРАВО

на відшкодування шкоди, заподіяної його життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена ВК, у тому числі витрат на відрядження, пов'язаних з виконанням обов'язків члена ВК, у порядку і розмірі, що встановлені КМУ (п. 5 ч. 7 ст. 36).

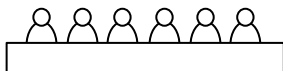

Член комісії не може бути звільнений з роботи, переведений на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням його обов'язків у ВК (ч. 8 ст. 36).

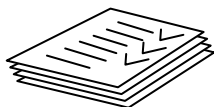
ЧЛЕН ВК ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ

додержуватися Конституції України, ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та інших ЗУ з питань підготовки і проведення виборів (п. 1 ч. 9 ст. 36);

брати участь у засіданнях ВК (п. 2 ч. 9 ст. 36);

виконувати рішення ВК та обов'язки, покладені на нього згідно з їх розподілом у комісії (п. 2 ч. 9 ст. 36).

ІНШІ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ

На час безпосереднього виконання обов'язків члена ВК (участь у засіданнях комісії, інших заходах на виконання ЗУ «Про вибори народних депутатів України» чи рішень комісії) на кожного члена ВК поширюються гарантії і компенсації, передбачені законодавством для працівників на час виконання ними державних або громадських обов'язків у робочий час. Члени ВК звільняються від виконання службових обов'язків за місцем постійної роботи на час, необхідний для здійснення обов'язків члена ВК, на підставі письмового повідомлення голови, заступника голови чи секретаря відповідної ВК про скликання засідання ВК або рішення ВК про залучення члена ВК до участі в інших заходах, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України». Такі повідомлення або рішення повинні містити зазначення дати, часу та запланованої тривалості засідання ВК чи іншого заходу (ч. 11 ст. 36).

Член ВК має також інші права та обов'язки відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та інших ЗУ (ч. 10 ст. 36).

ЧЛЕНУ ВК ЗАБОРОНЕНО

Члену ВК протягом часу своїх повноважень забороняється агітувати за чи проти політичних партій, кандидатів у депутати та публічно оцінювати діяльність політичних партій - суб'єктів виборчого процесу та кандидатів у депутати (ч. 12 ст. 36).

→ ПРИСЯГА ЧЛЕНА ВК

Текст присяги члена ВК (ч. 3 ст. 36):

Я, _____,
(прізвище, ім'я та по батькові)

беручи на себе повноваження члена виборчої комісії та усвідомлюючи свою високу відповідальність перед Українським народом, присягаю додержуватися Конституції України та виборчих законів України, чесно і сумлінно виконувати свої обов'язки, виходячи з принципів верховенства права, законності, об'єктивності та неупередженості, забезпечувати реалізацію і захист виборчих прав громадян України».

(дата)

(підпис)

Особа, яка склала присягу, ставить **свій підпис під текстом** присяги.

Цей документ є **невід'ємною частиною документації** відповідної комісії.

Члену ВК після складення ним присяги видається **посвідчення** за підписом голови комісії вищого рівня та формою, затвердженою ЦВК (ч. 4 ст. 36).

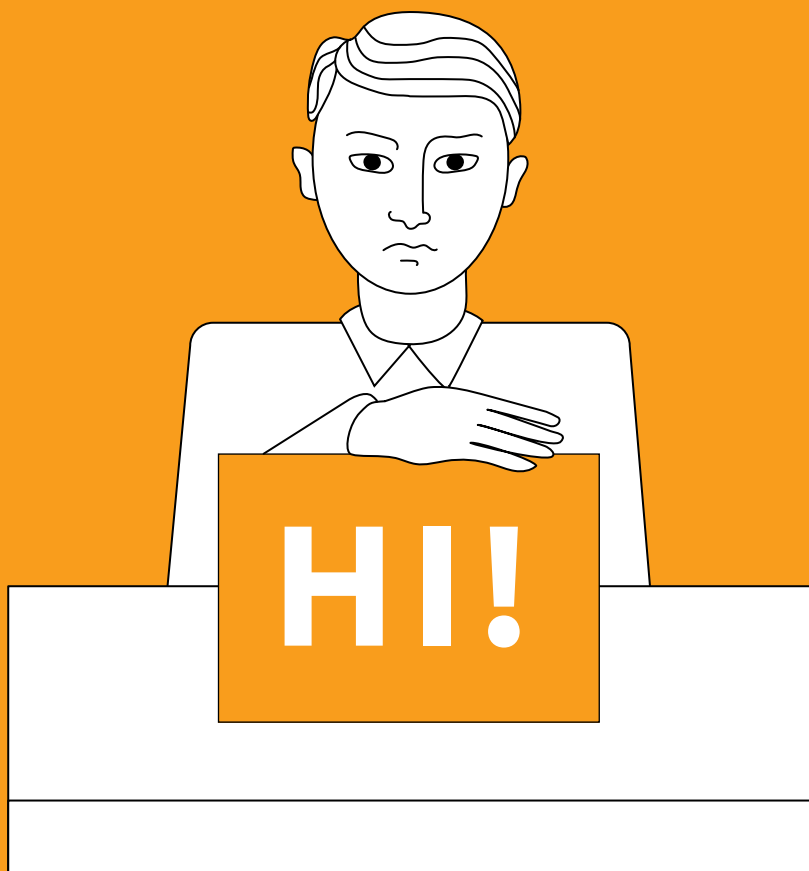
Посвідчення члена ВК дійсне лише за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу.

**ЗВЕРНІТЬ
УВАГУ!**

	 (вид та дата проведення виборів)
	ПОСВІДЧЕННЯ №
	 (прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності))
	 (голова, заступник голови, секретар, член)
	дільничої виборчої комісії з виборів народних депутатів України звичайної виборчої дільниці №
Голова окружної виборчої комісії	
«.....» 20__року (підпис) (прізвище, ініціали) МП	
Дійсне з пред'явленням документа, що посвідчує особу	

**ЗВЕРНІТЬ
УВАГУ!**

	 (вид та дата проведення виборів)
	ПОСВІДЧЕННЯ №
	 (прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності))
	 (голова, заступник голови, секретар, член)
	дільничої виборчої комісії з виборів народних депутатів України спеціальної виборчої дільниці №
Голова окружної виборчої комісії	
«.....» 20__року (підпис) (прізвище, ініціали) МП	
Дійсне з пред'явленням документа, що посвідчує особу	

ВАЖЛИВО!

Відмова скласти присягу
означає **ВІДМОВУ** особи бути
членом ВК (ч. 5 ст. 36).

→ ДОСТРОКОВЕ ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ЧЛЕНА ВК

Повноваження члена ВК припиняються достроково ВК, яка її утворила, (ч. 3 ст. 37)

з моменту їх виникнення
або виявлення

з моменту прийняття рішення
ВК про дострокове припинення
повноважень

у зв'язку з

припиненням його
громадянства України;

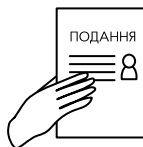
особистою заявою про
складення повноважень
члена ВК;

Особа, яка подала заяву про складення повноважень, продовжує виконувати обов'язки члена ВК до моменту прийняття рішення про дострокове припинення її повноважень (ч. 4 ст. 37).

реєстрацією його

- кандидатом у народні депутати України;
- кандидатом у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим*;
- кандидатом у депутати місцевої ради*;
- кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови*;

- внесенням подання про заміну члена ВК суб'єктом, за поданням якого кандидатуру такого члена було включено до складу ВК;

* якщо виборчий процес вказаних виборів проводиться одночасно з виборчим процесом виборів народних депутатів України;

реєстрацією його

- офіційним спостерігачем;
- довіреною особою кандидата у народні депутати України;
- довіреною особою кандидата у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим*;
- довіреною особою кандидата у депутати місцевої ради*;
- довіреною особою кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови*;
- представником, уповноваженою особою місцевої організації політичної партії*;
- вибуттям на період включно до дня голосування за межі України, що тягне за собою неможливість виконувати обов'язки члена ВК;

** якщо виборчий процес вказаних виборів проводиться одночасно з виборчим процесом виборів народних депутатів України;*

- набранням щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину чи кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян;
- виявленням обставин наявності судимості за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину чи кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян, якщо така судимість не знята або не погашена;
- входженням його до складу іншої ВК;
- відмовою скласти присягу члена ВК;
- визнанням його недієздатним;
- його смертю.
- порушенням присяги члена ВК, що виявилось як систематичне невиконання покладених на нього обов'язків, засвідченим не менш як двома рішеннями з цього приводу ВК, до складу якої він входить;
- одноразовим грубим порушенням законодавства України про вибори, встановленим рішенням суду або рішенням ВК вищого рівня.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

Порядок організації роботи ВК визначається ст. 33 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», а також Порядком організації роботи та ведення діловодства виборчих комісій з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів, затвердженим постановою ЦВК від 10 серпня 2020 року № 173 (далі – Порядок, затверджений Постановою № 173).

ВК є **колегіальним органом** (ч. 1 ст. 33). Основною формою роботи ВК є **засідання** (ч. 1 ст. 33). Засідання ВК є повноважним за умови присутності на ньому більше половини її складу (ч. 5 ст. 33).

ВАЖЛИВО !

Проведення голосування виборців не є засіданням ДВК.

Ніхто не має права втручатися у діяльність ВК, крім як у випадках, передбачених законом (ч. 18 ст. 33). Для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення повноважень, передбачених Законом, ВК може залучати, на підставі цивільно-правових угод, **відповідних спеціалістів**, експертів та технічних працівників (ч. 17 ст. 33).

КОЛИ ТА ЯК СКЛИКАЄТЬСЯ ЗАСІДАННЯ ВК? (ч. 4 ст. 33)

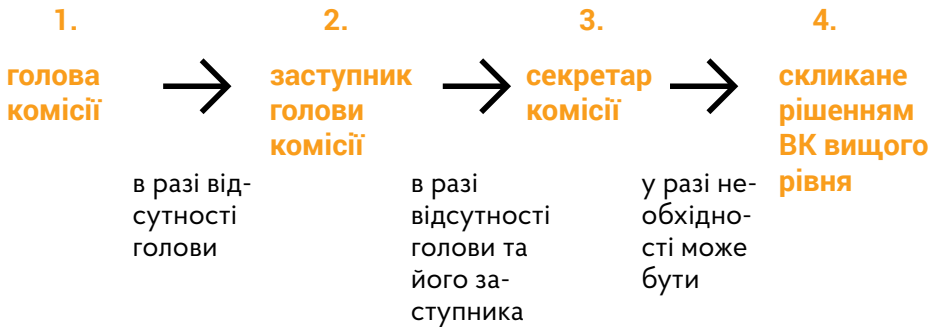
Перше засідання ВК скликається

не пізніш як на третій день після дня її утворення.

Наступні засідання скликаються

за необхідності.

Засідання ВК скликає

ВАЖЛИВО !

На письмову вимогу третини складу ВК голова ВК або його заступник зобов'язаний скликати засідання комісії не пізніше наступного дня після отримання такої вимоги (ч. 3 ст. 33).

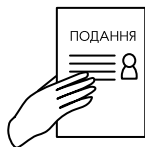
Інформація про дату, час проведення, порядок денний засідання ВК розміщується на стенді офіційних матеріалів комісії, як правило, не пізніше останнього дня перед днем засідання ВК (п. 4.5 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

→ ПОВІДОМЛЕННЯ ЧЛЕНІВ ВК ПРО ЗАСІДАННЯ

Засідання ВК скликається з обов'язковим повідомленням усіх членів комісії про час, місце проведення засідання та його порядок денний (ч. 6 ст. 33).

Повідомлення про засідання може здійснюватися:

- 1. телефоном;**
- 2. електронною поштою;**
- 3. з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку.**

Зокрема, особа вважається повідомленою, **якщо відповідне повідомлення було надіслано на її контактний номер телефону, зазначений у поданні** до складу відповідної ВК (п. 3.4. Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Членам ВК надаються проекти рішень комісії та необхідні документи, як правило, не пізніше останнього дня перед днем проведення засідання комісії, однак не пізніш як до початку засідання (ч. 7 ст. 33).

Проект порядку денного засідання готує секретар ВК згідно із встановленими законом строками розгляду питань щодо організації підготовки та проведення виборів, інших питань, що належать до повноважень ВК, за дорученням голови ВК, а також з урахуванням пропозицій членів ВК та погоджує його з головою ВК (п. 4.2 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Проект порядку денного засідання після його погодження з головою комісії секретар комісії в обов'язковому порядку разом з інформацією про час і місце проведення засідання доводить до відома членів комісії, як правило, не пізніш як за день до дня проведення засідання, але не пізніш як до початку засідання. (п. 4.3 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

На засідання обов'язково запрошуються, як правило, не пізніш як за день до дня проведення засідання (п. 4.4 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

- заявники;
- суб'єкти звернення зі скаргою;
- суб'єкти оскарження;
- заінтересовані особи, зазначені у скаргах;
- інші особи, якщо питання, включене до проєкту порядку денного, стосується їх прав або законних інтересів щодо участі у виборчому процесі.

Список усіх запрошених на засідання готує секретар комісії (п. 4.11 Порядку, затвердженого Постановою № 173). Секретар комісії відповідає за реєстрацію осіб, які беруть участь у засіданні на запрошення ВК та без дозволу чи запрошення, і перед початком засідання подає голові комісії список таких осіб (п. 4.12 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Матеріали до питань порядку денного засідання складаються з (п. 4.6 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

- проєкту постанови;
- додатків до неї, якщо такі зазначено в тексті постанови (список, перелік, звернення, графік, звіт тощо);
- доповідної записки члена ВК, який готує питання на розгляд ВК (в разі потреби);
- інших документів.

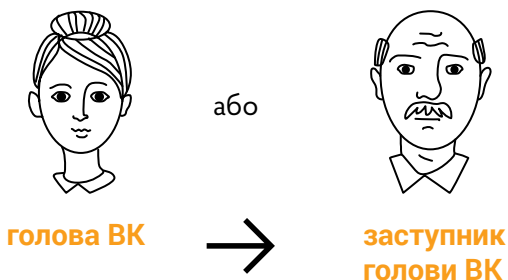
Проєкт постанови за дорученням голови комісії готує член ВК, який долучає до проєкту всі необхідні документи, а також перелік осіб, які повинні бути запрошені на засідання ВК, та передає проєкт постанови (відповідні матеріали) голові комісії (п. 4.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Після ознайомлення з підготовленими матеріалами голова комісії про-
ставляє на проєкті постанови відповідну резолюцію:

*днів розгляду
на засіданні комісії*

та передає їх секретарю, який забезпечує комплектність матеріалів до
питань порядку денного засідання для членів комісії (п. 4.8 Порядку, за-
твердженого Постановою № 173).

Засідання ОВК веде (ч. 7 ст. 28)

ВАЖЛИВО !

У разі невиконання ними цієї функції або у разі їх відсутності комісія ви-
значає на кожному такому засіданні зі свого складу з числа членів голо-
вуючого на засіданні.

→ ПРАВО ПРИСУТНОСТІ НА ЗАСІДАННІ ВК

На засіданнях ОВК та ДВК мають право бути присутніми без дозволу та запрошення комісії, у тому числі при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці та встановленні підсумків голосування, на ВД в день голосування у приміщенні, де проводиться голосування, мають право бути присутніми без дозволу чи запрошення відповідної комісії лише такі особи (ч. 3 ст. 34, п. 6.1 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

ХТО МОЖЕ БУТИ ПРИСУТНІМ?	ОБМЕЖЕННЯ ПО КІЛЬКОСТІ	ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА ПРИСУТНОСТІ, ЯКЩО ПРИСУТНІ НЕПРАВОМІРНО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ РОБОТІ ВК
члени ЦВК	без обмежень	не можуть бути позбавлені права присутності
працівники Секретаріату ЦВК	без обмежень	не можуть бути позбавлені права присутності
працівники Служби розпорядника ДРВ	без обмежень	не можуть бути позбавлені права присутності
члени комісій вищого рівня	без обмежень	не можуть бути позбавлені права присутності
кандидати у депутати	без обмежень	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК
довірені особи кандидатів у депутати	не більше 1 особи від 1 кандидата	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК
офіційні спостерігачі від кандидатів у депутати	не більше 1 особи від 1 кандидата	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК
офіційні спостерігачі від громадських організацій	не більше 1 особи від 1 організації	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК

ХТО МОЖЕ БУТИ ПРИСУТНІМ?	ОБМЕЖЕННЯ ПО КІЛЬКОСТІ	ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА ПРИСУТНОСТІ, ЯКЩО ПРИСУТНІ НЕПРАВОМІРНО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ РОБОТІ ВК
офіційні спостерігачі від іноземних держав	без обмежень	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК
офіційні спостерігачі від міжнародних організацій	без обмежень	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК
представники ЗМІ	не більше 2 осіб від 1 ЗМІ	не менше ніж двома третинами голосів від складу ОВК

Інші особи, крім зазначених, можуть бути присутніми на засіданні **ВК тільки з дозволу або на запрошення** цієї комісії, про що приймається рішення на засіданні ВК (ч. 4 ст. 34). ВК може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права присутності на своєму засіданні особи, запрошеної ОВК на засідання комісії, якщо вона **НЕПРАВОМІРНО ПЕРЕШКОДЖАЄ** проведенню засідання (ч. 5 ст. 34).

→ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗАСІДАнь ВК

I. На початку засідання голова ВК оголошує:

- кількість присутніх членів комісії;
- список запрошених осіб;
- список осіб, які мають право бути присутніми на засіданні без дозволу та запрошення.

Щодо можливості присутності на засіданні комісії осіб з її дозволу або запрошених на її засідання комісією приймається протокольне рішення (п. 7.2 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

- II. Проєкт порядку денного засідання за пропозицією голови обговорюється. В разі необхідності внесення змін до порядку денного, голова вносить їх на розгляд з власної ініціативи або за ініціативою членів ВК. Кожна пропозиція обговорюється та затверджується окремим рішенням (п. 7.5 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Питання порядку денного можуть бути вилучені з нього за ініціативою членів ВК, про що приймається окреме рішення. Проєкт порядку денного за пропозиціями членів ВК може бути доповнений питанням під час його обговорення.

По завершенню обговорення порядок денний затверджується протокольним рішенням ВК (п. 7.4 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

- III. Далі відбувається почерговий розгляд питань порядку денного, який складається з доповіді члена ВК, запитань та відповідей, внесення та розгляду пропозицій, а також голосування з метою прийняття рішення ВК.

ВК на вимогу трьох членів комісії, а також за рішенням ВК вищого рівня або суду зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що належать до її повноважень, не пізніш як у триденний строк від дня заявлення вимоги або прийняття зазначеного рішення, але не пізніше дня голосування, а у день голосування, крім ДВК, – невідкладно (ч. 9 ст. 33).

ДВК зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що належать до її повноважень, на вимогу зазначених членів комісії у день голосування або за рішенням виборчої комісії вищого рівня чи суду, прийнятого в день голосування, невідкладно після закінчення голосування (ч. 9 ст. 33).

→ РІШЕННЯ ВК

Рішення ВК приймається **відкритим голосуванням** після його розгляду та обговорення на засіданні ВК

до дня голосування

більшістю голосів від складу комісії (ч. 10 ст. 33)

у день голосування

більшістю голосів від складу комісії (ч. 10 ст. 33),

а у разі присутності **менше ніж двох третин членів комісії від складу** комісії

рішення комісії приймається **не менше ніж двома третинами голосів від числа членів комісії**, присутніх на засіданні комісії (ч. 12 ст. 33).

Рішення ВК, прийняте в межах її повноважень, є **обов'язковим** для виконання усіма суб'єктами виборчого процесу (ч. 14 ст. 33).

Рішення ВК, що суперечить законодавству України або прийняте з перевищенням її повноважень, **може бути скасоване комісією вищого рівня** або визнане протиправним та **скасоване судом**. У такому випадку **комісія вищого рівня** має право прийняти **рішення по суті питання** (ч. 15 ст. 33).

Член ВК, який бере участь у її засіданні і не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право **протягом двох днів після засідання**, на якому було прийнято рішення, у письмовій формі висловити **окрему думку**, яка додається до протоколу відповідного засідання ВК і є його невід'ємною частиною (ч. 13 ст. 33).

Рішення ВК **приймається**, як правило, **у формі постанови**.

ВК може **ухвалювати протокольні рішення** – з питань поточної внутрішньої діяльності.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

Порядок документування діяльності виборчих комісій встановлено ст. 35 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», а також Порядком організації роботи та ведення діловодства ВК з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів, затвердженим постановою ЦВК від 10 серпня 2020 року № 173 (Порядок, затверджений Постановою № 173).

секретар

Забезпечує організацію ведення діловодства ВК

голова

Відповідає за ведення діловодства

Відповідальність за збереження виборчої документації до передачі її на архівне зберігання покладається на голову або заступника голови чи секретаря відповідної ВК (ч. 4 ст. 115).

ВК на засіданні

ВЕДЕ	ПРИЙМАЄ		СКЛАДАЄ	
ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ	ПОСТАНОВИ	ПРОТОКОЛЬНІ РІШЕННЯ	АКТИ	ПРОТОКОЛИ
В протоколі засідання фіксується хід і результати обговорення питань та прийняття рішення (ч. 2 ст. 35).	Рішення ВК з розглянутого питання письмово оформляється у формі постанови (ч. 3 ст. 35).	Рішення з питань поточної діяльності фіксується у протоколі засідання та не оформлюється окремим документом (ч. 6 ст. 35).	Акт комісії засвідчує певний факт або подію, виявлені і визнані комісією (ч. 7 ст. 35).	Протокол комісії встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією (ч. 7 ст. 35).

→ ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ВК

Вимоги до оформлення протоколу засідання ВК – п. 12.2 Порядку, затвердженого Постановою № 173.

Веде та оформлює – секретар ВК.

(або секретар засідання, який обирається ВК зі свого складу у разі відсутності секретаря комісії чи у разі невиконання ним своїх повноважень).

На час проведення підсумкового засідання ДВК ведення протоколу засідання, на якому здійснюється підрахунок голосів виборців, протокольним рішенням комісії доручається заступнику голови або іншому члену ДВК. Секретар комісії на цьому засіданні вносить відомості до протоколу про підрахунок голосів виборців.

Підписує – головуючий на засіданні та секретар ВК (секретар засідання).

Мають право підписати – інші члени ВК.

Надається для ознайомлення (не пізніше наступного засідання) – іншим членам ВК, суб'єктам виборчого процесу на їх вимогу (п. 12.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Вивішується на стенді офіційних матеріалів та **надсилається** до ЦВК (не пізніше наступного засідання).

До протоколу засідання долучаються оригінали постанов, додатків до них (за наявності), інші документи щодо розглянутих питань, окремі думки членів комісії (за наявності) (п. 12.5 Порядку, встановленого Постановою № 173).

→ ОКРЕМА ДУМКА ЧЛЕНА ВК

Член ВК, який бере участь у її засіданні і не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право протягом двох днів після засідання, на якому було прийнято рішення, **у письмовій формі висловити окрему думку, яка додається до протоколу** відповідного засідання виборчої комісії і є його невід'ємною частиною (ч. 13 ст. 33). Окрема думка оформлюється в довільній формі.

→ ПОСТАНОВА ВК

Рішення ВК з розглянутого питання письмово **оформляється у формі постанови**, яка повинна містити (ч. 3 ст. 35, п. 9.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

- найменування комісії;
- найменування постанови;
- час, дату та місце прийняття;
- порядковий номер (постанови повинні мати наскрізну послідовну нумерацію в межах одного календарного року!);
- мотивувальну частину (посилання на обставини, що зумовили розгляд питання на засіданні, встановлені факти та підстави для ухвалення рішення);
- нормативно-правове обґрунтування (посилання на конкретні положення нормативно-правових актів або постанову виборчої комісії вищого рівня або судові рішення, якими керувалася комісія під час прийняття постанови);
- резолютивну частину (відповідне рішення виборчої комісії, викладене у формі висновку, із зазначенням завдань і заходів, спрямованих на реалізацію повноважень комісії з питання, що розглядається).

Постанову підписує

(п. 10.3 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

**головуючий
на засіданні**

та

**секретар ВК
(секретар засідання)**

Підписи скріплюються печаткою ВК.
Додатки до постанови підписує **тільки секретар ВК**.

ВАЖЛИВО !

Зміст та номер постанови повинні бути **відображені у протоколі** відповідного **засідання ВК** (ч. 4 ст. 35 ЗУ «Про вибори народних депутатів України»).

Постанова ВК **вивішується для загального ознайомлення** на стенді офіційних матеріалів комісії, **а також надсилається до ЦВК через АІАС** (п. 10.5. Порядку, затвердженого Постановою № 173):

не пізніше 11 години наступного дня після її прийняття;

прийнята напередодні дня голосування та під час встановлення підсумків голосування

не пізніш як через 4 години після завершення засідання виборчої комісії (ч. 5 ст. 35).

Копія постанови, засвідчена головою ВК чи його заступником і секретарем ВК та скріплена печаткою ВК, видається **суб'єкту виборчого процесу**, якого вона стосується, на його вимогу

не пізніше ніж через 4 години після її прийняття;

прийнята напередодні дня голосування та в день голосування

невідкладно (ч. 5 ст. 35).

→ ПРОТОКОЛЬНЕ РІШЕННЯ ВК

З **питань поточної діяльності** ВК може приймати протокольні рішення, зміст яких заноситься до протоколу засідання виборчої комісії та **не оформлюється окремим документом** (ч. 6 ст. 35).

За необхідності може бути виготовлений витяг із протоколу засідання ВК, що відображає прийняте протокольне рішення (п. 10.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

→ АКТИ І ПРОТОКОЛИ ВК

ВК складає акти і протоколи
(ч. 7 ст. 35).

Акт

комісії засвідчує певний факт або подію, виявлені і визнані комісією.

Наприклад,

«Акт окружної виборчої комісії про розпакування упаковки з виборчими бюлетенями з виборів народних депутатів України»

Протокол

комісії встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією.

Наприклад,

«Протокол окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці»

ВАЖЛИВО !

Акти і протоколи ВК складаються у випадках, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України», за формами, затвердженими ЦВК, та у кількості примірників, встановлених вказаним ЗУ (ч. 8 ст. 35).

Акт або протокол комісії підписується всіма присутніми на засіданні членами ВК, підписи яких скріплюються печаткою ВК.

Перший примірник акта чи протоколу **мають право підписати** присутні на засіданні (ч. 8 ст. 35):

- кандидати у депутати;
- довірені особи кандидатів у депутати;
- офіційні спостерігачі.

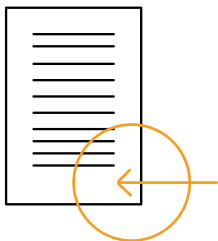
→ РЕЄСТРАЦІЯ І РОЗГЛЯД ДОКУМЕНТІВ, ЗАЯВ І СКАРГ

Документи та звернення (заяви, скарги), що надходять до ВК, мають право приймати (п. 13.2 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

- голова комісії;
- заступник голови комісії;
- секретар;
- інші члени комісії, уповноважені на це її рішенням.

Документи, звернення реєструються в день їх надходження в журналі реєстрації документів, заяв і скарг у ВК (п. 13.4 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Особа, яка подає документи, звернення до ВК, пише опис, в якому вказує своє прізвище, ім'я, по батькові, короткий опис поданих документів із зазначенням кількості аркушів, дати та часу їх подання. Опис зберігається разом із поданими документами (п. 13.6 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

У **правій нижній частині першого аркуша** документа, заяви, скарги або **на іншому вільному від тексту місці** цього аркуша (крім місця, визначеного для підшивки) зазначаються

реєстраційний (вхідний) номер,

що відповідає порядковому номеру запису в журналі реєстрації документів, заяв і скарг, та дата надходження (п. 13.9 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

У разі повторного надходження документа, звернення після присвоєння чергового реєстраційного номера у правій верхній частині їх першого аркуша робиться напис «повторно» (п. 13.10 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Зареєстровані документи, звернення в день їх реєстрації подаються голові комісії (в разі відсутності голови комісії – заступнику голови), який дає відповідні доручення членам комісії та залученим спеціалістам, експертам щодо їх попереднього розгляду та підготовки відповіді (п. 13.12 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

За підсумками попереднього розгляду документа, звернення член комісії у разі необхідності розгляду питання на засіданні комісії готує проект постанови відповідно до пункту 4.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173, про що інформує голову комісії (у разі його відсутності – заступника голови комісії).

Проект постанови для розгляду на засідання ВК готується відповідно до пунктів 4.6 – 4.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173.

Якщо звернення не потребує прийняття рішення ВК, суб'єкту звернення може бути надана відповідь за підписом голови комісії (заступника голови) (п. 13.13 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Строки та порядок розгляду документів, звернень, що надійшли до ВК, встановлено ЗУ «Про вибори народних депутатів України», іншими ЗУ та відповідними актами ЦВК.

Контроль за виконанням документів, звернень, дотримання встановлених строків виконання здійснює секретар комісії (п. 13.19 Порядку, затвердженого Постановою № 173). Про виконання документів, звернень робиться відмітка у відповідній графі ВК та журналу реєстрації документів, заяв і скарг у ВК (п. 13.20 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

→ ОСОБИСТИЙ ПРИЙОМ ГРОМАДЯН

Особистий прийом громадян проводиться головою комісії, заступником голови комісії, секретарем комісії та іншими членами комісії **згідно з графіком прийому громадян**, установленим ВК (п. 13.16 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Реєстрація осіб, які звернулися до ВК для особистого прийому, ведеться в журналі обліку особистого прийому громадян у ВК (п. 13.17 Порядку, затвердженого Постановою № 173). Якщо порушене питання вирішити безпосередньо під час особистого прийому неможливо, воно розглядається в порядку, передбаченому для розгляду письмових звернень (п. 13.18 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОЦЕСУ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів депутатів, регулюється статтями 108-113 ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та Порядком розгляду скарг виборчими комісіями з виборів народних депутатів України, затвердженим постановою ЦВК від 31 липня 2012 року № 133 (далі – Порядок, затверджений Постановою № 133) та іншими нормативно-правовими актами України.

ДО ВІДОМА!

ОСКАРЖЕННЯ – ПОДАННЯ СКАРГИ.

**СУБ'ЄКТ ЗВЕРНЕННЯ ЗІ СКАРГОЮ –
ТОЙ, ХТО ПОДАЄ СКАРГУ.**

**СУБ'ЄКТ ОСКАРЖЕННЯ – ТОЙ, НА ЧИЇ ДІЇ
СКАРЖАТЬСЯ.**

→ ЩО ТАКЕ СКАРГА?

Під **скаргою** слід розуміти **звернення**, в якому міститься інформація **щодо порушення** законодавства України про вибори депутатів та вимога забезпечити реалізацію і захист виборчих прав, законних інтересів відповідних суб'єктів виборчого процесу, поновити порушені виборчі права (п. 1.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

Рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу, можуть бути оскаржені до
(ст. 108 ЗУ «Про вибори народних депутатів України»)

суду

ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

→ ОСКАРЖЕННЯ ДО СУДУ

Хто має право на оскарження до суду?

Оскаржити до суду рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу з виборів депутатів, в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України, мають право суб'єкти цього виборчого процесу (п. 3.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ ЩО ОСКАРЖУЮТЬ ДО СУДУ?

Виключно до суду шляхом подання позовної заяви оскаржуються (п. 3.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133):

1. рішення, дії чи бездіяльність ЦВК, члена ЦВК;
2. рішення чи дії ОБК;

3. рішення, дії чи бездіяльність члена ОВК;
4. рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових і службових осіб;
5. рішення, дії чи бездіяльність ЗМІ та інформаційних агентств, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників;
6. дії чи бездіяльність уповноважених осіб партій, довірених осіб кандидатів у депутати, офіційних спостерігачів від партій, кандидатів у депутати та громадських організацій, крім порушень, що мали місце під час голосування.

Суд, до якого подано адміністративний позов щодо призначення, підготовки і проведення виборів депутатів, невідкладно повідомляє ЦВК, відповідну ОВК та (чи) ДВК про відкриття провадження у справі та про ухвалене судом рішення (ч. 10 ст. 108, п. 3.7 Порядку, затвердженого Постановою № 133)

ВАЖЛИВО !

У разі визнання судом рішення відповідної ВК протиправним, у тому числі з питання визнання голосування на ВД недійсним, встановлення підсумків голосування, встановлення результатів виборів депутатів, рішення з цього питання приймає:

**ВК, рішення якої було
визнане протиправним,**

або

**ВК вищого рівня на підставі
рішення суду.**

При цьому, якщо рішення не було визнане недійсним з формальних підстав, ВК не може прийняти рішення, яке по суті повторює рішення, визнане судом протиправним (ч. 7 ст. 113, п. 10.10 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ ОСКАРЖЕННЯ ДО ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

Хто має право на оскарження до ВК?

- Суб'єкти звернення зі скаргою до ВК (ч. 1 ст. 108, п. 2.1 Порядку, затвердженого Постановою № 133): кандидат у депутати, зареєстрований у встановленому законом порядку;
- політична партія – суб'єкт виборчого процесу, в особі її керівника чи іншої особи, уповноваженої рішенням центрального керівного органу партії;
- довірена особа кандидата у депутати в ОВО;
- офіційний спостерігач від кандидата у депутати в ОВО, від громадської організації;
- ВК, утворена відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України»;
- виборець, чиї особисті виборчі права або охоронювані законом інтереси щодо участі у виборчому процесі, у тому числі на участь у роботі ВК чи на здійснення спостереження, порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження.

→ НА ЩО МОЖНА ПОСКАРЖИТИСЬ ДО ВК?

ДО ОВК (ч. 2 ст. 108, п. 3.5 Порядку, затвердженого Постановою № 133)	ДО ДВК (ч. 6 ст. 111, п. 3.6 Порядку, затвердженого Постановою № 133)
можна поскаржитись на	
1. рішення, дії чи бездіяльність ДВК; 2. дії чи бездіяльність члена ДВК; 3. рішення чи дії політичної партії, яка висунула кандидатів у депутати в ОВО, крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їх внутрішньої організаційної діяльності або їх виключної компетенції (ч. 7 ст. 108, пп. 2 п. 3.5 Порядку, затвердженого Постановою № 133).	1. порушення, які мали місце під час голосування, допущені: • довіреними особами кандидатів у депутати; • офіційними спостерігачами від кандидатів у депутати; • офіційними спостерігачами від громадських організацій.

→ ОДНОЧАСНЕ ОСКАРЖЕННЯ ДО ВК ТА ДО СУДУ

Якщо судом прийнято до провадження адміністративний позов із того ж питання та з тих же підстав, що подано скаргу до ВК, комісія після отримання повідомлення суду про прийняття до провадження адміністративного позову повертає таку скаргу суб'єкту звернення без розгляду не пізніше наступного дня з дня отримання повідомлення суду із зазначенням підстав її повернення (ч. 11 ст. 108, п. 3.8 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ В ЯКІ СТРОКИ МОЖНА ПОСКАРЖИТИСЬ ДО ВК ТА КОЛИ ВК РОЗГЛЯНЕ СКАРГУ?

СКАРГА	ПОДАЄТЬСЯ	РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ
щодо порушення, яке мало місце до дня виборів	протягом п'яти днів після дня прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності*, але не пізніше ніж за 22 години дня , що передують дню виборів (ч. 1, 2 ст. 109, пп. 1 п. 4.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133)	у дводенний строк з дня її отримання**, але не пізніше 24 години дня , що передують дню голосування, ч. 4, 5 ст. 111, п. 8.1, пп. 1 п. 8.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133
щодо порушення, яке мало місце під час голосування	не пізніше закінчення голосування (ч. 3 ст. 109, пп. 2 п. 4.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133)	відразу після закінчення голосування (ч. 6 ст. 111, пп. 2 п. 8.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133)
щодо порушення, яке мало місце у день голосування, під час підрахунку голосів на ВД	у дводенний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності (ч. 3 ст. 109, пп. 3 п. 4.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133)	у дводенний строк з дня її подання (ч. 7 ст. 111, пп. 3 п. 8.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133)

* Обчислення строку оскарження починається з наступного дня після дня прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності, які оскаржуються (статті 17, 109, пп. 3 п. 4.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

Днем вчинення бездіяльності вважається **останній день строку**, в який мала бути, однак **не була вчинена дія**, передбачена законом (ч. 4 ст. 109, пп. 2 п. 4.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

** **Днем подання скарги** вважається **день фактичного отримання скарги** ВК (ч. 5 ст. 109, пп. 6 п. 4.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

ВАЖЛИВО !

Строк подання скарги **продовженню або поновленню не підлягає**, крім випадку повторного подання скарги після усунення її недоліків **не пізніше наступного дня** після дня її повернення ВК без розгляду (ч. 6 ст. 109, пп. 4 п. 4.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

Зміна або уточнення суб'єктом звернення зі скаргою вимог під час розгляду скарги, викликані виявленням обставин, не відомих раніше скаржнику, **не вважається новою скаргою** і не підлягає встановленим обмеженням строків.

При цьому скаржник **повинен довести**, що обставини, які зумовили зміну або уточнення його вимог, **не були відомі йому на момент звернення зі скаргою** (ч. 7 ст. 109, п.п. 5 п. 4.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

У разі надходження скарги засобами **електронної пошти** (в електронній формі) вона опрацьовується ВК **після надходження цієї скарги** у письмовій (паперовій) формі. Днем подання такої скарги вважається день отримання скарги виборчою комісією у письмовій (паперовій) формі (п. 6.10 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ ЯК МАЄ БУТИ ОФОРМЛЕНА СКАРГА ДО ВК?

Скарга до ВК подається **у письмовій (паперовій) формі** та повинна містити (ч. 1 ст. 110, п. 6.2 – 6.4 Порядку, затвердженого Постановою № 133):

1. назву ВК, до якої вона подається;
2. прізвище, ім'я, по батькові або найменування суб'єкта звернення зі скаргою, статус суб'єкта звернення зі скаргою у виборчому процесі), його місце проживання (поштову адресу), а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;
3. прізвище, ім'я, по батькові (найменування) суб'єкта оскарження, його місце проживання (поштову адресу), а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;
4. суть порушеного питання;
5. виклад обставин і зазначення доказів, якими суб'єкт звернення обґрунтовує свої вимоги;
6. чітко сформульовані вимоги із зазначенням суті рішення, ухвалення якого вимагається від виборчої комісії;
7. перелік документів і матеріалів, що додаються;
8. зазначення заінтересованих осіб, яких суб'єкт звернення зі скаргою вважає за потрібне залучити до розгляду скарги;
9. підпис суб'єкта звернення зі скаргою чи особи, яка його представляє відповідно до статті 108 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», із зазначенням дати підписання.

До скарги додаються:

у кількості, яка дорівнює кількості суб'єктів оскарження та заінтересованих осіб, зазначених у скарзі - копії скарги, докази, зазначені у скарзі, та копії усіх документів, що приєднуються до неї. Письмові докази подаються в оригіналі або в засвідченій у встановленому порядку копії (п. 6.7 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ ХТО ПІДПISУЄ СКАРГУ ВІД ІМЕНІ ПАРТІЇ, ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ, КАНДИДАТІВ В ДЕПУТАТИ?

Скарга, що подається від імені партії, підписується

- керівником партії,
- або
- іншою особою, уповноваженою рішенням центрального керівного органу партії, із засвідченням підпису печаткою партії (п. 6.5 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

До скарги додається **оригінал** або засвідчена відповідно до законодавства **копія посвідчення** або іншого документа, **що підтверджує повноваження особи**, яка її подає. При цьому керівник партії діє як представник відповідної партії без додаткового уповноваження.

Скарга від імені ВК подається за відповідним рішенням ВК та підписується

- головуючим на засіданні комісії, на якому приймалося рішення про звернення із скаргою, із засвідченням підпису печаткою комісії.

До скарги додається відповідне **рішення** комісії (п. 6.6 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

Скарга від імені кандидата у депутати, зареєстрованого в ОВО, подається

- кандидатом у депутати,
- або
- довіреною особою кандидата у депутати.

У разі подання скарги довіреною особою кандидата в депутати у скарзі **зазначаються також** прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання або місцезнаходження (поштова адреса), вид та номер засобів зв'язку **кандидата у депутати, в інтересах якого подається скарга**.

При цьому в разі подання скарги до ВК довіреною особою особисто, вона пред'являє посвідчення довіреної особи, видане в установленому законом порядку. В інших випадках до скарги додається засвідчена відповідно до законодавства копія посвідчення довіреної особи (п. 6.4 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ ЯКИЙ ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СКАРГ ВК?

1.1

Скарга у письмовій формі приймається та реєструється в **журналі** реєстрації документів, заяв і скарг (п. 13.4 Порядку, затвердженого Постановою № 173):

- головою комісії;
- заступником голови комісії;
- секретарем комісії;
- іншим визначеним рішенням комісії членом.

1.2

Зареєстровані скарги в день їх реєстрації подаються голові комісії (в разі відсутності голови комісії – заступнику голови), який дає відповідні доручення членам комісії та залученим спеціалістам, експертам щодо їх попереднього розгляду та підготовки відповіді (п. 13.12 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

1.3

За підсумками попереднього розгляду скарги член комісії у разі необхідності розгляду питання на засіданні комісії готує проєкт постанови відповідно до пункту 4.7 Порядку, затвердженого Постановою № 173, про що інформує голову комісії (у разі його відсутності – заступника голови комісії).

Після ознайомлення з підготовленими матеріалами голова комісії пропонує на проєкті постанови відповідну резолюцію «для розгляду на засіданні комісії» та передає їх секретарю, який забезпечує комплексність матеріалів до питань порядку денного засідання для членів комісії (п. 4.8 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Якщо звернення не потребує прийняття рішення виборчою комісією, суб'єкту звернення може бути надана відповідь за підписом голови комісії (заступника голови) (п. 13.13 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

1.4

ВК **перевіряє**, чи оформлено скаргу відповідно до вимог статті 110 ЗУ «Про вибори народних депутатів України».

1.4a

Належно оформлена скарга розглядається на засіданні ВК.

1.4б

Неналежно оформлена скарга повертається суб'єкту звернення без розгляду із супровідним листом.

Під час вивчення скарги на засіданні ВК **встановлює** (п.7.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133):

1. чи подано скаргу належним суб'єктом звернення зі скаргою, визначеним законом;
2. чи віднесено законом розгляд цієї скарги до повноважень ВК (належний суб'єкт розгляду скарги);
3. чи дотримано суб'єктом звернення зі скаргою строки оскарження, встановлені законом.

Скарга, подана до ВК, без дотримання вимог ст. 110 та Порядку, затвердженого Постановою № 133, підлягає поверненню суб'єкту звернення без розгляду без прийняття рішення ВК із супровідним листом за підписом голови або заступника голови комісії не пізніше як на наступний день після дня надходження скарги, а скарга, подана напередодні дня голосування, в день голосування чи наступного дня, - невідкладно (ч. 2 ст. 111, п. 6.8 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

ВАЖЛИВО !

При поверненні скарги без розгляду зазначається вичерпний перелік недоліків, які перешкоджають розгляду скарги, і вказується на можливість повторного звернення із скаргою, оформленою відповідно до вимог статті 110, у передбачені законом строки (ч. 2 ст. 111).

При повторному поданні скарги з невиправленими недоліками або з допущенням нових недоліків ВК приймає рішення про залишення її без розгляду по суті (ч. 3 ст. 111).

→ РОЗГЛЯД СКАРГ

→ КОГО ЗАПРОШУЮТЬ НА ЗАСІДАННЯ ЩОДО РОЗГЛЯДУ СКАРГИ?

ВК здійснює розгляд скарги на засіданні з обов'язковим своєчасним повідомленням **про час і місце розгляду скарги** (ч. 9 ст. 111, п. 7.9 Порядку, затвердженого Постановою № 133):

1. суб'єкта звернення із скаргою;
2. суб'єкта оскарження;
3. інших заінтересованих осіб.

Повідомлення про розгляд скарги здійснюється:

- рекомендованою телеграмою;
- факсимільним повідомленням;
- засобами електронної пошти;
- по телефону з обов'язковим фіксуванням такої дії відповідною службовою особою виборчої комісії окремою письмовою довідкою, яка долучається до справи (протоколу) відповідного засідання виборчої комісії.

Неприбуття на засідання ВК, на якому відбувається розгляд скарги, осіб, які були належним чином повідомлені про нього, не перешкоджає розгляду скарги.

Копії скарги та доданих до неї документів **надаються** суб'єкту оскарження та заінтересованим особам **заздалегідь**, а в разі неможливості - **не пізніше початку** розгляду скарги (ч. 10 ст. 111, п. 7.11 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

Суб'єкт оскарження має право подати **письмові пояснення** по суті скарги, які беруться до розгляду ВК.

За результатами розгляду скарги на засіданні ВК
ухвалює рішення **у формі постанови**
(п. 10.1 Порядку, затвердженого Постановою № 133)

якщо СКАРГА
РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ПО СУТІ

якщо скарга

- подана неналежним суб'єктом звернення зі скаргою;
- до неналежного суб'єкта розгляду скарги;
- з порушенням строків оскарження (ч. 11 ст.111, п. 10.2 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

ВК приймає рішення про
залишення такої скарги

БЕЗ РОЗГЛЯДУ ПО СУТІ

Виборча комісія вирішує:

ЩОДО РІШЕННЯ СУБ'ЄКТА ОСКАРЖЕННЯ (ч. 2 ст. 113, п. 10.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133)	ЩОДО ДІЇ (БЕЗДІЯЛЬНОСТІ) СУБ'ЄКТА ОСКАРЖЕННЯ (ч. 3 ст. 113, п. 10.4 Порядку, затвердженого Постановою № 133)
- чи мало місце прийняття оскаржуваного рішення суб'єктом оскарження; - чи було оскаржуване рішення прийнято суб'єктом оскарження на законних підставах; - чи було оскаржуване рішення прийнято в межах повноважень та відповідно до визначеної законом процедури; - які правові норми належить застосувати до цих правовідносин; - чи належить задовольнити кожну з вимог суб'єкта звернення, чи відмовити в їх задоволенні; - чи належить поновити порушені права чи законні інтереси суб'єкта звернення іншим способом; - які рішення слід зобов'язати прийняти чи які дії, що впливають із факту скасування рішення, вчинити.	- чи мала місце оскаржувана дія (бездіяльність) суб'єкта оскарження; - чи оскаржувана дія (бездіяльність) здійснювалась (вчинялась) суб'єктом оскарження на законних підставах; - які правові норми належить застосувати до цих правовідносин; - чи належить задовольнити кожну з вимог суб'єкта звернення, чи відмовити в їх задоволенні; - чи належить поновити порушені права чи законні інтереси суб'єкта звернення іншим способом; - які рішення слід зобов'язати прийняти чи які дії, що впливають із факту визнання оскаржених дій чи бездіяльності протиправними, вчинити.

Рішення ВК за результатами розгляду скарги повинно бути **справедливим, законним і обґрунтованим** (ч. 1 ст. 113).

Під час **РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ПО СУТІ** ВК може задовольнити скаргу повністю або часткового чи відмовити в її задоволенні (ч. 4 ст. 113, п. 10.5 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

Якщо у скарзі **заявлено дві або більше вимог**, ВК повинна дати **правову оцінку кожній з цих вимог** (п. 10.6 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

ЗАДОВОЛЕННЯ СКАРГИ

Рішення про задоволення скарги виборча комісія приймає у разі встановлення, що рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта оскарження не відповідають законодавству про вибори депутатів.

У разі задоволення скарги ВК може ПРИЙНЯТИ РІШЕННЯ
(ч. 5 ст. 113, п. 10.7 Порядку, затвердженого Постановою № 133):

1. визнати рішення суб'єкта оскарження чи окремих його положень, дії чи бездіяльність такими, що не відповідають вимогам законодавства про вибори депутатів, порушують виборчі права громадян, права та законні інтереси суб'єкта виборчого процесу;
2. скасувати рішення;
3. зобов'язати суб'єкта оскарження здійснити дії, передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів депутатів;
4. зобов'язати суб'єкта оскарження утриматися від вчинення певних дій;
5. поновити іншим способом порушені виборчі права громадян, права та законні інтереси суб'єкта виборчого процесу;
6. зобов'язати суб'єкта оскарження здійснити передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів депутатів, дії, які впливають із факту скасування рішення, визнання оскаржених дій або бездіяльності протиправними.

ВІДМОВА В ЗАДОВОЛЕННІ СКАРГИ
(ч. 9 ст. 113, п. 10.11 Порядку, затвердженого Постановою № 133)

Якщо ВК встановить, що рішення, дії або бездіяльність суб'єкта оскарження вчинені відповідно до закону, в межах повноважень, передбачених законом, і не порушують виборчі права суб'єкта звернення зі скаргою.

Копія рішення ВК за результатами розгляду скарги видається чи надсилається невідкладно (ч. 10 ст. 113):

- суб'єкту звернення зі скаргою;
- суб'єкту оскарження;
- заінтересованим особам;
- іншому суб'єкту, про якого йдеться у рішенні.

→ ДОКАЗИ ПРИ РОЗГЛЯДІ СКАРГ

Доказами, що мають значення для правильного розгляду скарги, можуть бути (ч. 1 ст. 112, п. 9.1 Порядку, затвердженого Постановою № 133):

- письмові документи і матеріали (в тому числі електронні), які містять відомості про обставини, що мають значення для розгляду скарги;
- письмові пояснення суб'єктів виборчого процесу, посадових і службових осіб органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ і організацій, отримані на вимогу членів виборчої комісії на виконання повноважень комісії;
- письмові і речові докази;
- висновки експертів, надані письмово на запит виборчої комісії - суб'єкта розгляду скарги, суб'єкта звернення зі скаргою або суб'єкта оскарження.

Докази виборчій комісії надають суб'єкт звернення зі скаргою, суб'єкт оскарження, заінтересовані особи. ВК може звернутись із запитом по додаткові докази за власною ініціативою або за зверненням суб'єкта звернення, суб'єкта оскарження, заінтересованих осіб (ч. 2 ст. 112, п. 9.3 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

→ ПЕРЕВІРКА ОБСТАВИН, ВИКЛАДЕНИХ У СКАРЗІ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Якщо ВК при розгляді скарги визнає необхідним **проведення перевірки зазначених у скарзі обставин правоохоронними органами**, відповідні правоохоронні органи за зверненням ВК перевіряють ці обставини та вживають відповідних заходів щодо припинення порушення законодавства **у 3-денний строк з дня отримання** звернення ВК, а якщо таке звернення отримано ними **менше ніж за 3 дні** до дня голосування, у день голосування чи в наступний за ним день, – **невідкладно** (ч. 8 ст. 111, п. 710.12 Порядку, затвердженого Постановою № 133).

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Особи, винні в порушенні законодавства про вибори депутатів, притягаються до (ч. 1 ст. 114):

- кримінальної;
- адміністративної;
- іншої відповідальності

в порядку, встановленому законом.

→ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ВАЖЛИВО !

За кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян застосовуються, у тому числі, покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі на різні строки, іноді з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на певний строк.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН:

- перешкоджання здійсненню виборчого права, роботі ВК чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 ККУ);
- надання неправдивих відомостей до органу ведення ДРВ або інше несанкціоноване втручання в роботу ДРВ (ст. 158 ККУ);
- незаконне використання виборчого бюлетеня, голосування виборцем більше ніж один раз, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня (ст. 158-1 ККУ);
- фальсифікація, підроблення, викрадення, пошкодження або знищення виборчої документації, викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки ВК, виборчої скриньки, списку виборців (ст. 158-3 ККУ);
- порушення таємниці голосування (стаття 159 ККУ);
- підкуп виборця, члена ВК (ст. 160 ККУ).

→ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

НОРМА ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА	ПРАВOPУШЕННЯ	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, РОЗМІР ШТРАФУ (станом на січень 2021 року):
ст. 212-8 КУпАП	Порушення права громадянина на ознайомлення зі списком виборців	Від 170 до 510 грн.
ст. 212-10 КУпАП	Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої в агітації заборонена	Для громадян від 1700 до 3400 грн. Для посадових осіб від 3400 до 5100 грн.
ст. 212-16 КУпАП	Замовлення або виготовлення виборчих бюлетенів понад встановлену рішенням відповідної ВК кількість	Від 425 до 850 грн.
ст. 212-17 КУпАП	Ненадання копії виборчого протоколу особам, які за законодавством мають право отримати таку копію	Від 340 до 1700 грн.
ст. 212-18 КУпАП	Невиконання рішень ВК, прийнятого в межах її повноважень	На громадян від 255 до 425 грн. На посадових осіб від 510 до 850 грн.
Ст. 212-19 КУпАП	Відмова у звільненні члена ВК від виконання виробничих чи службових обов'язків за основним місцем роботи на час виконання ним повноважень члена ВК Звільнення члена ВК з роботи або переведення його на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням його обов'язків у ВК	На посадових осіб від 340 до 850 грн. На посадових осіб від 1020 до 1700 грн.
Ст. 212-20 КУпАП	Порушення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборі	Від 170 до 340 грн.
Ст. 212-24 КУпАП	Перешкоджання здійсненню виборцем свого виборчого права, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена ВК, офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень чи здійсненні своїх прав	На громадян від 1700 до 3400 грн. На посадових осіб від 3400 до 5100 грн.

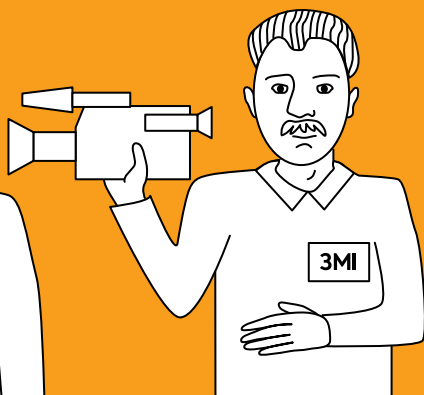
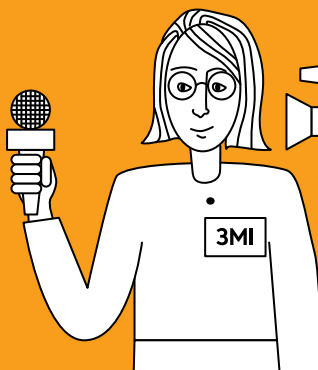
ВАЖЛИВО !

Перелік осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, зазначений в ст.255 КУпАП,

зокрема,

голова, заступник голови, секретар, інші члени ВК можуть складати відповідні протоколи за такими статтями: 212⁷, 212⁹, 212¹¹- 212²⁰, 212²²- 212⁴ КУпАП.

ДЛЯ ОКРУЖНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ: ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ ТА ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ

Офіційні спостерігачі ведуть спостереження за ходом виборчого процесу.

Категорії офіційних спостерігачів на проміжних та повторних виборах депутатів (ч. 1, 2 ст. 77):

можуть брати участь у виборчому процесі:

- офіційний спостерігач від кандидата у депутати;
- офіційний спостерігач від громадської організації (далі – ГО);

можуть вести спостереження за ходом виборчого процесу (міжнародні):

- офіційний спостерігач від міжнародної організації;
- офіційний спостерігач від іноземної організації.

Офіційним спостерігачем від кандидата у депутати чи громадської організації може бути **виборець**, тобто **громадянин України**, якому на день виборів виповнилося **18 років** та який є **дієздатним** (ч. 1 ст. 78).

НЕ МОЖЕ БУТИ офіційним спостерігачем (ч. 3 ст. 77, ч. 1 ст. 78)

від кандидата у депутати чи ГО:

- член виборчої комісії;
- посадова особа органів виконавчої влади;
- посадова особа суду;
- посадова особа правоохоронних органів;
- посадова особа органів влади Автономної Республіки Крим;
- посадова особа органів ОМС;
- військовослужбовець;
- особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу;

від іноземних держав, міжнародних організацій:

- особа, яка є громадянином (підданим) держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом;
- особа, пропозиції стосовно якої ініційовано або внесено державою, визнаною Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.

→ РЕЄСТРАЦІЯ ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ВІД КАНДИДАТА В ДЕПУТАТИ, ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ОФІЦІЙНИЙ СПОСТЕРІГАЧ	РЕЄСТРУЄТЬСЯ ОВК ЗА ПОДАННЯМ (Ч. 5 СТ. 78)
від кандидата у депутати	кандидата у депутати у цьому ОВО
від громадської організації	керівника відповідної ГО

ПОДАННЯ ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ВНОСИТЬСЯ ДО ОВК

**НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА П'ЯТЬ ДНІВ
до дня голосування**

Таке подання **повинно містити** (ч. 6 ст. 78):

- прізвища, імена, по батькові осіб, які пропонуються для реєстрації офіційними спостерігачами;
- їх громадянство;
- дати народження;
- місце проживання та адреси житла;
- місце роботи та посади (заняття);
- номери контактних телефонів.

До подання додаються:

- заяви осіб про їх згоду бути офіційними спостерігачами;
- ксерокопії першої та другої сторінок паспорта громадянина України або ксерокопія тимчасового посвідчення громадянина України.

До подання від ГО додається також копія рішення ЦВК про дозвіл мати офіційних спостерігачів під час відповідних виборів депутатів.

ОВК здійснює реєстрацію офіційних спостерігачів у відповідному ОВО та видає їм посвідчення **не пізніше наступного дня** після внесення подання (ч. 8 ст. 78).

ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДМОВИ у реєстрації офіційного спостерігача (ч. 7 ст. 78):

- особи (кандидатурі офіційного спостерігача) менше 18 років;
- особа (кандидатура офіційного спостерігача) не є громадянином України;
- особа (кандидатура офіційного спостерігача) є членом ВК;
- особа (кандидатура офіційного спостерігача) є посадовою особою органів виконавчої влади, суду, правоохоронних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, ОМС;
- особа (кандидатура офіційного спостерігача) є військовослужбовцем;
- особа (кандидатура офіційного спостерігача) проходить альтернативну (невійськову) службу;
- не відповідність поданих для реєстрації документів вимогам ЗУ «Про вибори народних депутатів України»;
- подання подано неналежним суб'єктом виборчого процесу;
- подання подано з порушенням строків, встановлених ЗУ «Про вибори народних депутатів України»;
- ГО – суб'єкт подання кандидатури офіційного спостерігача не отримала дозвіл ЦВК мати офіційних спостерігачів під час проміжних та повторних виборів депутатів.

Кандидат у депутати в ОВО або керівник ГО **має право відкликати офіційного спостерігача**, звернувшись з письмовою заявою до відповідної ОВК про припинення його повноважень, і подати документи для реєстрації офіційним спостерігачем іншої особи в порядку, встановленому статтею 78 ЗУ «Про вибори народних депутатів України».

Офіційний спостерігач має право у будь-який час звернутися до ОВК **із заявою про складення своїх повноважень**.

На підставі такої заяви ОВК **приймає рішення** про скасування реєстрації офіційного спостерігача, копія якого надається або направляється відповідно кандидату у депутати в ОВО чи керівнику відповідної ГО.

→ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ВІД КАНДИДАТА В ДЕПУТАТИ, ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ МАЮТЬ ПРАВО (ч. 9 ст. 78)	ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ НЕ МАЮТЬ ПРАВА (ч. 10 ст. 78)
1. перебувати на ВД під час голосування, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів ВК, у тому числі під час видачі виборчих бюлетенів виборцям і підрахунку голосів виборців на ВД, не заважаючи членам ВК фізично; 2. робити фото- та кінозйомки, аудіо- та відеозаписи, не порушуючи при цьому таємниці голосування; 3. бути присутнім при видачі виборчих бюлетенів членам ДВК, у тому числі для організації голосування виборців за місцем перебування, та при проведенні такого голосування; 4. бути присутнім з дотриманням вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України» на засіданнях ДВК та ОВК, у тому числі під час підрахунку голосів виборців на ВД та встановленні підсумків голосування; 5. звертатися із заявою чи скаргою до відповідної ВК, інших державних органів чи до суду щодо усунення порушень ЗУ «Про вибори народних депутатів України» в разі їх виявлення; 6. складати акт про виявлення порушення ЗУ «Про вибори народних депутатів України», що підписується офіційним спостерігачем та не менш як 2 виборцями, які засвідчують факт цього порушення, із зазначенням їх прізвищ, імен, по батькові, місця проживання та адреси житла, та подавати його до відповідної ВК чи до суду;	1. безпідставно втручатися в роботу ВК, чинити дії, що порушують законний хід виборчого процесу або неправомірно заважають членам ВК здійснювати свої повноваження; 2. заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень; 3. бути присутнім при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабінеті (кімнаті) для таємного голосування або іншим чином порушувати таємницю голосування.

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ МАЮТЬ ПРАВО (ч. 9 ст. 78)	ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ НЕ МАЮТЬ ПРАВА (ч. 10 ст. 78)
7. вживати необхідних заходів в межах законодавства щодо припинення протиправних дій під час голосування та підрахунку голосів виборців на ВД; 8. отримувати копії протоколів про передачу виборчих бюлетенів, про підрахунок голосів виборців на ВД і встановлення підсумків голосування та інших документів у випадках, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України»; 9. реалізовувати інші права, передбачені ЗУ «Про вибори народних депутатів України» для офіційних спостерігачів.	

→ ЯКЩО ОФІЦІЙНИЙ СПОСТЕРІГАЧ ВТРУЧАЄТЬСЯ В РОБОТУ ВК?

У разі порушення офіційним спостерігачем від кандидата в депутати, ГО вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України», зокрема ч. 10 ст. 78, ВК (як ОВК, так і ДВК) робить йому

ПОПЕРЕДЖЕННЯ

У випадку повторного або грубого порушення вимог законодавства ВК може позбавити офіційного спостерігача права бути присутнім на своєму засіданні у порядку, встановленому ЗУ «Про вибори народних депутатів України», а саме:

ВК може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права присутності на своєму засіданні офіційного спостерігача, проголосувавши за таке рішення не менше ніж двома третинами голосів від складу комісії (ч. 5 ст. 34).

Таке рішення може бути оскаржене офіційним спостерігачем до суду (ч. 11 ст. 78).

→ ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ ВІД ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ, МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження **самостійно і незалежно** (ч. 7, ст. 79). Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій **реєструються ЦВК** (ч. 1 ст. 79).

Міністерство закордонних справ України, інші органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим, ОМС та ВК **сприяють** офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними повноважень (ч. 8 ст. 79).

Громадяни України або іноземці чи особи без громадянства, **які володіють українською мовою**, можуть супроводжувати **zareєстрованих офіційних спостерігачів** від іноземних держав і міжнародних організацій на території ВД та під час засідань ВК виключно **для виконання функцій перекладача** - не більше 1 особи з кожним офіційним спостерігачем (ч. 3 ст. 79).

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ МАЮТЬ ПРАВО (ч. 6 ст. 79)	❌ ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ НЕ МАЮТЬ ПРАВА (ч. 10 ст. 79)
бути присутнім на зустрічах кандидатів у депутати з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях ВК;	втручатися в роботу ВК, чинити дії, що порушують законний хід виборчого процесу або неправомірно заважають членам ВК здійснювати свої повноваження;
знайомитися з матеріалами передвиборної агітації;	
бути присутнім з дотриманням вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України» на засіданнях та перебувати у приміщеннях ДВК та ОВК, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів ВК, у тому числі під час видачі виборцям виборчих бюлетенів у приміщенні для голосування та за місцем перебування виборців, підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, встановлення підсумків голосування, не заважаючи членам ВК фізично;	заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень або іншим чином порушувати таємницю голосування та використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній зі спостереженням за ходом виборчого процесу.

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ МАЮТЬ ПРАВО (ч. 6 ст. 79)	 ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ НЕ МАЮТЬ ПРАВА (ч. 10 ст. 79)
робити фото- та кінозйомки, аудіо- та відеозаписи, не порушуючи при цьому таємниці голосування;	<i>Ці обмеження поширюється і на осіб, які відповідно до частини третьої цієї статті супроводжують офіційних спостерігачів, під час безпосередньої роботи з офіційним спостерігачем від іноземної держави, міжнародної організації.</i>
отримувати копії протоколів про прийняття ОВК виборчих бюлетенів, передачу ДВК виборчих бюлетенів, про підрахунок голосів виборців і встановлення підсумків голосування та інших документів у випадках, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України»;	
після проведення виборів публічно висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення виборів депутатів та вдосконалення законодавства України з урахуванням міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з додержанням вимог законодавства України;	
утворювати разом з іншими спостерігачами від іноземних держав, міжнародних організацій тимчасові групи офіційних спостерігачів для координації своєї діяльності в межах повноважень, передбачених ЗУ «Про вибори народних депутатів України», з інформуванням про це протягом одного дня ЦВК.	

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ

Виборцям забезпечується можливість доступу до різнобічної, об'єктивної та неупередженої інформації, потрібної для здійснення усвідомленого, поінформованого, вільного вибору (ч. 1 ст. 63).

ВК при поширенні інформації про вибори, яка не є передвиборною агітацією відповідно до статті 68 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», зобов'язані дотримуватися:

- об'єктивності;
- достовірності;
- неупередженості;
- повноти;
- збалансованості;
- точності інформації.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ЗАГАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ (СТ. 64)	СПЕЦІАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ (СТ. 65)
ВКЛЮЧАЄ ІНФОРМУВАННЯ ПРО:	
1. виборчі права громадян та способи їх здійснення і захисту; 2. можливість та процедури перевірки включення себе та інших виборців до ДРВ та списків виборців на ВД; 3. можливість та порядок зміни виборцю місця голосування (виборчої дільниці) без зміни виборчої адреси; 4. адресу місцезнаходження ОВК та ДВК, ВД, до яких належить виборча адреса виборця; 5. адресу приміщення для голосування, дату та час голосування; 6. підстави та процедури отримання можливості голосувати за місцем перебування;	1. зареєстрованих кандидатів у депутати та суб'єктів їх висування; 2. передвиборні програми кандидатів у депутати в ОВО; 3. рахунки виборчих фондів кандидатів у депутати в ОВО, допустимий розмір добровільного внеску та спосіб, у який робиться внесок; 4. скасування реєстрації (вибуття) кандидата у депутати;

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ЗАГАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ (СТ. 64)	СПЕЦІАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ (СТ. 65)
ВКЛЮЧАЄ ІНФОРМУВАННЯ ПРО:	
7. процедуру голосування та спосіб заповнення виборчого бюлетеня; 8. право на оскарження порушень своїх виборчих прав та способи здійснення цього права; 9. відповідальність за порушення законодавства про вибори.	5. факти та події, пов'язані з виборчим процесом.

ВАЖЛИВО !

ЦВК не пізніше як за сто двадцять днів до дня голосування оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті інформацію, що стосується загального інформаційного забезпечення відповідних виборів (ч. 2 ст. 64).

ВАЖЛИВО !

ЗМІ, інформаційні агентства можуть брати участь у спеціальному інформаційному забезпеченні виборів на замовлення ОВК, а щодо фактів та подій, пов'язаних з виборчим процесом, – з власної ініціативи з дотриманням вимог законодавства (ч. 2 ст. 65).

→ ІНФОРМАЦІЙНІ ПЛАКАТИ КАНДИДАТІВ У ДЕПУТАТИ

Порядок виготовлення інформаційних плакатів кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих в одномандатних виборчих округах, їх передачі дільничним виборчим комісіям з виборів народних депутатів України, затверджений постановою ЦВК від 27 травня 2019 року № 902 (далі – Порядок, затверджений Постановою № 902).

Інформаційні плакати кандидатів у депутати в ОВО повинні містити (ч. 5 ст. 63):

- біографічні відомості кандидата у депутати;
- передвиборну програму кандидата (обсягом до трьох тисяч дев'ятихсот друкованих знаків);
- фотокартку.

Для забезпечення виготовлення інформаційних плакатів ЦВК передає ОВК засобами інформаційно-аналітичної системи «Вибори» тексти передвиборних програм та біографічні відомості кандидатів у депутати в електронному вигляді.

На проміжних виборах депутатів кандидат у депутати **не пізніше як за 27 днів** до дня виборів подає до відповідної ОВК свою фотографію розміром 9 x 13 см на паперовому носії та в електронному вигляді (формату jpg або tif, розміром 9 x 13 см із роздільною здатністю не менше 300 dpi).

У разі неподання кандидатом у депутати в установлений строк своєї фотографії ОВК розміщує на інформаційному плакаті фотографію, подану в електронному вигляді для реєстрації кандидата у депутати, яку ЦВК засобами інформаційно-аналітичної системи «Вибори» передає ОВК (п. 2 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

На проміжних виборах депутатів ОВК не пізніше як за 27 днів до дня виборів визначає підприємство, яке виготовлятиме інформаційні плакати, про що укладає з ним відповідний договір (п. 5 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

ОВК **не пізніше як за 10 днів** до дня виборів забезпечує виготовлення погоджених із кандидатами у депутати інформаційних плакатів з розрахунку по два примірники кожного плаката на кожен ВД за формою, розміром та поліграфічним виконанням, установленими ЦВК, та згідно з поданими документами для реєстрації кандидата у депутати (п. 8 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

Підприємство-виготовлювач у визначений відповідним договором строк забезпечує виготовлення по одному зразку інформаційного плаката кожного кандидата у депутати за формою, розміром та поліграфічним виконанням, установленими ЦВК (п. 6 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

Текст інформаційного плаката друкується державною мовою.

Інформаційні плакати друкуються однаковим шрифтом щодо всіх кандидатів у депутати, зареєстрованих в ОВО.

Прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) кандидатів у депутати, зареєстрованих в ОВО, друкуються шрифтом одного розміру.

Текст передвиборної програми розміщується на інформаційному плакаті після тексту біографічних відомостей кандидата у депутати. Біографічні відомості (обсягом до трьох тисяч дев'ятисот друкованих знаків), передвиборна програма (обсягом до трьох тисяч дев'ятисот друкованих знаків), фотографія кандидата у депутати розміщуються на інформаційному плакаті за встановленим ЦВК зразком.

Кандидати у депутати в строк, установлений ОВК, але не пізніш як за 15 днів до дня виборів, погоджують текст відповідного інформаційного плаката, проставляючи напис «Погоджено» із зазначенням свого прізвища та ініціалів, підпису, дати та часу погодження на тексті інформаційного плаката та у відповідній відомості (п. 7 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

→ ЯКЩО КАНДИДАТ У ДЕПУТАТИ НЕ ПРИБУВ ДЛЯ ПОГОДЖЕННЯ ПЛАКАТУ

У разі неприбуття кандидата у депутати для погодження інформаційного плаката в установлений строк інформаційний плакат такого кандидата вважається погодженим. При цьому на зразку відповідного інформаційного плаката голова (заступник голови, секретар) ОВК робить напис «Кандидат у народні депутати України для погодження інформаційного плаката не прибув», зазначаючи свої посаду, прізвище та ініціали, дату і час вчинення цього напису, та ставить свій підпис.

При цьому у відповідній відомості погодження інформаційних плакатів зазначається прізвище та ініціали кандидата у депутати, навпроти яких замість дати, часу погодження та підпису кандидата вчиняється напис «Кандидат у народні депутати України для погодження інформаційного плаката не прибув».

Якщо обсяг передвиборної програми кандидата у депутати, поданої для його реєстрації, перевищує три тисячі дев'ясот друкованих знаків і такий кандидат у депутати не прибув для погодження інформаційного плаката в установлений строк, його передвиборна програма для розміщення на інформаційному плакаті скорочується до останнього речення в межах граничного обсягу знаків.

Підприємство-виготовлювач згідно з договором з ОВК не пізніше як за 10 днів до дня виборів виготовляє інформаційні плакати всіх кандидатів у депутати та передає їх ОВК. Про передачу інформаційних плакатів складається акт у двох примірниках, перший з яких зберігається в ОВК, другий – залишається у підприємства-виготовлювача (п. 9 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

ОВК не пізніше як за 7 днів до дня виборів передає ДВК по два примірники інформаційних плакатів кожного кандидата у депутати. Передача інформаційних плакатів фіксується у відомості.

ОВК повідомляє ЦВК про передачу інформаційних плакатів ДВК не пізніше як за 3 дні до дня виборів (п. 11 Порядку, затвердженого Постановою № 902).

→ ПЛАКАТИ, ЩО РОЗ'ЯСНЮЮТЬ ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ

Порядок голосування

на проміжних виборах народних депутатів України

ОТРИМАННЯ ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ

1. Пред'явіть члену дільничної виборчої комісії один з документів:

- ▶ на звичайній та спеціальній виборчій дільниці:

паспорт громадянина України;

тимчасове посвідчення громадянина України;

військовий квиток (виключно для військовослужбовців строкової служби);

- ▶ на спеціальній виборчій дільниці, утвореній в установі виконання покарань або слідчому ізоляторі:

картку (довідку) установи виконання покарань або слідчого ізолятора.

- ▶ на спеціальній виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України, та на полярній станції України:

паспорт громадянина України для виїзду за кордон;

дипломатичний паспорт;

службовий паспорт.

2. Поставте свій підпис за отримання виборчого бюлетеня:

- 1 у списку виборців;
- 2 на контрольному талоні виборчого бюлетеня.

3. Отримайте виборчий бюлетень від члена дільничної виборчої комісії.

Заборонено:

- ✗ отримувати виборчий бюлетень від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень);
- ✗ заохочувати або змушувати виборців передавати виборчий бюлетень іншим особам шляхом підкупу, погрозу або іншим способом;
- ✗ передавати свій виборчий бюлетень іншим особам.

ГОЛОСУВАННЯ
ПРОВОДИТЬСЯ
З 8 ДО 20 ГОДИНИ

ЗАПОВНЕННЯ ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ

Заповніть виборчий бюлетень особисто в кабіні для таємного голосування

Заборонено під час заповнення виборчого бюлетеня

присутність у кабіні для таємного голосування інших осіб

1 **Виборець, який внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право скористатися допомогою іншого виборця.*** Про це необхідно повідомити голову або іншого члена дільничної виборчої комісії.

- ▶ У виборчому бюлетені для голосування в одномандатному виборчому окрузі зробить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті проти прізвища кандидата в депутати, за якого Ви голосуєте.

Пам'ятайте! Ви можете голосувати лише за одного кандидата в депутати.

Бюлетень вважається недійсним, якщо:
— зроблено більш як одну позначку навпроти прізвищ кандидатів у депутати;
— не поставлено жодної позначки.

Припустилися помилки, заповнюючи виборчий бюлетень?

Невідкладно зверніться з письмовою заявою до члена дільничної виборчої комісії, який видав Вам цей бюлетень, із проханням видати інший. **Зверніть увагу!** Інший виборчий бюлетень видається тільки в обмін на невірний заповнений виборчий бюлетень. Повторна видача виборчого бюлетеня замість невірний заповненого не допускається.

Виборча скринька

Особисто опустіть заповнений виборчий бюлетень до виборчої скриньки.

1 **Виборець, який внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно опустити виборчий бюлетень до виборчої скриньки, має право доручити зробити це у своїй присутності іншій особі.*** Про це необхідно повідомити голову або іншого члена дільничної виборчої комісії.

Зачинення виборчої дільниці

О 20 годині член дільничної виборчої комісії запрошує всіх виборців, які ще не проголосували, зайти у приміщення для голосування та зачиняє двері.

* крім члена виборчої комісії, кандидата в депутати, його довіреної особи, уповноваженої особи політичної партії, офіційного спостерігача.

Відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України

На виборах народних депутатів України заборонено*

Перешкоджання:

- ✗ вільному здійсненню виборцем свого виборчого права;
- ✗ діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена виборчої комісії або офіційного спостерігача під час виконання ними своїх повноважень чи здійснення своїх прав, поєднані з обманом або примушуванням чи із застосуванням насильства, знищенням чи пошкодженням майна, погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна.

до 5 років

до 5 років

- ✗ Надання або отримання виборчого бюлетеня особою, яка не має права його надавати чи отримувати.
- ✗ Надання виборцю заповненого виборчого бюлетеня.
- ✗ Голосування більше одного разу.
- ✗ Незаконне опускання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки.
- ✗ Викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня.

до 3 років

до 2 років

до 2 років

100 – 400

неоподаткованих мінімумів

- ✗ Підробка або незаконне виготовлення виборчої документації.
- ✗ Використання або зберігання незаконно виготовленої чи підробленої виборчої документації.
- ✗ Виключення до виборчої документації завідомо недостовірних відомостей.
- ✗ Викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, виборчої скриньки з бюлетенями, списку виборців або протоколу про підрахунок голосів виборців, про підсумки голосування, про результати виборів.

від 3 до 7 років

з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк 5 років

- ✗ Пропозиція, обіцянка або надання виборцю, кандидату, члену виборчої комісії неправомірної вигоди за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права.
- ✗ Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання виборцем, членом виборчої комісії, офіційним спостерігачем для себе чи третьої особи неправомірної вигоди за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним своїх виборчих прав.

до 3 років

до 6 років

до 2 років

300 – 400

неоподаткованих мінімумів

з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк 5 років

- ✗ Умисне порушення таємниці голосування, що виразилося в розголошенні змісту волевиявлення виборця.

до 3 років

до 2 років

300 – 500

неоподаткованих мінімумів

- ✗ Проведення передвиборчої агітації особою, участь якої в агітації заборонена законом.
- ✗ Проведення агітації поза строками, встановленими законом.
- ✗ Проведення агітації в місцях, що заборонені законом.
- ✗ Проведення агітації у формах та засобах, що суперечать Конституції або законам України, або інше порушення встановлених законом обмежень щодо ведення агітації, крім випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Для громадян:

100 – 200

неоподаткованих мінімумів

Для посадових осіб:

200 – 300

неоподаткованих мінімумів

- ✗ Публічне розголошення виборцем результатів свого волевиявлення шляхом демонстрації бюлетеня в приміщенні для голосування.

100 – 300

неоподаткованих мінімумів

- ✗ Пошкодження, приховування, знищення виборцем свого виборчого бюлетеня.

- ✗ Винесення виборчого бюлетеня за межі приміщення для голосування.

100 – 200

неоподаткованих мінімумів

обмеження волі

позбавлення волі

штраф

виправні роботи

Відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України, виборчих прав виборців, кандидатів у народні депутати України, політичних партій – суб'єктів виборчого процесу передбачено статтями 157 – 160 Кримінального кодексу України та статтями 212 – 212** Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Під час організації підготовки та проведення відповідних виборів депутатів ОВК також забезпечують виготовлення плакатів, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України, з розрахунку **по одному примірнику кожного плаката на кожному ВД** і їх передачу відповідним ДВК для розміщення у приміщеннях для голосування або безпосередньо перед ними.

Форма та текст відповідних плакатів затверджено постановою ЦВК від 9 березня 2021 року № 104 «Про форму, розмір, текст плакатів, що роз'яснюють порядок голосування на проміжних виборах народних депутатів України та відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України».

Відповідні плакати виготовляються друкарським способом на одному аркуші офсетного паперу щільністю не менше ніж 90 г/м², формату А2 без глянцевого покриття, з уникненням переносів слів, використанням контрасту між текстом та фоном плаката та без зображень, що перекриваються текстом.

УТВОРЕННЯ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

Підготовка організації і проведення голосування та підрахунок голосів виборців здійснюється на ВД, що утворюються ЦВК або ОВК відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та існують на постійній чи тимчасовій основі (ч. 1 ст. 19).

На проміжних на повторних виборах депутатів використовуються звичайні та спеціальні ВД.

Звичайні ВД утворюються ЦВК та існують на постійній основі.

Спеціальні ВД утворюються ОВК (існують на тимчасовій основі) або ЦВК (існують на постійній основі):

- у стаціонарних лікувальних закладах;
- в установах виконання покарань;
- слідчих ізоляторах;
- в інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування.

ОВК може утворювати на тимчасовій основі спеціальні ВД **не пізніше як за 19 днів** до дня голосування на підставі подань районних, районних у містах державних адміністрацій чи виконавчих комітетів міських рад (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення) (ч. 1 ст. 107). Відповідні подання вносяться до ОВК не пізніше як за двадцять чотири дні до дня голосування (ч. 1 ст. 107).

ОВК оприлюднює свої рішення про утворення спеціальних ВД із зазначенням номерів ВД, меж чи установ (закладів), у яких вони утворені, адрес відповідних ДВК та приміщень для голосування.

Роз'яснення щодо визначення ОВК порядкового номера спеціальної ВД, що існує на тимчасовій основі, затверджено постановою ЦВК від 7 вересня 2012 року № 813 «Про роз'яснення щодо визначення окружної виборчої комісією з виборів народних депутатів України порядкового

номера спеціальної виборчої дільниці, що існує на тимчасовій основі» (зі змінами). Рішення про утворення спеціальних ВД публікується у регіональних чи місцевих друкованих ЗМІ **не пізніш як на 5 день** після дня прийняття цього рішення або, у разі неможливості, оприлюднюється в інший спосіб у цей же строк (ч. 2 ст. 23).

ЦВК може утворити спеціальну ВД за поданням відповідної ОВК у винятковому випадку утворення НОВОГО:

- стаціонарного лікувального закладу;
- установи виконання покарань;
- слідчого ізолятора;
- іншого закладу (установи) з тимчасовим перебуванням виборців з обмеженими можливостями пересування,

не пізніш як за 10 днів до дня голосування за поданням ОВК
(ч. 8 ст. 21, ч. 1 ст. 107)

Зазначене подання вноситься ОВК не пізніш як за 15 днів до дня голосування на підставі відповідного звернення районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської ради міста обласного значення.

У поданні щодо утворення спеціальної ВД у відповідному закладі чи установі **зазначаються** (ч. 6 ст. 21):

1. назва закладу чи установи;
2. юридична адреса закладу чи установи;
3. орієнтовна кількість виборців, що перебуватимуть у закладі чи установі на день голосування;
4. наявність відповідного приміщення для голосування та його адреса (у разі якщо адреса приміщення для голосування відмінна від юридичної адреси закладу чи установи);
5. зобов'язання керівництва закладу чи установи щодо забезпечення відкритого доступу до приміщення для голосування членів відповідної ВК та осіб, які за законом мають право бути присутніми при голосуванні та підрахунку голосів.

Форма подань затверджена **постановою ЦВК від 2 лютого 2012 року № 20** «Про форми подань та звернень щодо утворення спеціальних виборчих дільниць на тимчасовій основі та у винятковому випадку» (зі змінами).

УТВОРЕННЯ ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

→ СТРОКИ УТВОРЕННЯ ТА КІЛЬКІСНИЙ СКЛАД ДВК

ОВК утворює ДВК **не пізніше як за п'ятнадцять днів** до дня голосування у складі (ч. 3 ст. 107):

- голови;
- секретаря;
- заступника голови;
- інших членів комісії.

КІЛЬКІСНИЙ СКЛАД ДВК (ч. 2, 3 ст. 28):		
Мала ВД	до 50 виборців	4-6 осіб (посада заступника голови відсутня)
	від 50 до 500 виборців	10-14 осіб
Середня ВД	від 500 до 1500 виборців	12-16 осіб
Велика ВД	понад 1500 виборців	14-18 осіб

Право подання кандидатур до складу ДВК (**не більше однієї кандидатури до однієї ДВК**) мають

політична партія,
депутатська фракція якої
зареєстрована в Апараті
Верховної Ради України
поточного скликання,

кандидати у депутати
у відповідному ОВО (ч. 4 ст. 28).

→ ВИМОГИ ДЛЯ ЧЛЕНІВ ДВК

До складу ДВК можуть входити виборці, які проживають у межах території України (ч. 1 ст. 26).

ВАЖЛИВО !

Згідно ч. 1 ст. 2 виборцями є громадяни України, яким **на день голосування** виповнилося **18 років**. Не мають права голосу громадяни, визнані судом недієздатними (ч. 9 ст. 2).

Виборець може входити до складу лише **однієї** ВК (ч. 2 ст. 26). **Секретар ДВК** повинен володіти **державною мовою** в обсязі, необхідному для ведення діловодства (ч. 7 ст. 26).

→ ОФОРМЛЕННЯ ПОДАННЯ

Подання вноситься на паперових носіях та в електронному вигляді за формою, затвердженою ЦВК,

НЕ ПІЗНІШ ЯК ЗА СІМНАДЦЯТЬ ДНІВ до дня
голосування вносить (ч. 3 ст. 107).

Від імені політичної партії подання вносить уповноважена на підставі довіреності особа від партії. Подання від політичної партії підписується керівником партії (або особою, яка виконує його повноваження) та скріплюється печаткою цієї партії.

Подання від кандидата у депутати вносить безпосередньо кандидат у депутати або його довірена особа. Подання від кандидата у депутати вносяться за підписом відповідного кандидата у депутати.

У поданні зазначаються особи, запропоновані відповідним суб'єктом подання на посаду голови, заступника голови та секретаря ВК.

У поданні кандидатур до складу ДВК **зазначаються** (ч. 7 ст. 28):

- прізвище, ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності) особи;
- число, місяць, рік народження;
- громадянство особи;
- місце проживання та адреса житла особи, а також контактні телефони;
- володіння державною мовою;
- освіта;
- місце роботи та займана посада особи;
- наявність досвіду щодо участі в роботі виборчих комісій;
- посада в комісії, на яку пропонується особа;
- відомості про відсутність у особи судимості за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину чи кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян.

До подання додаються **заяви осіб**, запропонованих до складу ДВК, про згоду на участь у роботі ДВК від відповідного кандидата у депутати, а у разі пропонування цієї кандидатури на посаду голови, заступника голови або секретаря ДВК – про згоду виконувати відповідні посадові обов'язки.

ВАЖЛИВО !

Технічні описки та неточності, допущені у поданні, не є підставою для відхилення внесених кандидатур. Про виявлення таких описок і неточностей ОВК невідкладно повідомляє відповідного суб'єкта подання. Зазначені описки та неточності можуть бути виправлені шляхом внесення уточненого подання стосовно відповідних кандидатур не пізніше наступного дня після отримання вказаного повідомлення. Якщо уточнене подання не надійшло у цей строк, відповідні кандидатури відхиляються (ч. 9 ст. 28).

→ ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО УЧАСТІ В РОБОТІ ДВК

До складу ДВК **не можуть входити** (ч. 3 ст. 26):

- кандидати у депутати;
- довірені особи кандидатів у депутати в ОВО;
- офіційні спостерігачі;
- посадові та службові особи органів державної влади;
- посадові та службові особи органів влади Автономної Республіки Крим;
- посадові та службові особи ОМС;
- працівники судів;
- працівники правоохоронних органів;
- громадяни, які утримуються в установах виконання покарань;
- громадяни, які утримуються у слідчих ізоляторах;
- громадяни, які мають судимість за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину чи кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку.

- До складу ДВК спеціальної ВД, утвореної в стаціонарному лікувальному закладі або в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі, не можуть входити працівники відповідного закладу або установи (ч. 4 ст. 26).
- У разі якщо одночасно з виборами народних депутатів проводиться виборчий процес інших виборів чи процес референдуму, до складу ДВК не можуть входити кандидати, які балотуються на таких виборах, їх уповноважені чи довірені особи, уповноважені особи та представники інших суб'єктів відповідного виборчого процесу, офіційні спостерігачі (ч. 5 ст. 26).

→ ВКЛЮЧЕННЯ ТА ВІДХИЛЕННЯ КАНДИДАТУР ДО СКЛАДУ ДВК

До складу ДВК **обов'язково** включаються по одній кандидатурі від політичної партії, депутатська фракція якої зареєстрована в Апараті Верховної Ради України поточного скликання.

До складу ДВК **шляхом жеребкування** включаються не більше ніж по одній кандидатурі від кандидатів у депутати у відповідному ОВО.

Кандидатури, внесені до складу ДВК, можуть бути **відхилені лише з підстав** (ч. 5 ст. 28):

- застосування механізму жеребкування;
- неналежного оформлення та/або несвоєчасного подання (внесення подання з порушенням вимог частин шостої, сьомої, дев'ятої статті 28 ЗУ «Про вибори народних депутатів України»);
- невідповідності кандидатур вимогам, встановленим статтею 26 ЗУ «Про вибори народних депутатів України».

ВАЖЛИВО !

Технічні описки та неточності, допущені у поданні, не є підставою для відхилення внесених кандидатур, якщо суб'єкта подання було повідомлено про них в установлений законом строк та суб'єкт подання їх виправив шляхом внесення уточненого подання в установлений законом строк.

→ ЯКЩО ПОДАННЯ НЕ НАДІЙШЛИ

У разі якщо подання щодо складу ДВК не надійшли у встановлений ЗУ «Про вибори народних депутатів України» строк або якщо кількість запропонованих до складу ДВК осіб становить менше ніж мінімальна кількість складу відповідної ДВК, ОВК зобов'язана у строк, передбачений ЗУ «Про вибори народних депутатів України» (ч. 3 ст. 107) утворити ДВК за поданням голови ОВК у складі, не більшому ніж середня кількість осіб для відповідної ДВК, з обов'язковим урахуванням поданих кандидатур від суб'єктів подання.

Пропозиції стосовно таких кандидатур голові ОВК можуть подавати члени ОВК.

→ ПРОЦЕДУРА ЖЕРЕБКУВАННЯ

Жеребкування проводиться ОВК на засіданні **не пізніш як на другий день** (ч. 3 ст. 107) після закінчення строку внесення подань в порядку, затвердженому постановою ЦВК від 25 квітня 2013 №88 (зі змінами) (далі – Постанова № 88).

Кількість вакантних місць, на які включаються кандидатури шляхом жеребкування, визначається окремо для кожної ДВК, для чого від максимально можливої кількості членів цієї комісії віднімається кількість кандидатур, що обов'язково включаються до складу цієї комісії.

ЖЕРЕБКУВАННЯ	
ПРОВОДИТЬСЯ	НЕ ПРОВОДИТЬСЯ
у разі, якщо кількість внесених кандидатур, які відповідають вимогам ЗУ «Про вибори народних депутатів України» і можуть включатися до складу відповідної ДВК шляхом жеребкування,	
є більшою , ніж кількість вакантних місць у складі цієї комісії, щодо заповнення яких проводиться жеребкування.	дорівнює або є меншою , ніж кількість вакантних місць у складі цієї виборчої комісії.
(п. 9 Постанови № 88)	(п. 10 Постанови № 88)

→ ПІДГОТОВКА ДО ПРОЦЕДУРИ ЖЕРЕБКУВАННЯ

СКЛАДАННЯ СПИСКУ КАНДИДАТУР (п. 11 Постанови № 88).

Для проведення жеребкування складається список кандидатур у вигляді таблиці окремо для кожної ДВК. До списку включаються тільки ті кандидатури, які відповідають вимогам закону та можуть бути включені до складу комісії шляхом жеребкування.

Список кандидатур складається в алфавітному порядку. У разі коли дві або більше кандидатури мають однакові прізвища, власні імена (усі власні імена), по батькові (за наявності), такі кандидатури включаються до списку в порядку зростання дати їх народження.

Таблиця містить графи, у яких зазначено:

- порядковий номер кожної кандидатури;
- прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності) кожної кандидатури;
- суб'єкт подання (для політичної партії – її повна назва, для кандидата у депутати у відповідному ОВО – прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності);
- графа для фіксації результатів жеребкування.

ВИГОТОВЛЕННЯ ЖЕРЕБКІВ (п. 12 Постанови № 88).

Під час жеребкування використовуються жеребки: однакові за розміром та кольором аркуші паперу, картки, кульки тощо.

На кожний жеребок наноситься один з порядкових номерів згідно з підготовленим списком кандидатур.

ВАЖЛИВО !

Кількість жеребків повинна дорівнювати найбільшій кількості кандидатур, запропонованих для включення до складу ДВК.

ПРИСТРІЙ ДЛЯ ЖЕРЕБКУВАННЯ (п. 12 Постанови № 88)

Жеребкування проводиться за допомогою барабана, скриньки або іншого пристрою, який дає змогу провести жеребкування.

ЯКЩО ЖЕРЕБКИ ВИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ЧИ ЗАПАКУЮТЬСЯ У СПОСІБ,

що унеможлиблює ознайомлення з їх змістом до моменту діставання з пристрою,	що дає можливість ознайомитися з їх змістом до моменту діставання з пристрою,
жеребкування проводиться за допомогою	
пристрою з прозорого матеріалу.	пристрою з непрозорого матеріалу.

ВАЖЛИВО !

Види матеріалу пристрою (прозорий чи непрозорий) та жеребків для проведення жеребкування визначаються ВК до початку її засідання, на якому відбувається жеребкування.

ВИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ОСІБ (п. 13 Постанови № 88).

До проведення процедури жеребкування ОВК визначаються:

- член комісії для фіксування результатів жеребкування;
- член комісії або особа з числа спеціалістів, експертів та технічних працівників для діставання жеребків із пристрою, оголошення та демонстрації присутнім на засіданні комісії нанесеного на кожному жеребку порядкового номера;
- особа з числа спеціалістів, експертів та технічних працівників для виконання технічної роботи (вкидання жеребків у пристрій, його обертання, розкриття конвертів тощо);
- два члени комісії для опрацювання результатів жеребкування.

→ ПОРЯДОК ЖЕРЕБКУВАННЯ

- I. Перед початком жеребкування головуючий на засіданні ВК (чи за його дорученням – інший член комісії) оголошує:
 - максимальний граничний склад кожної ДВК, у якому вона буде утворена;
 - кількість кандидатур, які включаються до складу ДВК обов'язково;
 - кількість кандидатур, які можуть бути включені до складу ДВК шляхом жеребкування.
- II. Жеребки поміщаються визначеною особою в пристрій для жеребкування та перемішуються. При цьому кандидати у депутати та уповноважені особи політичних партій перед поміщенням жеребків у пристрій можуть їх оглянути.
- III. За дорученням головуючого, член ОВК або особа з числа спеціалістів, експертів, технічних працівників дістає з пристрою жеребок і розпаковує його (якщо жеребок запакований), демонструючи та оголошуючи нанесений на ньому номер.
- IV. Після діставання із барабана останнього жеребка всі номери оголошуються та заносяться членом ОВК до відповідної відомості у порядку визначеної жеребкування черговості. Згідно із встановленою жеребку-

ванням черговістю визначається послідовність включення кандидатур до складу ДВК.

- V. Два визначені для опрацювання результатів жеребкування члени ОВК послідовно щодо кожної ДВК в порядку черговості, визначеної жеребкуванням, встановлюють у списку кандидатур до складу відповідної ДВК наявність кандидатури за відповідним номером і у графі для фіксації результатів жеребкування проти зазначеної кандидатури роблять відповідну відмітку.
- VI. Після заповнення усіх вакантних місць у складі відповідної ДВК список передається головному на засіданні ВК, який оголошує прізвища осіб, які включаються до складу ДВК за результатами жеребкування, зазначаючи суб'єктів їх подання.

ВАЖЛИВО !

Під час оголошення головним списку кандидатур, які включаються до складу однієї ДВК, процедура опрацювання результатів жеребкування членами ОВК продовжується щодо наступних комісій. Зазначена процедура повторюється щодо інших ДВК у порядку зростання їх номерів. Процедура визначення кандидатур, які включаються до складу ДВК, може здійснюватися з використанням інформаційно-аналітичної системи «Вибори народних депутатів України» ЄІАС «Вибори».

- VII. Жеребкування щодо включення кандидатур до складу ДВК завершується після заповнення вакантних місць у всіх ДВК (п.16 Постанови № 88). Результати жеребкування заносяться до протоколу засідання відповідної ОВК (п. 17 Постанови № 88).

→ РОЗПОДІЛ КЕРІВНИХ ПОСАД

Кожний суб'єкт подання кандидатур до складу ДВК має право на пропорційну частку кожної категорії керівних посад у ДВК окремо малих, середніх, великих ВД у межах ОВО, яка залежить від кількості кандида-

тур від відповідних суб'єктів подання, включених до складу ДВК (ч. 10 ст. 28).

Частка керівних посад для кожного суб'єкта подання у кожній категорії ВД у межах ОВО визначається відповідно до кількості кандидатур, включених від цього суб'єкта подання до складу ВК кожної категорії ВД, у відношенні до загальної кількості осіб, включених до складу ВК відповідної категорії ВД.

Особа, включена до складу ДВК за поданням голови ОВК, не може бути призначена на керівну посаду у ВК, крім випадків, коли до складу відповідної ВК не надійшли або надійшли у недостатній кількості подання щодо призначення відповідних осіб на посаду голови, заступника голови та секретаря комісії. Розподіл керівних посад між суб'єктами подання кандидатур до складу ДВК визначається ОВК у порядку, встановленому ЦВК.

Голова, заступник голови та секретар ДВК повинні бути представниками різних кандидатів у депутати - суб'єктів подання кандидатур (ч. 11 ст. 28).

→ ПОРЯДОК ЗАМІНИ ЧЛЕНА ВК У ЗВ'ЯЗКУ З ВНЕСЕННЯМ ВІДПОВІДНОГО ПОДАННЯ ПРО ЙОГО ЗАМІНУ

Постановою ЦВК від 18 квітня 2013 року № 81 затверджено Роз'яснення щодо порядку внесення змін до складу окружних та дільничних виборчих комісій з виборів народних депутатів України (далі – Роз'яснення, затверджене Постановою № 81).

У разі внесення до відповідної ВК вищого рівня подання про заміну члена ВК суб'єктом, за поданням якого кандидатуру такого члена було включено до складу ВК, така ВК **не пізніш як на п'ятий день** з дня внесення відповідного подання про заміну члена комісії, **але не пізніш останнього дня перед днем голосування**, одночасно з достроковим припиненням його повноважень включає до складу відповідної ВК іншу кандидатуру, внесену на заміну тим самим суб'єктом подання.

У разі дострокового припинення повноважень члена комісії, призначеного на посаду голови, заступника голови чи секретаря комісії, інша кандидатура, внесена на його заміну, включається до складу комісії з одночасним призначенням на відповідну керівну посаду (п. 3.1 Роз'яснення, затвердженого Постановою № 81).

Подання про заміну члена ВК суб'єктом, за поданням якого кандидатуру такого члена було включено до складу ВК, може вноситися у будь-який час після затвердження складу комісії. Подання вносяться за встановленими ЦВК формами (п. 3.2 Роз'яснення, затвердженого Постановою № 81).

У разі внесення на заміну до складу ВК кандидатури, яка не відповідає вимогам статті 26 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», або у разі відсутності документів, що повинні бути додані до подання про заміну, таке подання залишається без розгляду в частині відповідної кандидатури, про що інформується суб'єкт його внесення в порядку, визначеному в пункті 3.5 Роз'яснення (п. 3.6 Роз'яснення, затвердженого Постановою № 81).

ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ

Голосування виборців на виборах депутатів здійснюється за допомогою виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України (ч. 1 ст. 80).

Виготовлення виборчих бюлетенів забезпечує ЦВК у централізованому порядку (ч. 1 ст. 81).

Форма, колір і текст виборчих бюлетенів затверджуються ЦВК не пізніше як двадцять чотири дні до дня голосування (ч. 23 ст. 107).

У виборчому бюлетені для голосування в ОВО зазначаються в алфавітному порядку прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності) зареєстрованих у цьому окрузі кандидатів у депутати з відомостями про рік народження, освіту, посаду (заняття), місце роботи, місце проживання, партійність, а також суб'єкт висування кожного кандидата. Ліворуч від прізвища кожного кандидата розташовується порожній квадрат (ч. 4 ст. 80).

Виборчі бюлетені для голосування для кожної ВД кожного ОВО виготовляються у кількості, що на 0,5 відсотка перевищує кількість виборців, які включені до списку виборців на відповідній ВД відповідного ОВО, з можливим відхиленням зазначеної кількості з урахуванням кратності розміщення виборчих бюлетенів в межах поліграфічного листа при їх виготовленні.

ВАЖЛИВО !

Виборчий бюлетень є документом суворої звітності. ЦВК, ОВК, ДВК забезпечують суворий облік отриманих та виданих виборчих бюлетенів відповідно до вимог закону. Документація, що забезпечує облік виборчих бюлетенів, передається підприємствами-виготовлювачами, ОВК та ДВК до ЦВК (ч. 7 ст. 80).

→ ПЕРЕДАЧА ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ ВІД ЦВК ДО ОВК

Порядок передачі виборчим комісіям виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України, затверджений постановою ЦВК від 17 червня 2019 року № 1040 (далі – Порядок, затверджений Постановою № 1040).

Представник ЦВК, уповноважений здійснити передачу виборчих бюлетенів рішенням ЦВК, передає ОВК виборчі бюлетені в упаковці підприємства-виготовлювача, яке забороняється розпечатувати, **не раніш як за сім днів до дня голосування**. ОВК приймає виборчі бюлетені на своєму засіданні, призначеному на час, визначений графіком доставки бюлетенів до ОВК (ч. 1 ст. 82, п. 2.1 Порядку, затвердженого Постановою № 1040).

Під час прийняття бюлетенів **ОВК перевіряє** (п. 2.2 Порядку, затвердженого Постановою № 1040):

- цілісність упаковки підприємства-виготовлювача;
- наявність на упаковці маркування підприємства-виготовлювача з позначенням виду бюлетенів, номеру ОВО та ВД, кількості бюлетенів;
- відповідність номерів ОВО та ВД, зазначених на упаковці підприємства-виготовлювача.

У разі виявлення невідповідності, ОВК діє в порядку, передбаченому п. 2.2 Порядку, затвердженого Постановою № 1040.

ВАЖЛИВО !

У разі порушення цілісності упаковки підприємства-виготовлювача бюлетені в ній **не перераховуються**. З метою недопущення подальшого порушення упаковки вона додатково запаковується ОВК в спосіб, що не закриває на ній маркування підприємства-виготовлювача з позначенням виду бюлетенів, номерів ОВО та ВД, кількості бюлетенів. На додатковій упаковці проставляються підписи представників ЦВК, підприємства-перевізника, всіх присутніх під час прийняття бюлетенів членів ОВК та печатка цієї комісії (п. 2.2 Постанови № 1040).

ОВК складає **протокол про прийняття виборчих бюлетенів**. Протоколи про прийняття бюлетенів складається **у трьох примірниках**, які нумеруються та мають однакову юридичну силу (п. 2.3 Порядку, затвердженого Постановою № 1040).

Зазначений протокол:

- підписується уповноваженим представником ЦВК, який здійснює передачу виборчих бюлетенів;
- підписується всіма присутніми на засіданні членами ВК;
- скріплюється печаткою ОВК.

ВАЖЛИВО !

У разі якщо передача бюлетенів від ЦВК здійснюється працівником підприємства-перевізника, уповноваженим рішенням ЦВК, протокол про прийняття бюлетенів підписуються ним як представником ЦВК (п. 2.4 Порядку, затвердженого Постановою № 1040).

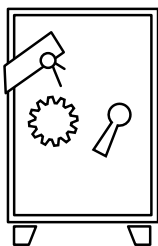
Призначення примірників протоколу:

Перший примірник
передається до ЦВК.

Другий примірник
зберігається в ОВК.

Третій примірник
невідкладно вивішується в приміщенні ОВК для загального ознайомлення.

Кандидат у депутати, його довірена особа, офіційний спостерігач, які були присутніми при передачі виборчих бюлетенів, мають право на своє прохання невідкладно отримати **копію протоколу** про передачу виборчих бюлетенів, засвідчену на кожній сторінці головою і секретарем ОВК та скріплену печаткою комісії, з розрахунку не більш як по одній копії протоколу для кандидата у депутати в ОВО та не більш як по одній копії протоколу для офіційного спостерігача (групи спостерігачів) від кожної ГО, іноземної держави або міжнародної організації (ч. 8 ст. 82).

ВАЖЛИВО !

ОВК забезпечує збереження й охорону виборчих бюлетенів, отриманих від ЦВК. Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні ОВК в сейфі (металевій шафі або окремій кімнаті), який (яка) опечатується стрічкою з проставлянням на ній підписів усіх присутніх на засіданні членів ОВК та печатки комісії. Сейф (металева шафа або окрема кімната) постійно (до передачі виборчих бюлетенів ДВК) перебуває під охороною поліцейського (ч. 2 ст. 82).

→ ПЕРЕДАЧА ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ ВІД ОВК ДО ДВК

ОВК не раніш як за три дні до дня голосування, але не пізніш як за 24 години до дня голосування на своєму засіданні передає виборчі бюлетені ДВК відповідного округу.

Виборчі бюлетені приймають не менш як **три члени кожної ДВК** (ч. 3 ст. 82).

У разі порушення цілісності упаковки підприємства-виготовлювача під час передачі бюлетенів від ОВК до ДВК бюлетені в ній не перераховуються. З метою недопущення подальшого порушення упаковки вона додатково запаковується ОВК у спосіб, що не закриває маркування підприємства-виготовлювача з позначенням виду бюлетенів, номеру ОВО та ВД, кількості бюлетенів. На такій упаковці проставляються підписи всіх присутніх під час передачі бюлетенів членів ОВК, печатка цієї комісії, а також підписи членів ДВК, які приймають бюлетені.

Про передачу виборчих бюлетенів від ОВК до ДВК складається протокол **у трьох примірниках**. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу (ч. 5 ст. 82).

У протоколі **зазначаються** (ч. 4 ст. 82):

1. позначення виборчого округу (одномандатний) та номер ОВО;
2. кількість виборчих бюлетенів для голосування в ОВО, отриманих ОВК;
3. номер кожної ВД, членам комісії якої передаються виборчі бюлетені;
4. кількість виборців на ВД згідно із списком виборців на день складення протоколу;
5. кількість переданих на ВД виборчих бюлетенів для голосування в ОВО;
6. прізвища та підписи членів ДВК, які прийняли виборчі бюлетені;
7. кількість виборчих бюлетенів, що залишилися в ОВК.

Зазначений протокол:

підписується всіма присутніми
на засіданні членами ВК,

скріплюється печаткою ОВК.

Призначення примірників протоколу:

Перший примірник
передається до ЦВК.

Другий примірник
зберігається в ОВК.

Третій примірник
невідкладно вивішу-
ється в приміщенні
ОВК для загального
ознайомлення.

Перший примірник протоколу мають право підписати присутні на засі-
данні:

- кандидати у депутати;
- довірені особи кандидата у депутати;
- офіційні спостерігачі.

Копія протоколу, засвідчена на кожній сторінці головою і секретарем ОВК та скріплена печаткою комісії, з розрахунку **не більш як по одній копії** протоколу надається членам ОВК.

Кандидат у депутати, його довірена особа, офіційний спостерігач, які були присутніми при передачі виборчих бюлетенів, мають право на своє прохання невідкладно отримати копію протоколу про передачу виборчих бюлетенів, засвідчену на кожній сторінці головою і секретарем ОВК та скріплену печаткою комісії, з розрахунку не більш як по одній копії протоколу для кандидата у депутати в ОВО та не більш як по одній копії протоколу для офіційного спостерігача (групи спостерігачів) від кожної громадської організації, іноземної держави або міжнародної організації (ч. 8 ст. 82).

→ ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ

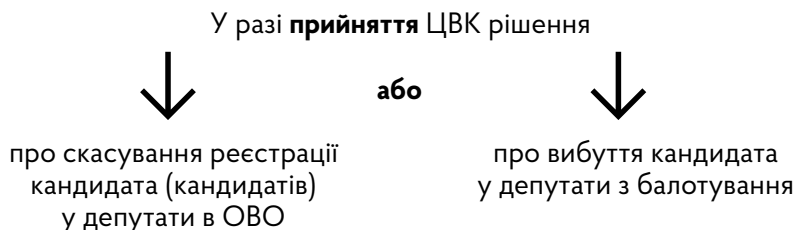
Представникам кожної ДВК, які отримали виборчі бюлетені разом із виборчими бюлетенями надається витяг із протоколу за формою, встановленою ЦВК, із зазначенням відомостей, що стосуються відповідної ВД.

Витяг підписує голова і секретар ОВК та три члени відповідної ДВК. Витяг засвідчується печаткою ОВК (ч. 6 ст. 82).

ВАЖЛИВО !

Члени ДВК транспортують отримані ними виборчі бюлетені до приміщення ДВК у супроводі поліцейського, на якого покладається обов'язок охорони (ч. 9 ст. 82).

→ ВНСЕННЯ ЗМІН ДО ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ

у період виготовлення виборчих бюлетенів або після виготовлення виборчих бюлетенів, однак за той проміжок часу, у який неможливо здійснити передрукування виборчих бюлетенів, ЦВК приймає рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня відповідного виборчого округу.

Рішення ЦВК **негайно** передається відповідній ОВК.

ОВК **негайно** передає це рішення ДВК для внесення відповідних змін.

Такі зміни до виборчих бюлетенів вносяться членами ДВК з використанням **штампа «Вибув»** на засіданні ДВК.

Вносити зміни до виборчого бюлетеня для голосування в ОВО без рішення ЦВК **забороняється** (ч. 7 ст. 81).

Про зміни, внесені до виборчого бюлетеня, повідомляється кожному виборцю під час видачі виборчого бюлетеня.

→ ШТАМП «ВИБУВ»

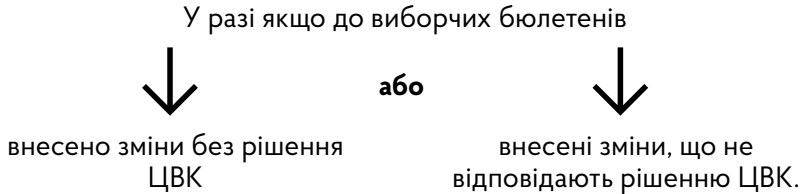
Форма штампа «Вибув», затверджується ЦВК не пізніше як за двадцять шість днів до дня голосування.

Порядок виготовлення, передачі, зберігання та використання печаток виборчих комісій з виборів народних депутатів України та штампа «Вибув», затверджений **постановою ЦВК від 22 березня 2012 року № 53**:

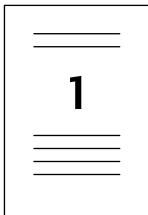
ОВК не пізніше як за сім днів до дня голосування забезпечують виготовлення таких штампів. Штampi зберігаються в ОВК.

ВАЖЛИВО !

Штамп «Вибув» передається ОВК всім ДВК **одночасно** з передачею відповідного рішення ЦВК.

ДВК на своєму засіданні складає про це акт **у двох примірниках**.

Один примірник цього акта невідкладно передається до ОВК, другий примірник зберігається у ДВК (ч. 9 ст. 81).

В акті повинно бути зазначено кількість отриманих виборчих бюлетенів, кількість зіпсованих виборчих бюлетенів для голосування в ОВО та прізвища осіб, з вини яких це сталося.

Особи, винні у протиправному псуванні виборчих бюлетенів, відшкодовують завдану шкоду в порядку, встановленому законом (ч. 10 ст. 81).

ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ВІД ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ ТА ПЕРЕДАЧА ІНФОРМАЦІЇ ДО ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

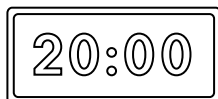
Порядок отримання та передачі інформації ОВК регулюється ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та постановою ЦВК від 6 червня 2019 року № 954 «Про Порядок використання окружними виборчими комісіями з виборів народних депутатів України інформаційно-аналітичної системи «Вибори народних депутатів України» Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори»» (далі – Постанова № 954).

В день голосування ОВК має прийняти інформацію від ДВК та передати інформацію через АІАС в ЦВК.

ЯКА ІНФОРМАЦІЯ?	КОЛИ ПРИЙНЯТИ ВІД ДВК?	КОЛИ ПЕРЕДАТИ В ЦВК?
1. кількість виборців, внесених до списку виборців на ВД, на момент початку голосування; 2. кількість виборців, внесених до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування.	перед початком голосування (ч. 9 ст. 84)	не пізніше 10:00 дня голосування (ч. 10 ст. 84)
1. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД, станом на 12:00; 2. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД, станом на 16:00.	1. не пізніше 12:30; 2. не пізніше 16:30 (пп. 3 п. 3.1 Постанови № 954)	1. не пізніше 13:00 (пп. 3 п. 3.4 Постанови № 954); 2. не пізніше 17:00 (пп. 4 п. 3.4 Постанови № 954)

ЯКА ІНФОРМАЦІЯ?	КОЛИ ПРИЙНЯТИ ВІД ДВК?	КОЛИ ПЕРЕДАТИ В ЦВК?
1. попередні відомості про кількість виборців, внесених до списку виборців на ВД на момент закінчення голосування; 2. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД на момент закінчення голосування.	невідкладно після закінчення голосування, але не пізніше 20:30 (ч.13 ст.85)	після закінчення голосування, але не пізніше 21:30 (ч. 2 ст. 94)

ПОРЯДОК ПРИЙОМУ ДОКУМЕНТІВ ВІД ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

З моменту **закінчення голосування** ОВК **розпочинає засідання**, яке **продовжується безперервно до встановлення підсумків голосування** в ОВО. На цей час члени ОВК **не можуть залучатися до виконання інших функцій**, крім участі в засіданні комісії (ч.1 ст. 94).

Безперервне засідання **оформляється протоколом** безперервного засідання, де крім іншого фіксуються (ч. 4 ст. 94):

- час прийняття ОВК протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД;
- перелік прийнятих виборчих документів;
- відомості, занесені до протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД.

Протокол безперервного засідання **підписується**

та

головою комісії або головуючим
на засіданні

секретарем комісії або членом
комісії, який виконував на
зазначеному засіданні обов'язки
секретаря.

До протоколу приєднуються (за наявності) окремі думки членів ОВК, які брали участь у засіданні і не згодні з прийнятим ОВК рішенням (ч. 3 ст. 94).

→ ПОРЯДОК ПРИЙОМУ ТА ПЕРЕВІРКИ ВИБОРЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ВІД ДВК

Голова ОВК або головуючий на засіданні (далі – голова ОВК) приймає запечатані пакети з протоколами ДВК про підрахунок голосів виборців та іншою виборчою документацією (ч. 4 ст. 94).

ОВК перевіряє комплектність документів та цілісність упаковки усіх пакетів ДВК. При цьому кожний член комісії має право оглянути кожний пакет з документами (ч. 5 ст. 94).

У разі повної комплектності та цілісності усіх пакетів ДВК голова ОВК відкриває пакет з протоколом про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО та оголошує відомості, зазначені в ньому.

За результатами розгляду документів ДВК та скарг про порушення вимог Закону «Про вибори народних депутатів України» під час проведення голосування та підрахунку голосів виборців на ВД, а також під час транспортування виборчих документів до ОВК, що надійшли до ОВК на момент прийняття документів ДВК, ОВК приймає одне з рішень:

I. ПРИЙНЯТИ ДОКУМЕНТИ	II. ЗОБОВ'ЯЗАТИ ДВК СКЛАСТИ ПРОТОКОЛ З ПОМІТКОЮ «УТОЧНЕНИЙ»	III. ПРОВЕСТИ ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД
а саме:		
прийняти виборчі документи від ДВК та врахувати відомості протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО при встановленні підсумків голосування в межах виборчого округу;	у разі виявлення виправлень, помилок, неточностей, які можливо усунути без повторного підрахунку голосів, відмовити у прийнятті виборчих документів від ДВК та зобов'язати ДВК виправити виявлені недоліки шляхом складання протоколу з поміткою «Уточнений»;	провести повторний підрахунок голосів на ВД в порядку, встановленому ЗУ «Про вибори народних депутатів України» по виборах в ОВО.

ОВК після ухвалення рішення про врахування відомостей протоколу про підрахунок голосів виборців **передає ЦВК через АІАС оперативну інформацію** про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО.

→ ПІДСТАВИ ПОВТОРНОГО ПІДРАХУНКУ ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД

Наявні заяви або скарги, підтверджені відповідно оформленими актами, складеними: • кандидатами у депутати; • їх довіреними особами; • офіційними спостерігачами; • виборцями; • щодо порушень під час	Наявні акти або письмові заяви чи скарги щодо порушень під час транспортування документів до ОВК (ч. 10 ст. 94).	У разі неможливості усунення без перерахунку виборчих бюлетенів неточностей у протоколі ДВК про підрахунок голосів виборців (ч. 11 ст. 94).	Наявні ознаки розпечатування пакетів із заправленими документами (ч. 11 ст. 94).
--	---	--	---

проведення голосування та (або) підра- хунку голосів виборців на ВД, що ставлять під сумнів результати під- рахунку (ч. 10 ст. 94)			
може прийняти рішення		зобов'язана прийняти рішення	
про проведення повторного підрахунку голосів виборців на ВД.			

→ ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД

- Повторний підрахунок голосів виборців на ВД здійснюється ОВК з обов'язковою участю членів ДВК, які передають виборчу документацію, після розгляду і прийняття протоколів та інших документів від усіх ДВК (ч. 13 ст. 94).
- У повторному підрахунку ОВК голосів виборців на ВД мають право бути присутніми усі члени цієї ДВК; при цьому можуть бути присутніми кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі (ч. 13 ст. 94).
- Протоколи про підрахунок голосів виборців, запечатані пакети з іншими виборчими документами ДВК до проведення відповідного повторного підрахунку голосів виборців на ВД зберігаються ОВК у приміщенні, де відбувається засідання ОВК (ч. 12 ст. 94).

ОВК за результатами повторного підрахунку голосів виборців на ВД складає **протокол про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній ВД** в ОВО за формою, встановленою ЦВК (ч. 14 ст. 94), у кількості примірників на 4 більшої, ніж кількість осіб, що входять до складу ОВК.

Примірники протоколів (ч. 15 ст. 94):

1. нумеруються;
2. обов'язково підписуються усіма присутніми членами ОВК та ДВК, що брали участь у повторному підрахунку голосів виборців (перші та другі примірники мають право підписати кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі);
3. засвідчуються печаткою ОВК.

Відомості протоколу **оголошуються** та **передаються** до ЦВК в такому ж порядку, що й інформація про підрахунок голосів виборців на ВД.

№ ПРИМІРНИКА ПРОТОКОЛУ ОВК ПРО ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК	ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМІРНИКА ПРОТОКОЛУ ПРО ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ (ч.18 ст.94)
	Перший примірник додається до протоколу ОВК про підсумки голосування в ОВО разом з: 1. відповідним протоколом ДВК про підрахунок голосів виборців; 2. рішенням ОВК про визнання голосування на ВД недійсним (у разі прийняття такого рішення);
	Другий примірник зберігається у секретаря ОВК;
	Третій примірник передається ДВК;

№ ПРИМІРНИКА ПРОТОКОЛУ ОВК ПРО ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК	ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМІРНИКА ПРОТОКОЛУ ПРО ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ (ч.18 ст.94)
	Четвертий примірник невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні ОВК;
решта по одному примірнику видається членам ОВК.	

→ ВИЗНАННЯ ГОЛОСУВАННЯ НА ВД НЕДІЙСНИМ

ОВК при повторному підрахунку голосів виборців може прийняти рішення про **визнання голосування на ВД недійсним** лише у трьох випадках (ч. 16 ст. 94)

виявлення фактів незаконного голосування* у кількості, що перевищує 5 % кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД;	знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможливує встановлення змісту виборчих бюлетенів, якщо кількість цих бюлетенів перевищує 20 % кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД;	виявлення у виборчих скриньках виборчих бюлетенів у кількості, що перевищує більш як на 5 % кількість виборців, які отримали відповідні виборчі бюлетені на ВД.
--	--	--

* До фактів **незаконного голосування** відносяться:

- опускання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки за виборця іншою особою, крім випадків, коли виборець який внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно опустити виборчий бюлетень до виборчої скриньки, та з відома голови або іншого члена ДВК доручив зробити це у своїй присутності іншій особі, крім члена ДВК, кандидата у депутати, його довіреної особи, офіційного спостерігача;
- голосування особами, які не мають права голосу;
- голосування особами, які не включені до списку виборців на цій ВД або включені до нього безпідставно;
- голосування виборцями, яким тимчасово змінено місце голосування на іншу ВД поза межами ОВО, до якого вони відносяться на підставі відомостей ДРВ про їх виборчу адресу, що внесені до списку виборців на відповідній ВД та безпідставно отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО;
- голосування виборцем більше ніж один раз.

У разі визнання голосування на ВД недійсним при повторному підрахунку голосів усі бюлетені, що використовувалися для голосування, вважаються такими, **що не підлягають врахуванню** (ч. 17 ст. 94).

У разі прийняття рішення про визнання голосування на ВД недійсним, до протоколу ОВК про повторний підрахунок голосів виборців вносяться цифрами та прописом **лише такі відомості** (на місці інших відомостей ставиться прочерк) (ч. 17 ст. 94):

- кількість виборчих бюлетенів для голосування в ОВО, одержаних ДВК;
- кількість невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в ОВО, погашених ДВК;
- кількість виборців, внесених до списку виборців на ВД (на момент закінчення голосування);

- кількість виборців, внесених на ВД до витягу із списку виборців для голосування в ОВО за місцем перебування;
- кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО у приміщенні для голосування;
- кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО за місцем перебування;
- сумарна кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО на ВД;
- кількість виборчих бюлетенів, що виявилися у кожній виборчій скриньці (із зазначенням номера скриньки);
- кількість виборчих бюлетенів для голосування в ОВО, що не підлягають врахуванню.

ВАЖЛИВО !

У разі прийняття рішення про визнання голосування на ВД недейсним на місці відомостей у пунктах 10 - 14 протоколу про підрахунок голосів виборців ставиться прочерк, у пункті 8 протоколу щодо кожної скриньки зазначається «0», а в пункті 9 протоколу – загальна кількість виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню (п. 3.3 Порядку, затвердженого постановою ЦВК від 7 травня 2014 року № 502 «Про Роз'яснення щодо порядку підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці та складення протоколів дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці після закінчення голосування на виборах народних депутатів України»).

ВСТАНОВЛЕННЯ ПІДСУМКІВ ГОЛОСУВАННЯ В МЕЖАХ ОДНОМАНДАТНОГО ВИБОРЧОГО ОКРУГУ

ОВК зобов'язана встановити підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі **незалежно від кількості ВД**, на яких голосування було **визнано недійсним** (ч. 11 ст. 96).

Визнання голосування недійсним в ОВО **не допускається** (ч. 12 ст. 96).

ОВК після прийняття і розгляду протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД (у тому числі з поміткою «Уточнений»), на підставі

- протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД (у тому числі з поміткою «Уточнений»),
- протоколу ОВК про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній ВД – у разі повторного підрахунку голосів виборців,

встановлює (ч. 1, 2 ст. 96) підсумки голосування в ОВО шляхом складання **протоколу ОВК про підсумки голосування в ОВО** за формою, встановленою ЦВК.

Відомості про підсумки голосування **цифрами і прописом** заносяться до протоколу ОВК про підсумки голосування в ОВО. Відомості, зазначені у пунктах 3-16 ч. 1 ст. 96, вносяться до протоколу **цифрами по кожній ВД**, що входить до складу ОВО, а також **сумарно цифрами і прописом** по ОВО (ч. 2 ст. 96).

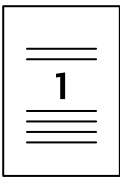
Протокол про підсумки голосування складається ОВК у кількості примірників, **на 3 більший, ніж кількість осіб**, які входять до складу ОВК. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу (ч. 3 ст. 96).

Протокол про підсумки голосування **підписується** членами ОВК, присутніми на засіданні ОВК, та засвідчується **печаткою** ОВК. У протоколі зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами ОВК.

Член ОВК, присутній на засіданні, **зобов'язаний підписати** протокол про підсумки голосування. У разі своєї незгоди із встановленими підсумками голосування, зафіксованими у протоколі комісії, член ОВК підписує протокол із приміткою **«З окремою думкою»**.

З окремою думкою

Письмовий виклад окремої думки додається до протоколу про підсумки голосування. У разі відсутності у протоколі підпису члена ОВК біля його прізвища зазначається причина відсутності підпису (ч. 5 ст. 96).

Перший примірник протоколу мають право підписати:

- кандидати у депутати;
- їх довірені особи;
- офіційні спостерігачі від кандидатів у депутати, громадських організацій, які були присутні при встановленні підсумків голосування (ч. 5 ст. 96).

Якщо **після підписання протоколу** про підсумки голосування до відправки його до ЦВК ОВК виявила в ньому **неточності** (описку чи помилку у цифрах), вона на тому ж засіданні розглядає питання про внесення змін до підсумків голосування в межах виборчого округу шляхом складення нового протоколу, на якому робиться помітка **«Уточнений»** (ч. 6 ст. 96).

ВАЖЛИВО !

Забороняється заповнювати протокол про підсумки голосування олівцем, а також підписувати його та засвідчувати печаткою ОВК до остаточного заповнення (ч. 4 ст. 96).

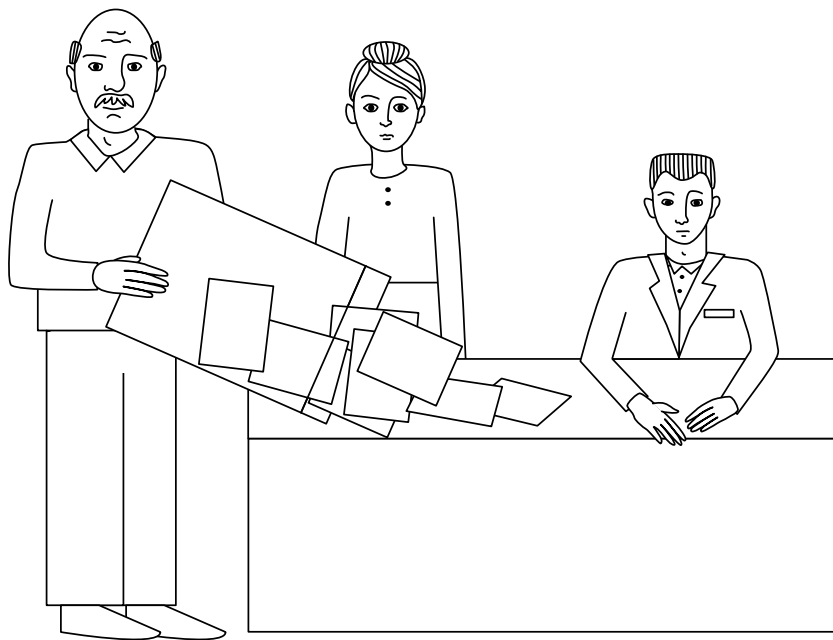
№ ПРИМІРНИКА ПРОТОКОЛУ ОВК ПРО ПІДСУМКИ ГОЛОСУВАННЯ В ОВО	ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМІРНИКА ПРОТОКОЛУ ПРО ПІДСУМКИ ГОЛОСУВАННЯ В ОВО (ч. 8 ст. 96)
Перший примірник	протоколу ОВК про підсумки голосування, а у разі внесення змін до нього – також протокол, в якому були допущені неточності (описки чи помилки у цифрах), та протокол з поміткою «Уточнений» разом з відповідними протоколами та актами ДВК, рішеннями, прийнятими на підставі цих актів, та, за наявності, протоколом ОВК про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній ВД, окремими думками членів ОВК, заявами і скаргами про порушення ОВК порядку встановлення підсумків голосування та рішеннями, прийнятими ОВК за результатами їх розгляду, запаковуються. На пакеті робиться напис «Протокол про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі». Даний пакет ОВК транспортує до ЦВК.
Другий примірник	зберігається в ОВК.
Третій примірник	невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні ОВК.
Решта по одному примірнику видається членам ОВК.	

Копія протоколу про підсумки голосування (у тому числі з поміткою «Уточнений» та за наявності копії протоколів про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній ВД) **невідкладно надається на прохання:**

- кандидату у депутати в ОВО;
- довіренті особі кандидата у депутати;
- офіційному спостерігачу

з розрахунку по 1 копії кожного протоколу для кожного кандидата у депутати в одномандатному окрузі та офіційного спостерігача (ч. 10 ст. 96).

Зазначені копії засвідчуються на кожній сторінці головою та секретарем ОВК і скріплюються печаткою ВК.

ТРАНСПОРТУВАННЯ ВИБОРЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДО ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

ОВК **невідкладно** після закінчення засідання комісії та підписання протоколу про підсумки голосування **транспортуює** до ЦВК (ч. 9 ст. 96):

- перший примірник протоколу про підсумки голосування в ОВО (а також протокол з поміткою «Уточнений», якщо такий складався);
- протоколи про підрахунок голосів виборців та акти ДВК;
- рішення ОВК, прийняті на підставі актів ДВК;
- протоколи ОВК про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній ВД (за наявності);
- окремі думки членів ОВК, викладені у письмовій формі (за наявності);
- заяви і скарги про порушення ОВК порядку встановлення підсумків голосування (за наявності);
- рішення, прийняті ОВК за результатами розгляду заяв і скарг.

Транспортування здійснюється **під охороною у супроводі поліцейського**, а в разі необхідності, за зверненням ЦВК, – співробітників Служби безпеки України, щонайменше **ЧОТИРМА** членами ОВК, а саме (ч. 9 ст. 95):

1. головою ОВК;
2. заступником голови ОВК;
3. **ДВОМА** членами ОВК – представниками двох інших суб'єктів подання, які набрали найбільшу кількість голосів;
4. **ЗА БАЖАННЯМ** – іншими членами ОВК, кандидатами у депутати, довіреними особами, офіційними спостерігачами.

ВАЖЛИВО !

Якщо голова чи заступник голови ОВК, який повинен транспортувати зазначені документи, представляє одного з двох суб'єктів подання, які набрали найбільшу кількість голосів, або представник такого суб'єкта подання вмотивовано не може брати **участь у транспортуванні** виборчих документів до ЦВК, участь у транспортуванні бере представник суб'єкта подання, який **набрав наступну кількість голосів** (ч. 9 ст. 95).

ПРОЦЕДУРИ ДЛЯ ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Складання та уточнення списків виборців на ВД для підготовки і проведення голосування з виборів депутатів здійснюються відповідно до ст. 39-44 та 107 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», а також Порядку складання попередніх списків виборців для звичайних виборчих дільниць для підготовки та проведення голосування з виборів народних депутатів України, затвердженого постановою ЦВК від 29 лютого 2012 року № 38 (зі змінами), та Роз'яснення щодо складання та уточнення списків виборців для підготовки і проведення голосування з виборів народних депутатів України, затвердженого постановою ЦВК від 7 червня 2012 року № 96 (зі змінами) (далі – Роз'яснення № 96).

→ ВИДИ СПИСКІВ ВИБОРЦІВ

Попередні та уточнені списки виборців для звичайних та спеціальних ВД, утворених в установах виконання покарань, СІЗО, складаються органами ведення ДРВ (ч. 1 ст. 39, ч.3 ст. 43).

ПОПЕРЕДНІЙ

(складається для ознайомлення виборцями зі списками виборців та не містять графи для підписів виборців).

УТОЧНЕНИЙ

(складається для голосування виборців та містить графу для підписів виборців за отримання виборчих бюлетенів).

До попереднього списку виборців для звичайної ВД включаються **громадяни України**, яким виповнилося або на день виборів виповниться **18 років і які мають право голосу**, та виборча адреса яких відповідно до відомостей ДРВ **відноситься до цієї ВД** (ч. 2 ст. 39).

Виборець може бути включений до списку виборців тільки на одній ВД (ч. 2 ст. 39).

Списки виборців **складаються за формою**, встановленою постановою ЦВК від 26 січня 2012 року № 19 «Про форми списків виборців на ВД та інших виборчих документів для підготовки та проведення голосування з виборів народних депутатів України» (із змінами), у 2 примірниках на паперовому носії. Кожен аркуш списку виборців підписується керівником органу ведення ДРВ, підпис якого засвідчується печаткою цього органу.

Список виборців має **наскрізну нумерацію** виборців та нумерацію аркушів. Виборці включаються до попереднього списку так, щоб відомості про виборців з однаковою адресою житла були розміщені поруч (ч. 3 ст. 39).

ВАЖЛИВО !

Порядок складання та передачі списків виборців відрізняється для звичайних та спеціальних ВД (окрім спеціальних ВД, утворених в установах виконання покарань, СІЗО).

→ ОТРИМАННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

На проміжних та повторних виборах депутатів органи ведення ДРВ передають ДВК **по одному примірнику** попереднього списку виборців та **виготовлені іменні запрошення** у приміщенні органу ведення ДРВ (другий примірник попереднього списку виборців зберігається в органі ведення ДРВ) **не пізніше ніж за 11 днів** до дня голосування (ч. 4 ст. 107).

Попередній список виборців від імені ДВК отримують **не менше 3** членів цієї комісії. Один з цих трьох членів ДВК повинен бути головою ДВК, а у разі неможливості - заступником голови або секретарем комісії (ч. 5 ст. 39).

Про **передачу** ДВК попереднього **списку виборців** складається відповідний **акт в двох примірниках**. Один примірник акта зберігається в органі ведення ДРВ, **інший - в ДВК**.

ДВК звичайної ВД надає попередній список виборців **для загального ознайомлення** у приміщенні ДВК **наступного дня після його отримання** (ч. 1 ст. 40).

→ ІМЕННІ ЗАПРОШЕННЯ

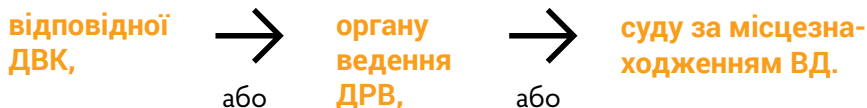
ДВК звичайної ВД надсилає або доставляє в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення, яким повідомляє про включення його до попереднього списку виборців відповідної ВД, адресу ДВК, її номер телефону і розпорядок роботи, а також про час і місце голосування. Виборцям, стосовно яких у списку виборців є відмітка про постійну нездатність пересуватися самостійно, одночасно повідомляється, що їм буде надана можливість проголосувати за місцем перебування. Таке письмове повідомлення надсилається або доставляється не пізніше як за десять днів до дня голосування (ч. 2 ст. 40, ч. 7 ст. 107).

→ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ВИБОРЦІВ З ПОПЕРЕДНІМ СПИСКОМ

Наступного дня після **отримання** попереднього списку виборців ДВК має надати його **для загального ознайомлення у приміщенні ДВК** (ч. 1 ст. 40) виборець має право ознайомитися із попереднім списком виборців у приміщенні дільничної виборчої комісії та перевірити правильність внесених до нього відомостей (ч. 3 ст. 40).

Якщо громадянин виявить **неправильності**, допущені при складанні попереднього списку виборців або **невключення/неправильне включення/виключення** із списку виборців його або інших осіб, а також щодо наявності **або** відсутності відміток про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися (**НСП**), громадянин має право звернутися до:

Приклад неправильностей у попередньому списку виборців:

- помилка в П.І.Б.;
- помилка в виборчій адресі;
- неправильна відмітка про НСП (її відсутність, коли людина постійно нездатна самостійно пересуватись, або навпаки – її наявність, коли людина, здатна до самостійного пересування).

→ ЗВЕРНЕННЯ ВИБОРЦЯ ДО ДВК ЩОДО НЕПРАВИЛЬНОСТЕЙ У ПОПЕРЕДНЬОМУ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Виборець може звернутися до ДВК із заявою про уточнення попереднього списку виборців, у тому числі про включення або виключення зі списку себе особисто або інших осіб, а також щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися (ч. 3 ст. 40).

Виборець особисто подає заяву до ДВК щодо зазначених вище обставин. У разі якщо виборець за станом здоров'я не може особисто подати заяву, ДВК за зверненням такого виборця зобов'язана забезпечити прийняття заяви у такого виборця в інший спосіб.

До заяви додаються документи (копії документів), які підтверджують зазначені в ній відомості. (ч. 4 ст. 40). Вказана заява може бути подана **не пізніше як за 5 днів до дня голосування і розглядається ВК протягом 1 дня**. Заява, подана після зазначеного строку, не розглядається (ч. 5 ст. 40).

За результатом розгляду заяви ДВК приймає рішення про передачу такої заяви до органу ведення ДРВ. Рішення ВК невідкладно разом із заявою виборця та доданими до неї документами (копіями документів) направляється до відповідного органу ведення ДРВ і не пізніше наступного дня після дня його прийняття видається особі, яка подала заяву, а також надсилається особі, якої воно стосується (якщо така особа не є особою, яка подала заяву) (ч. 6 ст. 40).

→ ПРИКЛАД ПОСТАНОВИ ЩОДО ЗАЯВ ВИБОРЦІВ

Проміжні вибори народних депутатів України

(назва виборів, референдуму)

28 березня 2021 року

(дата проведення виборів, референдуму)

Дільнична виборча комісія з виборів народних депутатів України ВД №800614одномандатного виборчого округу № 87

(назва виборчої комісії)

ПОСТАНОВАм. Надвірна

22 березня 2021 року 19 год. 00хв. №12
(дата проведення) (час проведення) (номер постанови)

Усього членів комісії: 16 осіб.

Про заяву виборця Оніщук Наталії Сергіївни про уточнення попереднього списку виборців

22 березня 2021 року до дільничної виборчої комісії з виборів народних депутатів України ВД №800614 одномандатного виборчого округу №87 звернулась громадянка Оніщук Н.С. із заявою про уточнення списку виборців, які голосують на ВД №800614, а саме про включення її до списку виборців на цій виборчій дільниці. У паспорті громадянина України, пред'явленому Оніщук Н.С., зазначена адреса постійної реєстрації: м.Надвірна, вул. Євгена Коновальця 32-в кв.73. Виборці за цією виборчою адресою підлягають включенню до попереднього списку виборців на ВД №800614, однак гр. Оніщук Н.С. у списку виборців відсутня.

Враховуючи вищевикладене, керуючись частинами третьою - шостою статті 40 ЗУ «Про вибори народних депутатів України» дільнична виборча комісія з виборів народних депутатів України ВД №800614 одномандатного виборчого округу №87.

п о с т а н о в л я є:

1. Передати заяву виборця Оніщук Н.С. з доданою до заяви копією паспорта, виданого на ім'я Оніщук Наталії Сергіївни, до відділу ведення Державного реєстру виборців міста Надвірна.
2. Цю постанову невідкладно передати до відділу ведення Державного реєстру виборців міста Надвірна.
3. Цю постанову до 23 березня 2021 року видати Оніщук Н.С.

Голова ДВК _____

Андрієвська О. О.

Секретар ДВК _____

Іванова І. Д.

М.П.

→ А ЯКЩО ВИБОРЕЦЬ ЗВЕРНУВСЯ ДО СУДУ ЩОДО НЕПРАВИЛЬНОСТЕЙ У ПОПЕРЕДНЬОМУ СПИСКУ?

Якщо громадянин звернувся до суду щодо неправильностей, невключення, неправильного включення або виключення до попереднього списку виборців, і суд задовільнив його позов, то **рішення суду** про внесення змін до списку виборців має бути подано виборцем до відповідного органу ведення ДРВ **не пізніш ніж за 5 днів** до дня голосування.

Виборець також може подати рішення суду до ДВК, яка має негайно направити його до органу ведення ДРВ.

ВАЖЛИВО !

Пізніше зазначеного строку (тобто пізніше 5 днів до дня голосування) виборець може подати рішення суду тільки до ДВК (ч. 11 ст. 40).

→ ЯК ПРОГОЛОСУВАТИ ЧЛЕНУ ДВК?

Щоб проголосувати на звичайній ВД члену ДВК цієї ВД – необхідно подати **заяву про тимчасову зміну місця голосування** без зміни виборчої адреси (ч. 3 ст. 41) **не пізніш ніж за 5 днів** до дня голосування **до органу ведення ДРВ**

	або	
за місцезнаходженням відповідної ДВК	→	за своєю виборчою адресою.

→ ОТРИМАННЯ УТОЧНЕНОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Орган ведення ДРВ **не пізніш ніж за 2 дні** до дня голосування (ч. 6 ст. 41) передає ДВК один примірник уточненого списку виборців на паперовому носії в приміщенні органу ведення ДРВ (другий примірник уточненого списку виборців зберігається в органі ведення ДРВ).

Уточнений список виборців від імені ДВК зобов'язані отримати **не менше 3 членів** цієї комісії. Один з цих 3 членів ДВК повинен бути головою ДВК, а у разі неможливості – заступником голови або секретарем комісії.

Про передачу ДВК уточненого **списку виборців** складається відповідний **акт в двох примірниках**. Один примірник акта зберігається в органі ведення ДРВ, **інший – в ДВК**.

→ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО УТОЧНЕНОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА ЗВЧАЙНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Зміни до уточненого списку виборців на звичайній ВД (ч. 1 ст. 42) **вносяться**:

на підставі:

- рішення суду;,,
- повідомлення органу ведення ДРВ щодо усунення кратного включення виборця у список виборців на цій ВД.

В графі «Примітки» робиться запис «Виключено», ставляться підписи голови і секретаря ДВК. При цьому в зазначеній графі поруч із прізвищем виборця зазначаються дата і номер рішення суду або повідомлення органу ведення ДРВ (ч. 4 ст. 42).

Модель договора купли-продажи
(составляется в соответствии со ст. 317.1-317.11 Закона)

Информация о товаре (услуге, работе, имуществе)

ПОДПИСАНИЕ
при этом, исходя из содержания текста договора на
составлении договора должно быть _____

№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег
№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег

Информация о товаре (услуге, работе, имуществе)

№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег
№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег

Информация о товаре (услуге, работе, имуществе)

№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег
№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег

Информация о товаре (услуге, работе, имуществе)

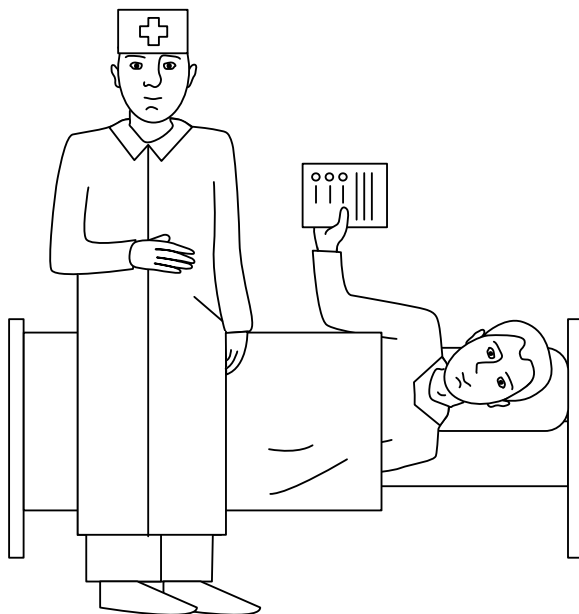
№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег
№	Потребитель	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег	Возврат (или получение) денег

При внесенні змін до списку виборців на звичайній ВД ДВК

НЕВІДКЛАДНО

передає відомості про виборців, включених до списку виборців або виключених зі списку, відповідному органу ведення ДРВ за формою, встановлену ЦВК (ч. 6 ст. 42, п. 3.5 Роз'яснення № 96).

→ СКЛАДАННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ
ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ, УТВОРЕНІЙ У СТАНЦІОНАРНОМУ
ЛІКУВАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Списки виборців на спеціальних ВД складаються

не пізніш як за сім днів до дня голосування на підставі відомостей, поданих керівниками відповідних закладів.

Керівник закладу, установи, полярної станції України, капітан судна подає відомості ДВК не пізніш як за десять днів до дня голосування, а керівник стаціонарного лікувального закладу – не пізніш як за дев'ять днів до дня голосування. (ч. 2 ст. 43, ч. 5 ст. 107, п. 4.4 Роз'яснення № 96). Виборці, які повинні покинути лікувальний заклад до дня голосування, до таких відомостей та до списку виборців на такій ділянці не включаються (ч. 2 ст. 43).

ДВК спеціальної ВД **наступного дня** після складення списку виборців надає один його примірник для **загального ознайомлення** у приміщенні ДВК (ч. 5 ст. 43).

Після складення списку виборців на спеціальній ВД ДВК **невідкладно** передає відомості про включених до нього виборців **органу ведення ДРВ** за своїм місцезнаходженням (ч. 6 ст. 43).

→ УТОЧНЕННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВД, УТВОРЕНІЙ У СТАЦІОНАРНОМУ ЛІКУВАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Якщо виборець прибув до лікувального закладу **пізніш як за 10 днів** до дня голосування, однак **раніше ніж за 3 дні** до дня голосування, відповідна ДВК **уточнює** список виборців, **включаючи** виборця до списку виборців на підставі відомостей, поданих невідкладно керівником відповідного закладу, підпис якого засвідчується печаткою відповідного закладу (ч. 7 ст. 43).

Якщо виборець прибув до лікувального закладу в тому ж населеному пункті, де він проживає, **пізніше ніж за 3 дні** до дня голосування, він

може звернутися до ДВК звичайної ВД, де він **включений до списку виборців**, щодо можливості проголосувати **за місцем свого перебування** в порядку та у строки, передбачені ЗУ «Про вибори народних депутатів України». У такому разі до списку виборців на спеціальній ВД він не включається (ч. 8 ст. 43).

Виборці мають право звернутися із **заявою** до ДВК спеціальної ВД або безпосередньо до суду **щодо допущених** при складанні попереднього списку виборців **неправильностей** (ч. 10 ст. 43).

Така заява до ДВК спеціальної ВД подається **особисто** виборцем **не пізніш як за 3 дні** до дня голосування (ч. 11, 12 ст. 43). Заява, подана до ВК **після зазначеного строку**, залишається **без розгляду**.

Заява, подана в строк, розглядається ВК

НЕВІДКЛАДНО.

За підсумком розгляду заяви ДВК зобов'язана прийняти рішення про

**внесення зміни до
списку виборців**

**мотивоване рішення про
відмову у задоволенні заяви.**

Копія рішення видається виборцю у день його прийняття (ч. 12 ст. 43).

При внесенні змін до списку виборців ДВК на спеціальній ВД **невідкладно** передає відомості про виборців, включених до списку виборців або виключених зі списку, відповідному органу ведення ДРВ (ч. 14 ст. 43).

Це необхідно зробити, щоб унеможливити кратне включення виборця на двох ВД одночасно. Так, орган ведення ДРВ, отримавши відомості про включення виборця на спеціальній ВД, має повідомити ДВК звичайної ВД, де виборець є включеним до списку виборців, про кратне включення, а ДВК звичайної ВД має виключити виборця відповідно до процедури, передбаченої Законом.

У разі отримання ДРВ таких відомостей **пізніш як за 5 днів** до дня виборів та виявлення кратного включення виборця до списку виборців на іншій ВД, орган ведення ДРВ невідкладно повідомляє про це відповідну ДВК (ч. 15 ст. 43).

ВАЖЛИВО !

У разі утворення спеціальної ВД у винятковому випадку відповідно до ч. 8 ст. 21 ЗУ «Про вибори народних депутатів України» список виборців складається ДВК не пізніш як за 7 днів до дня голосування на підставі відомостей, поданих керівником відповідного закладу, установи. Після складення списку виборців на такій ВД ДВК невідкладно передає відомості про виборців, включених до цього списку, органу ведення ДРВ за своїм місцезнаходженням (ч. 9 ст. 43).

→ ЯК ПРОГОЛОСУВАТИ ЧЛЕНУ ДВК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВД?

Члени ДВК спеціальної ВД включаються до списку виборців на цій ВД на підставі рішення відповідної ОВК щодо утворення ДВК цієї спеціальної ВД (ч. 16 ст. 43).

→ ЯКЩО ПОТРІБНО ВИПРАВИТИ НЕТОЧНОСТІ ЧИ ТЕХНІЧНІ ОПИСКИ В ДЕНЬ ГОЛОСУВАННЯ

У день голосування зміни до уточненого списку виборців вносяться **ВИКЛЮЧНО** на підставі рішення суду (ч. 2 ст. 42), однак ДВК може виправляти неточності та технічні описки.

голова,

заступник
голови,

секретар ДВК

в день голосування **виправляють неточності та технічні описки в уточненому списку виборців**, а саме:

- неправильне написання прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності);
- дати народження;
- номери будинку;
- квартири;
- місця проживання;

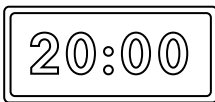
в разі якщо, незважаючи на такі технічні описки, **є зрозумілим, що до списку виборців включено саме того виборця, який прибув на ВД** для голосування.

Таке виправлення засвідчується **підписом голови або заступника голови чи секретаря ДВК** у графі «Примітки» (ч. 7 ст. 42).

ВАЖЛИВО !

Відомості про виборців, стосовно яких були виправлені неточності та технічні описки в уточненому списку виборців в день голосування, передаються ДВК до відповідного органу ведення Реєстру **не пізніш як на третій день** з дня оприлюднення результатів виборів депутатів. Зразок повідомлення наведено у додатку 2 до постанови ЦВК від 7 червня 2012 року № 96 (п. 3.10 Роз'яснення № 96).

→ ЗАЯВИ ЩОДО ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ ТА ВИТЯГ ЗІ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, поштою або через інших осіб подає до ДВК звичайної ВД **не пізніш ніж 20:00 останньої п'ятниці** перед днем голосування, **власноручно написану заяву** (разом із довідкою медичної установи) з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування **із зазначенням місця перебування виборця** (ч. 5 ст. 86).

На **спеціальних ВД**, утворених у стаціонарних закладах охорони здоров'я, голосування за місцем перебування виборця проводиться **на підставі власноручно написаної заяви** виборця з проханням забезпечити йому голосування за **місцем** його перебування **у зв'язку з необхідністю дотримання постільного режиму** (ч. 7 ст. 86).

Заява виборця про бажання голосувати за місцем перебування реєструється ДВК в журналі (ч. 8 ст. 86).

Заяви виборців про бажання голосувати за місцем перебування реєструються ДВК в окремому журналі, форму якого встановлено постановою ЦВК від 8 липня 2020 року № 134 (п. 13.5 Порядку, затвердженого Постановою № 173).

Члени ДВК мають право перевіряти факт тимчасової нездатності виборця самостійно пересуватися у порядку, затвердженому постановою ЦВК від 27 липня 2012 року № 126 «Про Порядок перевірки факту тимчасової нездатності виборця самостійно пересуватися для організації голосування з виборів народних депутатів України за місцем перебування виборців» (далі – Порядок № 126).

Таку перевірку проводять визначені для цього члени ДВК шляхом (п. 4 Порядку № 126):

- особистого відвідування за адресою, зазначеною у заяві виборця;
- опитування такого виборця за вказаним ним номером телефону;
- звернення до відповідної медичної установи із запитом про підтвердження достовірності виданої довідки чи уточнення отриманих відомостей тощо, що не порушує при цьому прав та свобод виборця.

Для здійснення такої перевірки рішенням ДВК визначаються не менше трьох членів комісії, які повинні бути представниками різних кандидатів у депутати (п. 3 Порядку № 126).

Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування ДВК **в останній день** перед днем голосування (ч. 2 ст. 86),

ТОБТО В СУБОТУ

на своєму засіданні виготовляє **Витяг із списку виборців**.

Такий витяг невідкладно після його складення надається для загального ознайомлення у приміщенні ДВК (ч. 2 ст. 86).

До витягу із списку виборців включаються (ч. 3 ст. 86):

БЕЗ РІШЕННЯ КОМІСІЇ

виборець, постійно не здатний самостійно пересуватися, щодо якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, якщо такий виборець до 12 години останньої суботи перед днем виборів письмово або особисто не повідомив відповідну ДВК про бажання проголосувати у приміщенні для голосування;

ЗА РІШЕННЯМ ДВК

виборець, який тимчасово не здатний самостійно пересуватися, на підставі його заяви та довідки медичної установи про стан його здоров'я.

При включенні виборця до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування у списку виборців на ВД **у графі «підпис виборця»** секретар ДВК робить запис «голосує за місцем перебування» (ч. 4 ст. 86).

ВАЖЛИВО !

Під час підготовки Витягу зі списку виборців члени ДВК вносять виборців до Витягу під тим самим порядковим номером, що зазначений в уточненому списку виборців.

ПРИЙМАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ ДІЛЬНИЧНИМИ ВИБОРЧИМИ КОМІСІЯМИ

→ ОТРИМАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ НА ЗАСІДАННІ ОВК

ОВК не раніш як за три дні до дня голосування, але **не пізніш як за 24 години** до дня голосування на своєму засіданні передає ДВК виборчі бюлетені (ч. 3 ст. 82).

Виборчі бюлетені приймають **не менш як три** члени кожної ДВК (ч. 3 ст. 82).

Представникам кожної ДВК, які отримали виборчі бюлетені разом із виборчими бюлетенями надається витяг із протоколу за формою, встановленою ЦВК, із зазначенням відомостей, що стосуються відповідної ВД.

Витяг підписує голова і секретар ОВК та три члени відповідної ДВК. Витяг засвідчується печаткою ОВК (ч. 6 ст. 82).

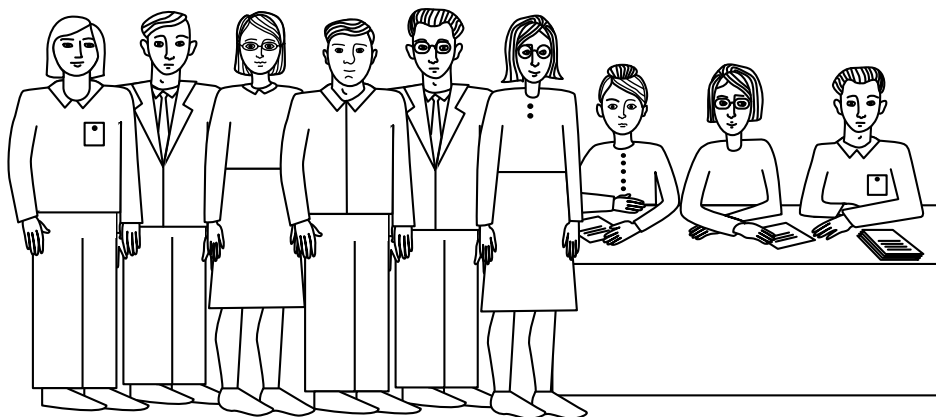
ВАЖЛИВО !

Члени ДВК транспортують отримані ними виборчі бюлетені до приміщення ДВК у супроводі поліцейського, на якого покладається обов'язок охорони (ч. 9 ст. 82).

→ ПРИЙМАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ НА ЗАСІДАННЯ ДВК

Приймання виборчих бюлетенів ДВК відбувається на засіданні ДВК невідкладно після прибуття трьох членів комісії, які отримали бюлетені (ч. 10 ст. 82).

**Секретар
ДВК****Інший член ДВК,
визначений
рішенням ДВК****Інші члени ДВК**

проставляє
у визначених
місцях кожного
виборчого
бюлетеня
печатку ДВК.

перераховує вголос
отримані виборчі
бюлетені, перевіряючи
відповідність
позначення виборчого
округу, номера ОВО,
номера ВД, зазначених
на бюлетенях.

спостерігають
за підрахунком

ВАЖЛИВО !

При підрахунку виборчих бюлетенів забороняється поділ комісії на кілька груп, кожна з яких підраховує частину бюлетенів (ч. 11 ст. 82).

→ НЕВІДПОВІДІНІСТЬ ПРИ ПІДРАХУНКУ

У разі виявлення невідповідності підрахованої кількості виборчих бюлетенів відповідній кількості, зазначеній у витягу з протоколу ОВК про передачу виборчих бюлетенів, ДВК складає акт про розходження у трьох примірниках із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини розходження.

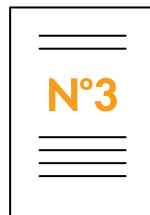
Цей акт складається за формою, встановленою Постановою від 17 червня 2019 року № 1040 «Про Порядок передачі виборчим комісіям виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України» і в порядку, передбаченому частиною восьмою статті 35 ЗУ «Про вибори народних депутатів України».

Перший примірник акта передається до ОВК.

Другий примірник акта зберігається у ДВК.

Третій примірник акта невідкладно вивішується у приміщенні ДВК для загального ознайомлення.

ВАЖЛИВО !

За наявності зазначених розходжень кількістю виборчих бюлетенів, отриманих ДВК, вважається кількість, встановлена на засіданні ДВК та зафіксована в

- акті про розходження,
- протоколі засідання комісії.

→ ЗБЕРІГАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні ДВК в сейфі (металевій шафі), який опечатується на тому ж засіданні комісії стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні ДВК та печатки ДВК і постійно (до початку підготовчого засідання комісії) перебуває під охороною поліцейського (ч. 13 ст. 82).

→ ПОШКОДЖЕННЯ СТРІЧКИ НА СЕЙФІ

У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу), або невідповідності підписів чи печатки на ній

1. голова ДВК негайно повідомляє про це
 - органи Національної поліції;
 - ОВК.
2. Після цього голова ДВК невідкладно відкриває сейф (металеву шафу) та виймає наявні у ньому виборчі бюлетені.
3. Члени ДВК перевіряють виборчі бюлетені, зокрема щодо:
 - відповідності номерів ОВО та ВД;
 - наявності відбитка печатки цієї ДВК.
4. Після чого перераховують виборчі бюлетені.
5. ДВК складає:
 - акт про виявлені ознаки відкриття сейфа (металевої шафи),
 - у разі виявлення – акт про невідповідність кількості виборчих бюлетенів (ч. 14 ст. 82).

ВАЖЛИВО !

Кількість виявлених у сейфі (металевій шафі) виборчих бюлетенів фіксується також у протоколі засідання ДВК. У такому випадку встановлена кількість вважається кількістю виборчих бюлетенів, отриманих ДВК.

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Вимоги до приміщень ВК та приміщень для голосування регулюються статтею 83 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», а також постановою ЦВК від 19 січня

2012 року № 5 (далі – Постанова № 5) та постановою ЦВК від 26 січня 2012 року № 18 (із змінами) (далі – Постанова № 18).

Голосування проводиться у **спеціально відведених та облаштованих приміщеннях**, в яких обладнуються кабінки для таємного голосування та визначаються місця видачі виборчих бюлетенів і встановлення виборчих скриньок. **Контроль** за облаштуванням приміщення для голосування **покладається на ДВК** (ч. 1 ст. 83).

Виконавчі органи сільських, селищних, міських (у містах, де немає районних в місті рад), районних у місті рад, або органи (посадові особи), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, **забезпечують ВД необхідними приміщеннями для голосування**, які придатні для облаштування відповідно до вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України» та нормативів, встановлених ЦВК, надають технічну допомогу в облаштуванні (ч. 2 ст. 83).

РОЗМІР ВД	ПЛОЩА приміщення для голосування	КІЛЬКІСТЬ КАБІН (КІМНАТ) для таємного голосування	КІЛЬКІСТЬ ВЕЛИКИХ (СТАЦІОНАРНИХ) ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК	КІЛЬКІСТЬ МАЛИХ (ПЕРЕНОСНИХ) ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК
МАЛА (до 500 виборців)	не менше 50 кв.м.	не менше 2	не менше 2	не менше 2
СЕРЕДНЯ (від 500 до 1500 виборців)	не менше 75 кв.м.	не менше 4	не менше 4	не менше 2
ВЕЛИКА (понад 1500 виборців)	не менше 90 кв.м.	не менше 6	не менше 6	не менше 2

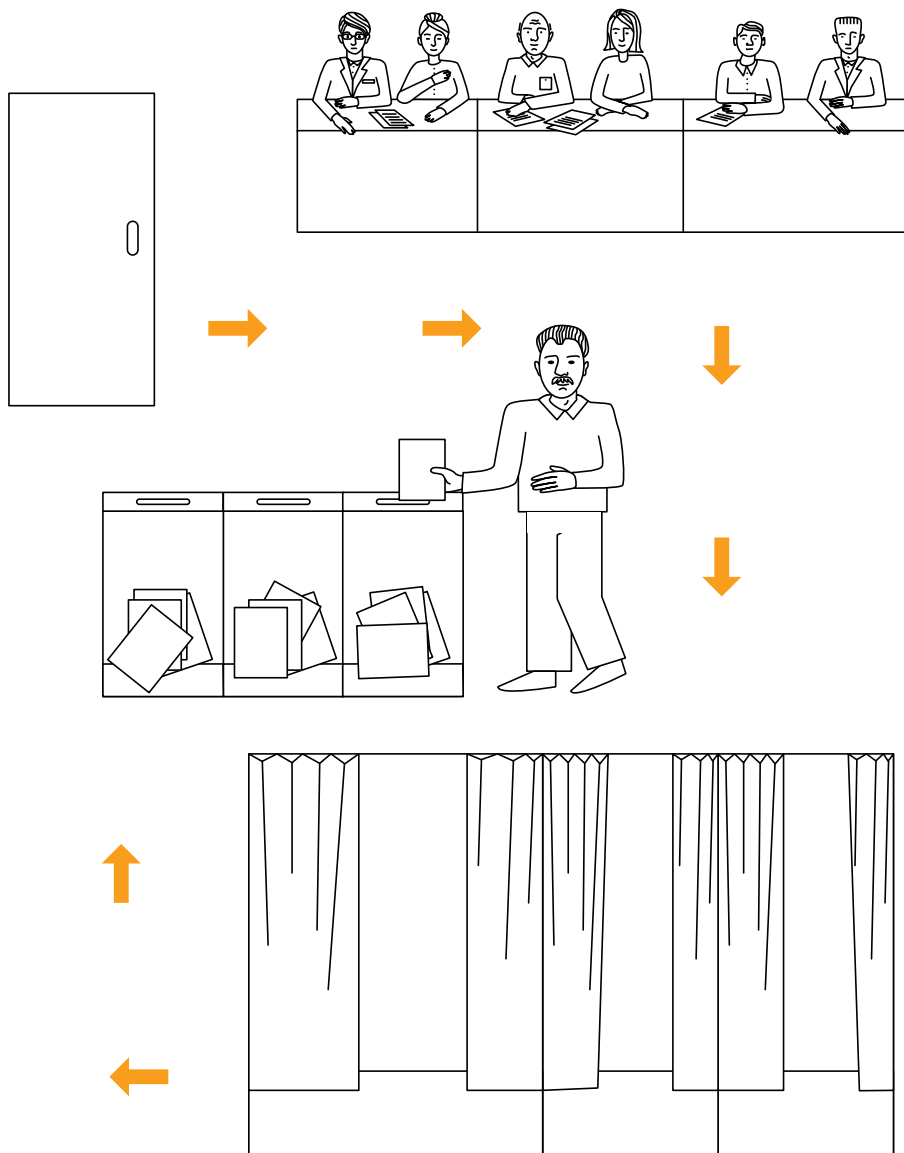
У разі відсутності приміщень відповідної площі, приміщення для голосування та роботи ДВК на відповідній виборчій дільниці можуть надаватися, як виняток, меншого розміру, але **не більше ніж на 50 відсотків** (п.5 Вимог, встановлених Постановою № 5).

У приміщенні для голосування або безпосередньо перед ним ДВК в обов'язковому порядку розміщує:

1. плакати, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори народних депутатів України;
2. списки кандидатів у депутати, зареєстрованих у відповідному ОВО;
3. інформаційні плакати кандидатів у депутати з їх передвиборними програмами, які розміщуються в порядку розташування кандидатів у депутати у виборчих бюлетенях (ч. 7 ст. 83).

Під час підготовки приміщення для голосування ДВК має спланувати **розміщення обладнання таким чином:**

- місця видачі виборчих бюлетенів, вхід і вихід з кабін для таємного голосування, виборчі скриньки повинні бути у полі зору членів ДВК та осіб, які відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України» мають право бути присутніми в приміщенні для голосування (ч. 4 ст. 83);

- кожній виборчій скриньці присвоюється власний номер, який проставляється на цій скриньці (ч. 6 ст. 83);
- стаціонарні виборчі скриньки встановлюються у приміщенні для голосування так, щоб виборці при підході до них мали можливість проходити через кабінети для таємного голосування (ч. 6 ст. 83);
- для забезпечення голосування громадян з обмеженими фізичними можливостями облаштовується одна кабіна для таємного голосування з шириною входу до неї 110 см, усередині якої встановлюється столик або поличка висотою не більше 75 см з простором знизу не менше 67 см для можливості розташування інвалідного візка (пп. 2 п. 2 норм, встановлених Постановою № 18);
- малі (переносні) виборчі скриньки розміщуються у приміщенні для голосування отворами для бюлетенів вниз у полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України» (ч. 4 ст. 84).

Крім того, приміщення для голосування повинні відповідати потребам громадян з обмеженими фізичними можливостями, зокрема бути оснащені **пандусом**, мати безперешкодний вхід і вихід з нього (п. 7 Вимог, встановлених Постановою № 5).

ВАЖЛИВО !

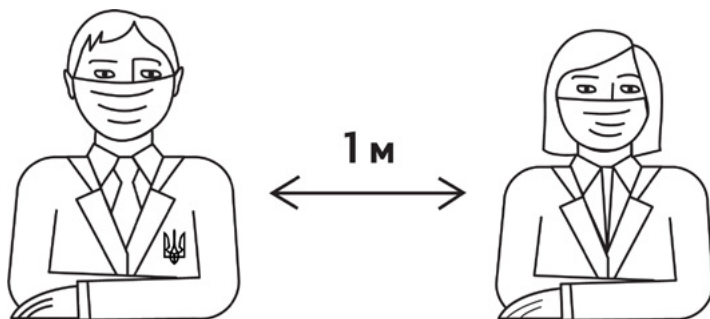
Крім того, **на період дії карантину** під час організації та проведення виборчого процесу **запроваджуються протиепідемічні заходи**, встановлені Порядком здійснення протиепідемічних заходів під час організації та проведення виборів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 року № 1236 (далі – Порядок, затверджений постановою КМУ № 1236).

Так, на період дії карантину у приміщенні для голосування:

- обладнуються місця із **спиртовмісними дезінфікуючими** (антисептичними) **засобами для рук** (стійки, станції, настінні диспенсери тощо) (п. 6 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);
- розміщуються **інформаційні матеріали** щодо протиепідемічних заходів, що впроваджуються (п. 6 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);
- **облаштовуються відокремлена кабіна та виборча скринька** для голосування виборців, у яких виявлено підвищення температури тіла понад 37,2 °C та/або симптоми респіраторних захворювань (п. 11 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);
- члени ВК та особи, що забезпечують виборчий процес у приміщенні ВК, приміщенні для голосування та перед входом до цих приміщень, розміщуються з дотриманням вимог фізичного дистанціювання (відстань між посадковими місцями не менше 1 метра) або із застосуванням фізичних бар'єрів (наприклад, прозорі екрани) (п. 13 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);
- біля входу та у приміщенні для голосування **наноситься розмітка**, що вказує на необхідність дотримання фізичної дистанції **не менше 1 метра** та **оптимальний маршрут руху** для здійснення голосування (п. 7 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);
- за можливості забезпечується **окремий вхід та вихід з приміщення** для голосування, а **потоки виборців**, що входять до приміщення для голосування та залишають його, **повинні бути розділені** (п. 7 Порядку, затвердженого Постановою КМУ № 1236);
- стільці, столи, меблі повинні бути виготовлені з **матеріалів, що піддаються дезінфекції**. Використання тканини на столах **не дозволяється** (п. 10 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);
- за сприятливих погодних умов **вікна на ВД повинні бути відчинені**, а вхідні та вихідні двері мають бути у відкритому стані. В іншому разі у приміщенні для голосування необхідно забезпечити **регулярне провітрювання** (п. 14 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236);

- біля виходу з приміщення для голосування мають бути облаштовані **контейнери або урни для збору та утилізації** використаних засобів індивідуального захисту (п. 8 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236).

У приміщенні для голосування рекомендується одночасне перебування виборців з розрахунку **не більше трьох осіб на один стіл** для видачі бюлетенів (п. 9 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236). Для виключення масових скупчень людей на ВД, ВК разом з обласними, Київською міською держадміністраціями та ОМС рекомендується забезпечити **проведення організаційно-роз'яснювальної роботи**, спрямованої на доведення до відома виборців та осіб, які забезпечують виборчий процес, інформації про протиепідемічні заходи під час організації та проведення виборів на період дії карантину (п. 7 Порядку, затвердженого постановою КМУ № 1236).

ПІДГОТОВЧЕ ЗАСІДАННЯ

У день виборів ДВК **не раніш як за 45 хвилин** до початку голосування, **тобто не раніше 7:15**, проводить підготовче засідання (ч. 3 ст. 84), на якому:

I.

Усіма присутніми оглядається стрічка, якою було опечатано сейф (металеву шафу), де зберігаються виборчі бюлетені (ч. 3 ст. 84);

ВАЖЛИВО !

У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф, або невідповідності підписів чи печатки на ній ДВК голова ДВК негайно повідомляє про це **органи Національної поліції та ОВК**.

Після чого голова ДВК невідкладно відкриває сейф (металеву шафу) та виймає наявні у ньому виборчі бюлетені. Члени ДВК перевіряють виборчі бюлетені, зокрема щодо відповідності номеру округу та ВД, наявності відбитка печатки цієї ДВК, після чого перераховують виборчі бюлетені. ДВК складає акт про виявлені ознаки відкриття сейфа (металевої шафи) та (у разі виявлення) про невідповідність кількості виборчих бюлетенів. Кількість виявлених у сейфі (металевій шафі) виборчих бюлетенів фіксується також у протоколі засідання ДВК. У такому випадку встановлена кількість вважається кількістю виборчих бюлетенів, отриманих ДВК (ч. 5 ст. 84).

II.

оглядаються виборчі скриньки (ч. 4 ст. 84);

- а. Голова ДВК надає для огляду членам ДВК присутнім кандидатам у депутати, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, представникам ЗМІ, **по черзі всі наявні на ВД виборчі скриньки, оголошуючи номер виборчої скриньки**.

- b. Після огляду кожної скриньки вона **пломбується або, у разі неможливості, опечатується печаткою ДВК.**
- c. Після пломбування (опечатування) у виборчу скриньку опускається **КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ**, у якому зазначаються номер ОВО, номер ВД, номер виборчої скриньки, час його вкидання у виборчу скриньку, підписи присутніх членів ДВК, та, за бажанням, підписи кандидатів у депутати, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів, при цьому ставиться печатка комісії. Дана процедура повторюється щодо **кожної виборчої скриньки.**
- d. Малі **(переносні) виборчі скриньки** розміщуються у приміщенні для голосування **отворами для бюлетенів вниз** у полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на ВД під час голосування відповідно до ЗУ «Про вибори народних депутатів України».

III.

Відкривається сейф (металева шафа) з виборчими бюлетенями;

- a. Після відкриття сейфу (металевої шафи) голова ДВК **оголошує кількість виборчих бюлетенів**, отриманих ДВК (на підставі витягу з протоколу ОВК про передачу ДВК бюлетенів або акта про розходження підрахованої кількості виборчих бюлетенів з кількістю, зазначеною у витягу із протоколу ОВК), або акта про пошкодження стрічки, якою опечатано сейф (металеву шафу) (ч. 6 ст. 84).
- b. Секретар ДВК **заносить оголошену кількість бюлетенів** до відповідного **протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД**. Ця кількість також фіксується у протоколі засідання комісії (ч. 6 ст. 84).

IV.

Виборчі бюлетені передаються членам ДВК, які будуть видавати їх виборцям (ч. 7 ст. 84);

- a. Голова ДВК передає необхідну кількість виборчих бюлетенів для голосування в ОВО членам ДВК, які будуть їх видавати виборцям у приміщенні для голосування та організовуватимуть голосування за місцем перебування виборців.

ВАЖЛИВО !

Жодного виборчого бюлетеня у сейфі (шафі) **не може залишатися**.

- б. Передання виборчих бюлетенів фіксується **відомістю** за формою, встановленою ЦВК. Зазначені члени комісії засвідчують отримання бюлетенів, проставляючи підпис у відомості, та забезпечують їх збереження і дотримання порядку їх видачі виборцям.

ВАЖЛИВО !

Кількість отриманих членами ДВК **виборчих бюлетенів** для організації голосування **виборців за місцем перебування повинна дорівнювати кількості виборців, включених до витягу** із списку виборців.

V.

Аркуші списку виборців головою ДВК передаються членам ДВК, уповноваженим працювати із списком виборців (ч. 8 ст. 84);

- а. Голова ДВК передає членам ДВК, уповноваженим працювати із списком виборців у день виборів, аркуші списку виборців. Відповідні члени ДВК забезпечують їх збереження і дотримання порядку їх використання.

VI.

Перед початком голосування о 8:00 **ДВК інформує ОВК** про (ч. 9 ст. 84):

- а. кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці, на момент початку голосування;
- б. кількість виборців, внесених до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ

Голосування проводиться в день голосування з 8 години до 20 години без перерви (ч. 1 ст. 85).

ВАЖЛИВО !

Організація проведення голосування та підтримання належного порядку у приміщенні для голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування **покладаються на ДВК** (ч. 2 ст. 85).

→ ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Для отримання виборчого бюлетеня з виборів народних депутатів України для голосування **виборець має пред'явити** члену ДВК **один із зазначених нижче документів**, який підтверджує громадянство України (ч. 3-6 ст. 2).

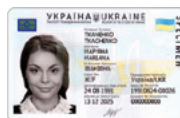
на звичайній та спеціальні ВД:

1. паспорт громадянина України у вигляді

паспортної книжечки

або

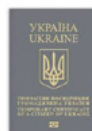

картки;

2. військовий квиток (виключно для військовослужбовців строкової служби);

3. тимчасове посвідчення громадянина України

на спеціальній ВД, утвореній в установі виконання покарань або слідчому ізоляторі:

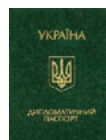
картку (довідку) установи виконання покарань або слідчого ізолятора для осіб, які перебувають в установах виконання покарань або слідчих ізоляторів.

ПОІМЕННА КАРТКА	
Місце для фотокартки 3x4 см	(прізвище)
	(ім'я, по батькові)
	(рік народження)
М.П.	
Статті: 115, ч. 2 КК України	
Строк: 15 років позбавлення волі	
Початок строку: 24.10.2002	
Кінець строку: 24.10.2017	

Картка (довідка) повинна містити:

1. прізвище, ім'я, по батькові;
2. число, місяць, рік народження;
3. громадянство;
4. фотокартку особи;
5. підпис керівника та печатку установи.

на спеціальній ВД, утвореній на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України, та на польярній станції України:

1. паспорт громадянина України для виїзду за кордон;

2. дипломатичний паспорт;

3. службовий паспорт.

→ ПОРЯДОК ВИДАЧІ ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ ВИБОРЦЮ

Підставою реалізації виборцем свого **права голосу** на виборах є його **включення до списку виборців** на ВД (ч. 2 ст. 2).

Під час проведення голосування можливість проголосувати виборцю надають 2 члени ДВК, один з яких перевіряє документ виборця та наявність виборця у списку виборців, а другий - видає бюлетень в такій послідовності (ч. 3 ст. 85):

Виборець має пред'явити один з документів, зазначених у пп. 1, 2, 3, 7 ч. 3 ст. 2.

Член ДВК, який працює зі списком виборців, перевіряє наявність виборця у списку та надає виборцю список для підпису.

Виборець має розписатись у списку виборців.

Член ДВК, який видає виборчий бюлетень, у позначеному місці на контрольному талоні бюлетеня вписує своє прізвище та ініціали, розписується і проставляє номер, за яким виборця внесено до списку виборців.

Виборець має розписатись на визначеному місці на контрольному талоні бюлетеня.

Член ДВК, який працює із бюлетенями, має відокремити від бюлетеня контрольний талон та видати виборцю бюлетень для голосування.

Член ДВК, який працює із бюлетенями, має зберігати контрольний талон бюлетеня.

ВАЖЛИВО !

До повноважень ДВК не віднесено здійснення контролю за дотриманням порядку оформлення паспорта громадянина України (п. 12 Роз'яснення, затвердженого Постановою ЦВК від 14 червня 2019 року № 1008).

Відмова виборцю, включеному до списку виборців на ВД, у видачі виборчого бюлетеня з підстав:

або

відсутності у паспорті такого виборця у вигляді паспортної книжечки фотокартки, яка клеюється при досягненні особою 25- та 45-річного віку,

розбіжностей у виборчій адресі виборця в списку виборців та паспорті громадянина України у вигляді паспортної книжечки, пов'язаних із перейменуванням населеного пункту, вулиці (проспекту, бульвару, площі, провулка, кварталу тощо), зміною нумерації будинку,

або

відсутності відомостей щодо реєстрації місця проживання в паспорті громадянина України у вигляді картки

НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ.

Крім того, **на період дії карантину** перед початком роботи (п. 4 Порядку, затвердженого Постановою КМУ № 1236) усім особам, які заходять до приміщень для голосування та приміщень виборчих комісій, перед входом до таких приміщень проводиться **опитування** щодо наявності симптомів респіраторних захворювань та **температурний скринінг**.

Також виборцям під час проведення голосування необхідно (п. 11 Порядку, затвердженого Постановою КМУ № 1236):

- **обробити руки** дезінфікуючими засобами **перед входом до приміщення** для голосування **та після виходу** з нього;
- **перебувати у респіраторі або захисній масці**, у тому числі виготовленій самостійно, таким чином, щоб були прикриті рот та ніс. Члени ВК можуть звернутися до виборців з проханням тимчасово зняти маску для підтвердження особи;
- **мінімізувати час перебування у приміщенні** для голосування;
- **утриматися від відвідування приміщень** для голосування разом з дітьми;
- після виходу з приміщення для голосування **залишити одноразові** використані захисну **маску** та/або **рукавички в контейнерах** або урнах для централізованого збору та утилізації використаних засобів індивідуального захисту;
- за можливості для здійснення голосування використовувати **особисту ручку**.

Бажано, щоб виборці дотримувались й інших загальноприйнятих норм гігієни у приміщенні для голосування, зокрема, при кашлі та чиханні прикривали рот та ніс згином ліктя (не долонею) або паперової серветкою.

ВАЖЛИВО !

Виборці, у яких буде виявлено підвищення температури тіла понад 37,2°C та / або симптоми респіраторних захворювань, **мають голосувати в обласшованій окремо кабіні** для голосування та вкидати виборчі бюлетені у виборчу скриньку, яка буде стояти відокремлено від інших.

→ ПРИБИРАННЯ ТА ДЕЗІНФЕКЦІЯ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

У день виборів у приміщенні для голосування

визначений ВК член
комісії

балансоутримувач
приміщення

здійснює **регулярне** – не рідше ніж один раз на 2 години – **протирання контактних поверхонь** (дверні ручки, поручні, сидіння тощо) дезінфікуючими засобами

БЕЗ ПЕРЕРИВАННЯ виборчого процесу.

Обробка контактних поверхонь у відокремленій кабіні для голосування виборців з підвищенням температури тіла понад 37,2°C та/або симптомами респіраторних захворювань **має здійснюватись після кожного виборця.**

Обробка окремих частин виборчих скриньок допускається без безпосереднього нанесення/розпилювання дезінфікуючої речовини на поверхню скриньки.

ВАЖЛИВО !

Не допускається потрапляння такої речовини та засобів усередину виборчої скриньки.

Проведення **вологого прибирання** приміщення виборчої комісії, приміщення для голосування, санітарних кімнат (за наявності) з використанням мийних та дезінфікуючих засобів **здійснюється не рідше ніж один раз на 4 години** під час роботи ВК чи в день голосування (п. 14 Порядку, затвердженого Постановою КМУ N° 1236).

За можливості ВК може здійснювати протирання контактних поверхонь та вологе прибирання частіше ніж визначено Порядком.

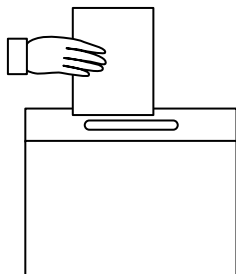
→ ГОЛОСУВАННЯ ВИБОРЦЯ

Після отримання виборчого бюлетеня, виборець **має заповнити його особисто в кабіні** для таємного голосування (ч. 5 ст. 85). Виборець може перебувати у приміщенні для голосування **протягом часу, необхідного для голосування** (ч. 4 ст. 85).

ВАЖЛИВО !

Виборець, який внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно заповнити бюлетень, має право з відома голови або іншого члена ДВК скористатися допомогою іншого виборця, **крім членів ДВК, кандидатів у депутати, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів** (ч. 5 ст. 85).

Виборець має поставити позначку «плюс» («+») **або іншу**, що засвідчує його волевиявлення **у квадраті проти прізвища кандидата у депутати**, за якого він голосує, у виборчому бюлетені для голосування в ОВО (ч. 8 ст. 85).

Виборець **особисто опускає** заповнений виборчий бюлетень до виборчої скриньки, **забезпечуючи при цьому таємницю голосування** (ч. 9 ст. 85).

ВАЖЛИВО !

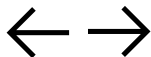
Виборець, який **внаслідок порушення здоров'я** (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) **не може самостійно опустити** виборчий бюлетень до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена ДВК доручити зробити це у своїй присутності іншій особі, **крім члена виборчої комісії, кандидата у депутати, його довіреної особи, офіційного спостерігача** (ч. 9 ст. 85).

→ ЯКЩО ВИБОРЕЦЬ ДОПУСТИВ ПОМИЛКУ, ЗАПОВНЮЮЧИ ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ

У разі якщо виборець, заповнюючи бюлетень, припустився **помилки**, він має право **невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена ДВК**, який видав йому виборчий бюлетень, з проханням **видати йому інший виборчий бюлетень** для голосування в ОВО (ч. 11 ст. 85).

Член ДВК має видати **інший виборчий бюлетень** тільки **в обмін** на невірний заповнений, про що **робить відповідну позначку** в списку виборців напроти прізвища виборця і розписується.

Невірний заповнений виборчий бюлетень негайно **погашається** як невикористаний, про що складається **АКТ**.

Цей акт підписується **2 членами ДВК**, що оформляли видачу виборчого бюлетеня, та **виборцем**, який невірний заповнив виборчий бюлетень, і долучається до списку виборців.

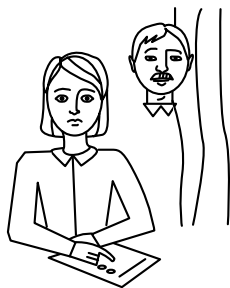

Невірний заповнений і погашений виборчий бюлетень при підрахунку голосів враховується як **невикористаний і запаковується** разом із контрольним талоном у пакет з невикористаними виборчими бюлетенями.

ВАЖЛИВО !

Повторна видача виборчого бюлетеня замість невірний заповненого **не допускається**.

Під час заповнення виборчого бюлетеня забороняється:

присутність інших осіб в кабіні (кімнаті) для голосування,

передавання виборчого бюлетеня іншим особам,

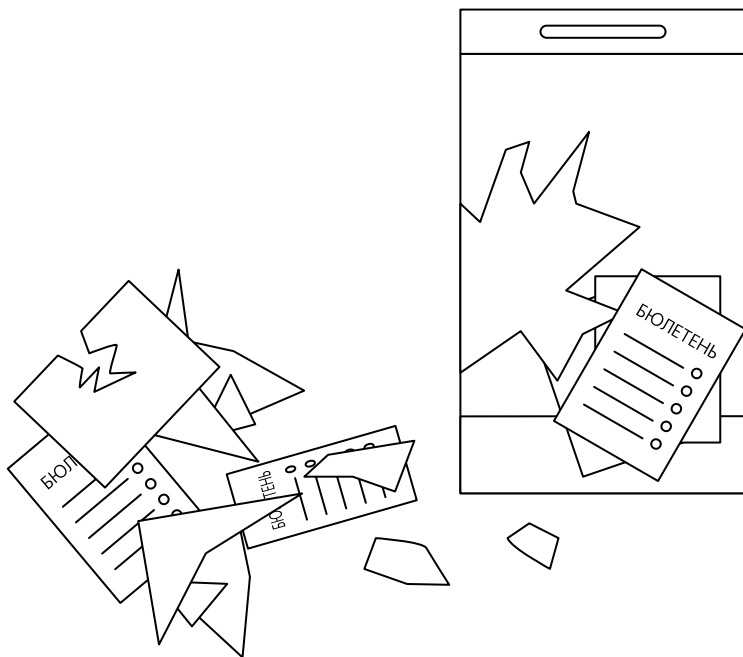

отримання виборчого бюлетеня від інших осіб окрім уповноваженого члена ДВК, який видає бюлетені,

заохочення або змушування шляхом підкупу, погроз або іншим способом виборців до передачі бюлетеня іншим особам.

→ ПОШКОДЖЕННЯ ВИБОРЧОЇ СКРИНЬКИ ПІД ЧАС ГОЛОСУВАННЯ

У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування виборча скринька опечатується головою і **не менш як 3 членами ДВК**, які є представниками різних кандидатів у депутати, у спосіб, що унеможливило подальше опускання чи виймання виборчих бюлетенів.

Ця виборча скринька **зберігається в приміщенні для голосування** в полі зору членів ДВК та інших осіб, які мають право бути присутніми на ВД під час голосування відповідно до вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України», і **не використовується** до закінчення голосування (ч. 10 ст. 85).

→ ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ ВИБОРЦЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Голосування виборців за місцем їх перебування організовують **не менш як 3 члени ДВК**, визначені рішенням ВК (ч. 9 ст. 86). Такі члени ДВК повинні бути **представниками різних кандидатів у депутати**.

Голосування виборців за місцем перебування організовується з таким розрахунком, щоб члени ДВК, які організовують таке голосування, **повернулися** у приміщення для голосування **не пізніше як за годину** до закінчення голосування, *тобто не пізніше 19:00*. (ч. 10 ст. 86).

Дії голови ДВК під час організації голосування за місцем перебування (ч. 11 ст. 86):

1. оголошує про те, що члени ДВК відбувають для організації голосування виборців за місцем перебування;
2. видає визначеним членам ДВК витяг із списку виборців;
3. видає визначеним членам ДВК опломбовану або опечатану переносну виборчу скриньку, в яку при цьому опускає контрольний лист (ще один окрім опущеного перед початком голосування).

У контрольному листі зазначаються:

- номер виборчої скриньки;
- час виходу (година та хвилини) членів ДВК;
- кількість отриманих виборчих бюлетенів;
- прізвища членів ДВК, яким видані виборчі бюлетені.

Контрольний лист підписується присутніми членами ДВК, підписи яких скріплюються печаткою ДВК, та, за бажанням, кандидатами у депутати, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами.

Під час проведення голосування виборців за місцем перебування окрім членів ДВК **мають право бути присутні** (ч. 12 ст. 86):

- кандидати у депутати;
- довірені особи кандидатів у депутатів;
- офіційні спостерігачі.

Виборець чи члени його сім'ї **не можуть відмовити у присутності** при проведенні голосування членів комісії, які проводять голосування, а також офіційних спостерігачів, кандидатів у депутати, їх довірених осіб.

У разі відмови допустити зазначених осіб у приміщення, де перебуває виборець, **йому відмовляється у проведенні голосування** за місцем його перебування (ч. 13 ст. 86).

ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ (ч. 14 ст. 86):

Виборець має пред'явити один з документів, зазначених у пп. 1, 2, 7 ч. 3 ст. 2.

Член ДВК перевіряє наявність виборця у витягу зі списку виборців.

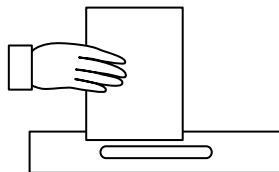
Член ДВК вписує у позначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня своє прізвище, ініціали, розписується та проставляє номер виборця у списку виборців.

Виборець розписується на контрольному талоні виборчого бюлетеня та у витягу зі списку виборців.

Член ДВК відокремлює контрольний талон та видає виборцю виборчий бюлетень для голосування.

Виборець особисто, в режимі таємного голосування, без присутності будь-кого, заповнює виборчий бюлетень та опускає його до виборчої скриньки.

Крім того, **на період дії карантину** виборцям, які підлягають **самоізоляції** відповідно вимог українського законодавства, рекомендується здійснювати **голосування за місцем перебування**.

Виборці, які виявили бажання проголосувати за місцем перебування, не пізніше 20 години останньої п'ятниці перед днем виборів повинні подати заяву до ДВК з доданою довідкою медичної установи (п. 12 Порядку, затвердженого Постановою КМУ № 1236).

Під час організації голосування виборців за місцем перебування члени ВК та особи, які забезпечують виборчий процес, зобов'язані перебувати в приміщеннях:

- у рукавичках;
- захисній масці (респіраторі без клапану видиху) та/або захисному щитку.

За можливості члени ВК та інші особи, які забезпечують виборчий процес під час організації голосування виборців за місцем перебування, мають використовувати додаткові засоби індивідуального захисту (захисні екрани для обличчя, захисні маски, захисний одяг тощо) і зобов'язані дотримуватись правил їх заміни та утилізації.

Виборець **самостійно**, не передаючи документ в руки членам ВК, показує документ, який підтверджує особу та громадянство України, та (за можливості) перегортає сторінку документа для повного ознайомлення з його даними членами ВК.

Після кожного відвідування місця перебування виборця (крім голосування на спеціальних ВД) члени ВК та особи, які забезпечують виборчий процес,

- **утилізують** використані захисні маски та рукавички;
- **дезінфікують** захисні щитки та канцелярське приладдя (наприклад, ручка для письма, що видається виборцю).

→ ДІЇ ЧЛЕНІВ ДВК ПІСЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Після проведення голосування виборців за місцем перебування член ДВК, який видав виборцям виборчі бюлетені, в уточненому списку виборців **навпроти прізвища цих виборців** (ч. 17 ст. 86):

- робить позначку «голосував за місцем перебування»;
- зазначає своє прізвище;
- розписується.

Витяг із списку виборців, за яким організовувалося голосування виборців за місцем перебування, додається до списку виборців і є **його невід'ємною складовою частиною!**

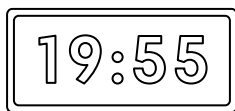
До списку виборців та витягу із списку виборців додаються (ч. 18 ст. 86):

- письмові заяви виборців;
- довідки медичних установ;
- копії відповідних рішень ДВК.

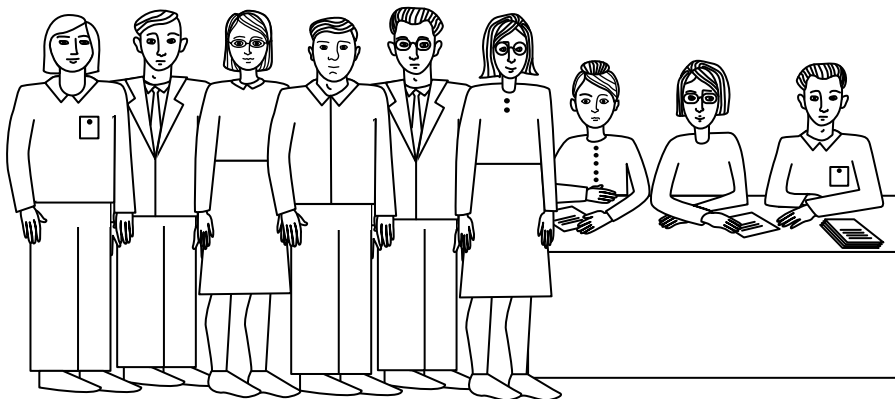
ВАЖЛИВО !

У разі якщо виборець, включений до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування, **прибув у приміщення для голосування** після того, як члени ДВК вийшли для організації голосування за місцем перебування, такому виборцю не можуть бути виданий виборчий бюлетень для голосування до повернення членів комісії, які організовують голосування за місцем перебування, та з'ясування питання, чи не проголосував цей виборець за місцем перебування (ч. 16 ст. 86).

→ ЗАКІНЧЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ

За 5 хвилин до 20 години голова ДВК оголошує про закінчення голосування та зачинення ВД о 20 годині.

ВАЖЛИВО !

Виборці, які на 20 годину прийшли до дільниці для голосування, мають право проголосувати (ч. 12 ст. 85).

Для забезпечення реалізації цього права виборців **один із членів ДВК о 20 годині** за дорученням голови ДВК підходить до входу в приміщення для голосування та **запрошує всіх виборців**, які ще не проголосували, зайти у приміщення для голосування та зачиняє двері (ч. 12 ст. 85).

Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення **зачиняється** і в ньому залишаються тільки члени ДВК та особи, які згідно із законом мають право бути присутніми на засіданні ВК (ч. 12 ст. 85).

20:25

Невідкладно після закінчення голосування, але **не пізніше 20 години 30 хвилин**, ДВК передає до ОВК попередні відомості (ч. 13 ст. 85):

1.

про кількість виборців, внесених до списку виборців на ВД на момент закінчення голосування, та

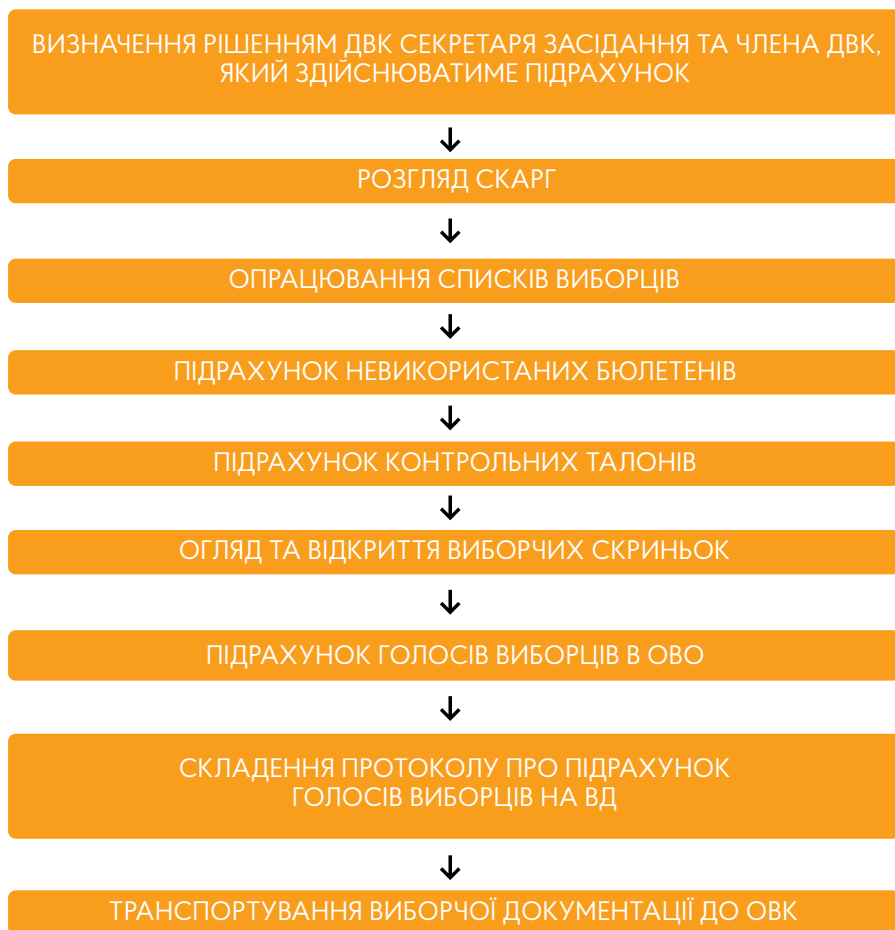
2.

кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД на момент закінчення голосування.

ПІДСУМКОВЕ ЗАСІДАННЯ ДІЛЬНИЧНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

(БЛОК-СХЕМА)

Підсумкове засідання ДВК розпочинається **після закінчення голосування** виборців та передачі повідомлення

1. про кількість виборців, внесених до списку виборців, та
2. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені, на момент закінчення голосування

і **проводиться у тому ж приміщенні**, де відбувалося голосування.

Підсумкове засідання проводиться **без перерви** і закінчується після складення та підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД (ч. 1 ст. 91).

У разі якщо під час проведення голосування до ДВК **надходили заяви, скарги стосовно порушень**, що мали місце під час проведення голосування на ВД, ДВК розглядає їх **на початку засідання** до початку підрахунку голосів виборців на ВД (ч. 4 ст. 91).

Підрахунок голосів виборців здійснюється на підсумковому засіданні відкрито і прозоро **виключно членами ДВК** (ч. 5 ст. 87):

- Підрахунок бюлетенів здійснюється **ОДНИМ**, визначеним рішенням комісії, членом ДВК.
- Один, визначений рішенням комісії, член ДВК **рачує** бюлетені **вголос**.
- Інші члени ДВК **спостерігають** за підрахунком.
- При підрахунку бюлетенів **забороняється поділ ДВК на кілька груп**, кожна з яких підраховує частину бюлетенів (ч. 11 ст. 82).

Членам ДВК, крім голови комісії, заступника голови чи іншого члена ДВК, який веде протокол засідання комісії, та секретаря ДВК з моменту початку їх роботи з бюлетенями при підрахунку голосів виборців **забороняється користуватися ручками чи будь-якими іншими пишучими засобами** (ч. 1 ст. 89).

ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО ЗАСІДАННЯ ДВК (ч. 3 ст. 87)	
ЗАСТУПНИКОМ ГОЛОВИ АБО ОДНИМ ІЗ ЧЛЕНІВ ДВК	СЕКРЕТАРЕМ ДВК
ведеться	складається
ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ДВК	ПРОТОКОЛ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД В ОВО

На підсумковому засіданні, як на будь-якому засіданні ДВК, **мають право бути присутніми без дозволу чи запрошення** члени ВК вищого рівня, кандидати в депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від кандидатів у депутати, громадських організацій, офіційні спостерігачі від іноземних держав і міжнародних організацій, представники ЗМІ з обмеженнями по кількості, встановленими ч. 4 ст. 34, а також інші особи тільки з дозволу або на запрошення ДВК.

→ ОПРАЦЮВАННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

1.1

Список виборців після закінчення голосування **закривається шляхом закреслення незаповнених граф** списку виборців для внесення прізвищ виборців таким чином, щоб унеможливити внесення до списку додаткових виборців, підписується головою (головучим на засіданні) і секретарем (секретарем засідання) ДВК та скріплюється печаткою ДВК (ч. 3 ст. 88).

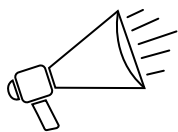
1.2

Кожен член ДВК, відповідальний за роботу із списком виборців, підраховує та вносить на **кожен отриманий ним аркуш** списку виборців такі відомості по кожному аркушу окремо (ч. 1 ст. 88):

1. кількість виборців, внесених у список виборців, на момент закінчення голосування;
2. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО у приміщенні для голосування (за підписами виборців у списку виборців);
3. кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені за місцем перебування (за відміткою «голосував за місцем перебування»).

1.3

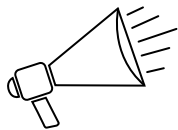
Після внесення таких відомостей **член ДВК підписує кожен аркуш** списку виборців, **підсумовує** відповідні **дані** з усіх отриманих ним аркушів списку виборців і **передає** їх та сумарні відомості по цих аркушах **голові ДВК** (ч. 2 ст. 88).

Зазначені сумарні відомості фіксуються у відомості, зазначеній у ч. 7 ст. 84 ЗУ «Про вибори народних депутатів». Голова та секретар ДВК підсумовують зазначені відомості, оголошують їх та вносять на останню сторінку списку виборців.

1.4

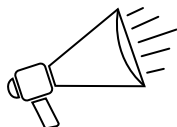
ДВК на підставі списку виборців **встановлює кількість виборців на ВД** (ч. 4 ст. 88).

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем (секретарем засідання) ДВК до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.

1.5

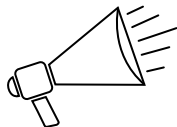
ДВК встановлює кількість виборців на ВД, які були включені до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування, на підставі порівняння списку виборців та витягу зі списку виборців (ч. 5 ст. 88).

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем (секретарем засідання) ДВК до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.

1.6

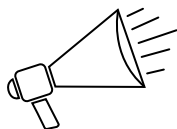
ДВК підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО у приміщенні для голосування, за підписами виборців у списку виборців (ч. 6 ст. 88).

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО як кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО, у приміщенні для голосування.

1.7

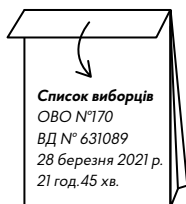
ДВК підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО за місцем перебування, за підписами у витягу із списку виборців та відмітками «голосував за місцем перебування» у списку виборців (ч. 7 ст. 88).

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО як кількість виборців, що отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО, за місцем перебування.

1.8

ДВК **запаковує список виборців**, доданий до нього витяг із списку виборців, заяви виборців разом з довідками медичних установ, копіями рішень ДВК, на підставі яких складався витяг із списку виборців, в паперовий пакет (**ч. 8 ст. 88**).

Пакет заклеюється (ч. 6 ст. 87). На пакеті робиться напис «Список виборців», а також зазначаються:

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. дата і час пакування;
4. підписи усіх присутніх членів ДВК;
5. печатка ДВК.

→ ПІДРАХУНОК НЕВИКОРИСТАНИХ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

2.1

Члени ДВК, які працювали з бюлетенями в день голосування, **почергово публічно перераховують невикористані виборчі бюлетені** для голосування в ОВО, які залишилися у них (ч. 2 ст. 89). При підрахунку невикористаних бюлетенів також враховуються погашені невірно заповнені виборцями бюлетені, повернуті в порядку, встановленому законом, в обмін на нові (ч. 11 ст. 85).

**КІЛЬКІСТЬ
БЮЛЕТЕНІВ,
ОТРИМАНИХ
ЦИМ
ЧЛЕНОМ ДВК**

=

кількість бюлетенів
для голосування,
виданих зазначеним
членом ДВК виборцям
(визначається за кількі-
стю підписів виборців
на відповідних арку-
шах списку виборців)

+

кількість бю-
летенів, які
залишилися
невикористани-
ми у члена ДВК
(ч. 3 ст. 89).

2.2

У разі відповідності цієї кількості член ДВК передає усі підраховані невикористані бюлетені голові ДВК (ч. 3 ст. 89).

2.2a

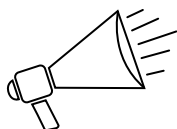
У разі невідповідності цієї кількості ДВК складає акт із зазначенням ймовірної причини такої невідповідності (ч. 4 ст. 89).

2.3

Голова ДВК зазначає кількість невикористаних виборчих бюлетенів, які повернуті членом ДВК, **у відомості видачі виборчих бюлетенів** (ч. 3 ст. 89).

2.4

Голова ДВК (головуючий на засіданні) **підсумовує кількість невикористаних виборчих бюлетенів** для голосування в ОВО(ч. 5 ст. 89).

Голова ДВК (головуючий на засіданні) оголошує кількість невикористаних виборчих бюлетенів, а секретар ДВК заносить їх до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД (ч. 5 ст. 89).

ВАЖЛИВО !

За необхідності або на вимогу членів ДВК невикористані виборчі бюлетені **можуть бути повторно перераховані**, але до моменту занесення даних про кількість таких бюлетенів до протоколу (ч. 6 ст. 89).

2.5

ДВК **погашає невикористані бюлетені** шляхом відокремлення правого нижнього кута виборчого бюлетеня (ч. 7 ст. 89).

2.6

ДВК **запаковує погашені** невикористані бюлетені та невірні заповнені бюлетені (разом з їх контрольними талонами) **по одномандатному округу**.

На пакеті робиться напис

«Невикористані виборчі бюлетені для голосування в одномандатному окрузі».

та зазначаються:

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. дата і час пакування;
4. кількість запакованих бюлетенів;
5. підписи усіх присутніх членів ДВК;
6. печатка ДВК.

→ **ПІДРАХУНОК КОНТРОЛЬНИХ ТАЛОНІВ**

3.1

Члени ДВК, які видавали бюлетені виборцям, **почергово публічно перераховують** наявні у них **контрольні талони** виданих виборчих бюлетенів (ч. 8 ст. 89).

3.2

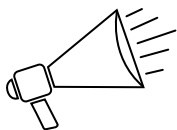
Члени ДВК **передає підраховані контрольні талони** виданих виборчих бюлетенів **голові ДВК** (ч. 8 ст. 89).

3.3

Голова ДВК **зазначає** встановлену кожним членом ДВК **кількість контрольних талонів** виданих виборчих бюлетенів **у відомості видачі виборчих бюлетенів** (ч. 8 ст. 89).

3.4

Голова ДВК **підсумовує загальну кількість контрольних талонів** виданих виборчих бюлетенів (ч. 9 ст. 89).

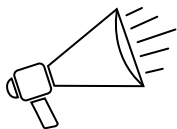
Голова ДВК оголошує зазначені відомості (ч. 9 ст. 89).

ВАЖЛИВО !

За необхідності або на вимогу членів ДВК контрольні талони виданих виборчих бюлетенів **можуть бути повторно перераховані** (ч. 11 ст. 89).

3.5

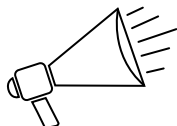
ДВК **перевіряє**, чи дорівнює загальна кількість контрольних талонів виданих бюлетенів, сумі кількостей виборців, які отримали виборчі бюлетені у приміщенні для голосування та за місцем перебування (ч. 10 ст. 89).

У разі збігу зазначених кількостей голова ДВК оголошує її як кількість виборців, що отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО на ВД, а секретар ДВК заносить цю кількість до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців (ч. 12 ст. 89).

3.5a

У разі невідповідності зазначеної кількості ДВК складає про це акт. Після цього ДВК приймає рішення щодо встановлення кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО (ч. 13 ст. 89).

Ця кількість оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців (ч. 13 ст. 89).

3.6

ДВК **запаковує** контрольні талони бюлетенів для голосування в **пакет** (ч. 14 ст. 89).

На пакеті робиться напис

«Контрольні талони виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі».

та зазначаються:

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. кількість запакованих контрольних талонів;
4. дата і час пакування;
5. підписи усіх присутніх членів ДВК;
6. печатка ДВК.

3.7

ДВК **перевіряє**, чи дорівнює кількість виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі, отриманих ДВК, відповідно сумі кількості невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в ОВО і кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені. **У разі невідповідності** цих даних ДВК складає про це акт із зазначенням встановленої її рішенням причини такої розбіжності (ч. 15 ст. 89).

→ ВІДКРИТТЯ ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК

4.1

ДВК **перевіряє** цілісність пломб або печаток на виборчих скриньках (ч. 1 ст. 90).

4.2

ДВК **почергово** відкриває всі виборчі скриньки (ч. 3 ст. 90).

- **Спочатку** відкриваються переносні виборчі скриньки.
- **Потім** відкриваються стаціонарні виборчі скриньки.
- **Останніми** відкриваються, у разі їх наявності, виборчі скриньки з пошкодженими печатками або пломбами, а також іншими пошкодженнями, виявленими під час голосування.

ВАЖЛИВО !

У разі виявлення на виборчих скриньках **пошкоджень** пломб або печаток чи інших пошкоджень, які порушують цілісність виборчої скриньки (ч. 2 ст. 90),

1. складається АКТ із зазначенням характеру виявлених пошкоджень.
2. АКТ підписується присутніми членами ДВК та присутніми кандидатами, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами (за їх бажанням). Підписи скріплюються печаткою ДВК.

4.3

При відкритті **непошкодженої** виборчої скриньки **її вміст висипається** на стіл, за яким розміщуються члени ДВК, при цьому перевіряється наявність у скриньці **контрольного листа**.

Для непошкодженої переносної виборчої скриньки – **2 контрольних листів** (ч. 4 ст. 90).

4.3а

При відкритті **пошкодженої** виборчої скриньки бюлетені виймаються по одному без їх перемішування.

ДВК **підраховує** кількість бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці, та перевіряє **наявність** у цій скриньці **контрольного листа** (для переносної - **2-ох контрольних листів**), який слід вийнятий останнім (ч. 5 ст. 90).

4.3б

Якщо при відкритті переносної виборчої скриньки у ній виявиться більше бюлетенів, ніж зазначено в контрольному листі у цій виборчій скриньці, ДВК складає акт про таку невідповідність, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій виборчій скриньці (ч. 8 ст. 90).

4.3в

ДВК при складанні такого акту перевіряє, чи виборчі бюлетені, виявлені у переносній скриньці, мають позначення виборчого округу (одно-мандатний), номер ОВО, номер відповідної ВД, відбиток печатки відповідної ДВК (ч. 9 ст. 90). Виборчі бюлетені з неналежними ознаками не підлягають врахуванню при встановленні під час підрахунку голосів загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців.

4.4

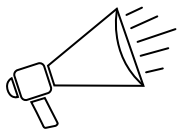
Якщо після їх відокремлення від бюлетенів, що підлягають врахуванню, зазначена невідповідність усунута, бюлетені з належними ознаками підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та підрахунку голосів виборців на ВД (ч. 9 ст. 90).

4.4а

Якщо виборчих бюлетенів з неналежними ознаками не виявлено або їх відокремлення від виборчих бюлетенів, що підлягають врахуванню, не усуває невідповідність, усі виборчі бюлетені з переносної виборчої скриньки не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців (ч. 9 ст. 90).

4.5

ДВК підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів (ч. 6 ст. 90).

Кількість виборчих бюлетенів у виборчих скриньках, за винятком предметів та виборчих бюлетенів, які не підлягають врахуванню, оголошується головою ДВК і заноситься секретарем ДВК до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД як кількість виборців, які взяли участь у голосуванні (ч. 12 ст. 90).

→ БЮЛЕТЕНІ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЮТЬ ВРАХУВАННЮ

5.1

ДВК **підраховує** виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню (ч. 14 ст. 90).

Виборчі бюлетені зі скриньок **не підлягають врахуванню** при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців у таких випадках:

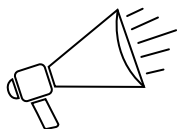
1. Виборчі бюлетені мають **неналежні ознаки** (ч. 9, 13 ст. 90), а саме
 - a. на бюлетенях зазначений номер невідповідного ОВО;
 - b. на бюлетенях зазначений номер невідповідної ВД;
 - c. на бюлетенях відсутній відтиск печатки відповідної ДВК або стоїть відтиск печатки невідповідної ДВК чи будь-якої іншої печатки.
2. У разі **відсутності у виборчій скриньці контрольного листа**;

ДВК складає акт про відсутність у скриньці контрольного листа, в якому зазначає кількість бюлетенів у цій скриньці (ч. 10 ст. 90). Зазначені виборчі бюлетені не підлягають врахуванню.

3. Якщо **при відкритті переносної скриньки**, у ній виявиться більше бюлетенів ніж зазначено в контрольному листі з цієї скриньки і після складення відповідного акту та перевірки належності ознак бюлетенів виявиться, що бюлетенів з неналежними ознаками в такій скриньці немає, або якщо після їх відокремлення від виборчих бюлетенів з належними

ознаками, зазначену невідповідність по кількості не усунено, то всі виборчі бюлетені з переносної виборчої скриньки не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців (ч. 9 ст. 90).

4. У разі виникнення сумнівів щодо достовірності контрольного листа та в інших сумнівних випадках – за рішенням ДВК про визнання бюлетенів у скриньці, такими, що не підлягають урахуванню (ч. 11 ст. 90).

Кількість бюлетенів, що не підлягають врахуванню, оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.

5.2

ДВК запаковує бюлетені, що не підлягають врахування (ч. 14 ст. 90).

На пакеті зазначається

«Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню по одномандатному округу».

а також зазначаються:

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. дата і час пакування;
4. кількість запакованих бюлетенів;
5. підписи усіх присутніх членів ДВК;
6. печатка ДВК.

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Для організації підрахунку голосів виборців ДВК на початку підсумкового засідання має **визначити своїм рішенням члена ДВК**, який буде здійснювати підрахунок виборчих бюлетенів. При розкладанні бюлетенів, цей член ДВК зобов'язаний:

- **показувати** кожний бюлетень усім членам ДВК;
- **виголошувати** результат волевиявлення виборця.

У разі виникнення **сумнівів** у членів ДВК **щодо змісту бюлетеня** ДВК вирішує це питання шляхом голосування. При цьому кожен член ДВК має право особисто оглянути бюлетень. На час огляду бюлетеня робота з іншими виборчими бюлетенями припиняється. (ч. 15 ст. 90).

6.1

ДВК розкладає бюлетені для голосування в ОВО на **місця, позначені окремими табличками**, що містять з обох боків **прізвище кандидата у депутати**, напис «Недійсні в одномандатному окрузі» (ч. 15 ст. 90).

6.2

ДВК **підраховує** недійсні бюлетені в ОВО (ч. 18 ст. 90).

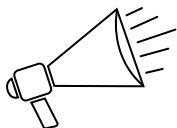
НЕДІЙСНИМ вважається виборчий бюлетень:

1. до якого не внесено зміни з використанням штампа «Вибув», якщо відповідне рішення було прийнято ЦВК;
2. до якого внесено зміни з використанням штампа «Вибув» без рішення ЦВК;
3. до якого внесені зміни з використанням штампа «Вибув», що не відповідають рішення ЦВК;

4. якщо зроблено більш як одну позначку навпроти прізвищ кандидатів;
5. якщо не поставлено жодної позначки;
6. якщо не відокремлено контрольний талон виборчого бюлетеня;
7. якщо неможливо з інших причин встановити зміст волевиявлення виборця.

ВАЖЛИВО !

У разі виникнення сумнівів у членів ДВК щодо дійсності бюлетеня питання вирішується ДВК шляхом голосування. Перед голосуванням кожен член ДВК **має право особисто оглянути** виборчий бюлетень. На час огляду бюлетеня та голосування підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється. Відповідне рішення та результати голосування фіксуються у протоколі засідання ДВК (ч. 17 ст. 90).

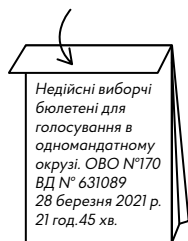
Кількість недійсних виборчих бюлетенів з виборів депутатів в ОВО оголошується головою ДВК і заноситься секретарем ДВК до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців (ч. 18 ст. 90).

6.3

ДВК запаковує недійсні бюлетені для голосування в ОВО (ч. 18 ст. 90).

На пакеті робиться напис

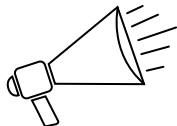
«Недійсні виборчі бюлетені для голосування в одномандатному окрузі».

а також зазначаються:

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. дата і час пакування;
4. кількість запакованих бюлетенів;
5. підписи усіх присутніх членів ДВК;
6. печатка ДВК.

6.4

ДВК **окремо підраховує** кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата у депутати в ОВО (ч. 19 ст. 90). Під час підрахунку голосів виборців кожен член ДВК має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені.

Результати підрахунку голосів виборців на ВД в одномандатному окрузі оголошуються і заносяться до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців (ч. 19 ст. 90).

6.5

ДВК зобов'язана при підрахунку голосів виборців **перевірити** по ОВО, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на ВД, сумі кількостей недійсних виборчих бюлетенів та бюлетенів з голосами виборців, поданими за кандидатів у депутати ОВО (ч. 20 ст. 90).

ВАЖЛИВО !

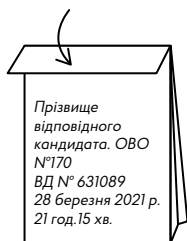
У разі невідповідності цих даних ДВК може повторно перерахувати бюлетені. При підтвердженні зазначеної невідповідності ДВК складає акт із зазначенням встановленої її рішенням причини такого розходження (ч. 20 ст. 90).

6.6

ДВК **запаковує** бюлетені з голосами виборців, поданими за кандидатів у депутати окремо (ч. 21 ст. 90).

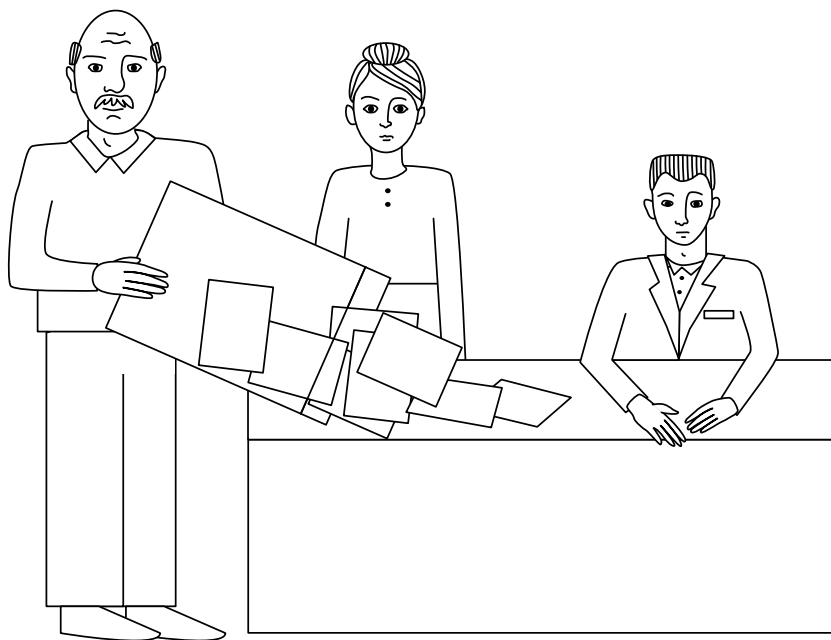
На пакеті робиться напис

«Прізвище відповідного кандидата»,

а також зазначаються:

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. дата і час пакування;
4. кількість заповнених бюлетенів;
5. підписи усіх присутніх членів ДВК;
6. печатка ДВК.

→ ВИЗНАННЯ ДВК ГОЛОСУВАННЯ НА ВД НЕДІЙСНИМ

ДВК може визнати **голосування на ВД недійсним** у разі встановлення нею порушень вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України», внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців (ч. 1 ст. 92). **ЛИШЕ ЗА ТАКИХ ОБСТАВИН:**

виявлення фактів **незаконного голосування*** у кількості, що перевищує 5 % кількості виборців, які отримали бюлетені на ВД;

знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможливило встановлення змісту бюлетенів, якщо кількість цих бюлетенів перевищує 20 % кількості виборців, які отримали бюлетені на ВД;

виявлення у виборчих скриньках **бюлетенів у кількості, що перевищує** більш як на 5 % **кількість виборців, які отримали відповідні бюлетені** на ВД.

**До фактів незаконного голосування відносяться:*

- опускання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки за виборця іншою особою, крім випадків, коли виборець внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно опустити виборчий бюлетень до виборчої скриньки, та з відома голови або іншого члена ДВК доручив зробити це у своїй присутності іншій особі, крім члена ДВК, кандидата у депутати, його довіреної особи, офіційного спостерігача;
- голосування особами, які не мають права голосу;
- голосування особами, які не включені до списку виборців на цій ВД або включені до нього безпідставно;
- голосування виборцями, яким тимчасово змінено місце голосування на іншу виборчу дільницю поза межами ОВО, до якого вони відносяться на підставі відомостей ДРВ про їх виборчу адресу, що внесені до списку виборців на відповідній ВД та безпідставно отримали виборчі бюлетені для голосування в ОВО;
- голосування виборцем більше ніж один раз.

ВАЖЛИВО !

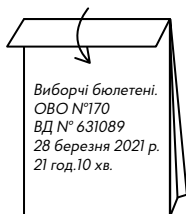
ДВК складає відповідний акт, який підписують **усі присутні члени** ДВК та скріплюють печаткою. Такий акт є **підставою** для розгляду питання про визнання голосування на ВД недійсним (ч. 2 ст. 92).

У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним усі бюлетені, виявлені у виборчих скриньках на цій ВД, вважаються такими, що не підлягають врахуванню, а до протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців **прописом та цифрами** заносяться **лише такі відомості** (ч. 3 ст. 92):

1. кількість бюлетенів для голосування в ОВО, одержаних ДВК;
2. кількість невикористаних бюлетенів для голосування в ОВО, погашених ДВК;
3. кількість виборців, внесених до списку виборців на ВД (на момент закінчення голосування);
4. кількість виборців, внесених на ВД до витягу із списку виборців для голосування в ОВО за місцем перебування;
5. кількість виборців, які отримали бюлетені для голосування в ОВО у приміщенні для голосування;
6. кількість виборців, які отримали бюлетені для голосування в ОВО за місцем перебування;
7. сумарна кількість виборців, які отримали бюлетені для голосування в ОВО на ВД;
8. кількість бюлетенів, що виявилися у кожній виборчій скриньці (із зазначенням номера скриньки);
9. кількість бюлетенів для голосування в ОВО, що не підлягають врахуванню.

На місці інших відомостей ставиться **прочерк**.

Виборчі бюлетені **запаковуються**. **На пакеті робиться напис** «Виборчі бюлетені».

На пакеті також зазначаються (ч. 4 ст. 92):

1. номер ОВО;
2. номер ВД;
3. кількість запакованих бюлетенів;
4. дата і час пакування;
5. підписи присутніх членів ДВК;
6. печатка комісії.

ВАЖЛИВО !

Рішення ДВК про визнання голосування недійсним та акт, на підставі якого прийнято це рішення, **додаються** до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців (ч. 5 ст. 92).

ПРОТОКОЛИ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Протокол про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО складається ДВК у кількості примірників, яка **на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу ДВК** (ч. 4 ст. 91). Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу.

ВАЖЛИВО !

Забороняється заповнення протоколу про підрахунок голосів виборців олівцем або внесення до них будь-яких виправлень без відповідного рішення ДВК (ч. 7 ст. 91).

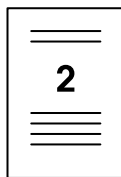
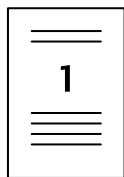
Кожен примірник протоколу **підписується** членами ДВК, присутніми на засіданні ВК. У протоколах про підрахунок голосів виборців зазначаються **дата і час (година і хвилини)** його підписання членами ДВК (ч. 5 ст. 91).

Член ДВК, присутній на засіданні, **зобов'язаний** підписати протокол про підрахунок голосів виборців. У разі своєї незгоди із результатами підрахунку голосів, зафіксованими у протоколі комісії, член ДВК підписує протокол із приміткою

з окремою думкою

Письмовий виклад окремої думки **додається до протоколу ДВК** про підрахунок голосів виборців.

У разі відсутності підпису члена ДВК у протоколі підрахунку голосів виборців навпроти його прізвища **зазначається причина відсутності підпису**. Цей протокол підписується членами ДВК і засвідчується печаткою ДВК лише після його остаточного заповнення (ч. 5 ст. 91).

Перший і другий примірники протоколу про підрахунок голосів виборців мають право підписати:

- кандидати у депутати;
- їх довірені особи;
- офіційні спостерігачі,

які були присутні на засіданні ДВК при підрахунку голосів виборців (ч. 6 ст. 91).

→ ПРОТОКОЛ З ПОМІТКОЮ «УТОЧНЕНИЙ»

Якщо після підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД, але до відправлення цього протоколу до ОВК, ДВК виявила в ньому **неточності (описку чи помилку у цифрах)**, вона на тому ж засіданні розглядає питання про внесення змін до встановлених результатів голосування виборців на ВД шляхом складення нового протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД з усуненням неточностей, на якому робиться помітка «Уточнений».

ВАЖЛИВО !

При цьому перерахунок виборчих бюлетенів не проводиться (ч. 8 ст. 91).

Протокол з поміткою «Уточнений» складається у кількості **на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу ДВК**.

Про складення протоколу з поміткою «Уточнений» зазначається у протоколі засідання ДВК (ч. 8 ст. 91).

Перший примірник	Перший і другий примірники протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД (а за наявності і протокол з поміткою «Уточнений») запаковуються та передаються в ОВК .
Другий примірник	
Третій примірник	Третій примірник протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД зберігається у секретаря ДВК .
Четвертий примірник	Четвертий примірник ДВК невідкладно вивішує для загального ознайомлення в приміщенні ДВК.
Інші примірники	Решта видаються членам ДВК по одному примірнику (ч. 9 ст. 91).

Копії протоколу про підрахунок голосів виборців (в т.ч. і з поміткою «Уточнений»), засвідчені на кожній сторінці головою і секретарем ДВК та скріплені печаткою ДВК, невідкладно видаються на прохання (ч. 10 ст. 91).

- кандидатів у депутати;
- їх довірених осіб;
- офіційних спостерігачів,

які були присутні при підрахунку голосів виборців на ВД, з розрахунку не більш як по 1 копії протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО для кожного кандидата у депутати в ОВО та не більш як по 1 копії кожного протоколу для кожного офіційного спостерігача.

The image shows two versions of a form titled 'Акт про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО' (Act on the counting of votes of voters in the voting district in the voting station). The left version is the original form with text in Ukrainian, and the right version is a simplified table structure.

№	Підрозділ	Підрахунок голосів	Всього голосів	Всього бюлетенів
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				
53				
54				
55				
56				
57				
58				
59				
60				
61				
62				
63				
64				
65				
66				
67				
68				
69				
70				
71				
72				
73				
74				
75				
76				
77				
78				
79				
80				
81				
82				
83				
84				
85				
86				
87				
88				
89				
90				
91				
92				
93				
94				
95				
96				
97				
98				
99				
100				

Про видачу копій протоколу про підрахунок голосів виборців складається **АКТ**, за формою встановленою ЦВК. В акті **зазначаються**:

1. перелік осіб, які одержали копії протоколу;
2. номер примірника;
3. дата та час одержання копії;
4. проставляються підписи цих осіб.

Акт **підписується** головою та секретарем ДВК і скріплюється печаткою ДВК.

ВАЖЛИВО !

Акт запаковується у пакет **разом з першим і другим** примірниками протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО (ч. 11 ст. 91).

ТРАНСПОРТУВАННЯ І ПЕРЕДАЧА ВИБОРЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДО ОВК

ДВК **невідкладно** після закінчення засідання комісії та підписання протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД **транспортують** до ОВК (ч. 12 ст. 91):

- перший та другий примірник протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД в ОВО (а також протокол з поміткою «Уточнений», якщо такий складався);
- виборчі бюлетені;
- контрольні талони;
- предмети;
- списки виборців;
- окремі думки членів ДВК (за наявності);
- акти, заяви, скарги та рішення, прийняті ДВК (за наявності).

Транспортування виборчих документів здійснюється **під охороною у супроводі поліцейського**, а в разі необхідності, за зверненням ЦВК, - співробітників Служби безпеки України, щонайменше **ЧОТИРМА** членами ДВК, які мають бути представниками різних кандидатів у депутати, а саме (ч. 1 ст. 93):

1. головою ДВК;
2. заступником голови ДВК;
3. **ДВОМА** членами ДВК – представниками двох інших кандидатів у депутати, які набрали найбільшу кількість голосів на ВД в ОВО;
4. **ЗА БАЖАННЯМ** – іншими членами ДВК, кандидатами у депутати, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами.

Супроводження транспортування виборчих документів іншими особами **забороняється**.

Секретар ДВК, інші члени комісії, які не супроводжують транспортування виборчих документів до ОВК, **залишаються у приміщенні ДВК** до отримання повідомлення про прийняття ОВК протоколів про підрахунок голосів на ВД в ОВО.

Під час транспортування виборчих документів **забороняється розпечатувати пакети** з виборчими бюлетенями та іншою виборчою документацією (ч. 2 ст. 93).

ВАЖЛИВО !

Під час транспортування виборчої документації **печатка ДВК зберігається у сейфі** (металевій шафі) у приміщенні ДВК (ч. 4 ст. 93).

→ ПРИЙОМ ДОКУМЕНТІВ ОВК

ОВК приймає документи ДВК на своєму засіданні (ч. 4 ст. 94).

За результатами розгляду документів ДВК та скарг про порушення вимог ЗУ «Про вибори народних депутатів України» акону під час проведення голосування та підрахунку голосів на ВД, а також під час транспортування виборчих документів до ОВК, що надійшли до ОВК на момент прийняття документів ДВК, ОВК приймає одне з рішень:

1. ПРИЙНЯТИ ВИБОРЧІ ДОКУМЕНТИ	2. ВІДМОВИТИ У ПРИЙНЯТТІ ВИБОРЧИХ ДОКУМЕНТІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАТИ ДВК СКЛАСТИ ПРОТОКОЛ (ПРОТОКОЛИ) З ПОМІТКОЮ «УТОЧНЕНИЙ»	3. ПРОВЕСТИ ПОВТОРНИЙ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД
а саме (ч. 5 ст. 94):		
прийняти виборчі документи від ДВК та врахувати відомості протоколу про підрахунок голосів на ВД в ОВО при встановленні підсумків голосування в межах ОВО;	у разі виявлення виправлень, помилок, неточностей, які можливо усунути без повторного підрахунку голосів, відмовити у прийнятті виборчих документів від ДВК та зобов'язати ДВК виправити виявлені недоліки шляхом складання протоколу з поміткою «Уточнений»;	провести повторний підрахунок голосів на ВД в порядку, встановленому ЗУ «Про вибори народних депутатів України» по виборах в ОВО.

